

శ్రీమత్పుర దేవతామైనమః

శ్రీరస్తు

వి దు ర నీ తి

ఇది

కడియపులంక గ్రామవాసేయం

అమలాపురము హైస్కూలునం

దాండ్రోపాధ్యాయుడునగు

మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిచే

రచియింపబడి,

కలావతీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రకటింపబడియె,

రాజమహేంద్రవరము.

Copy Right.

1902.

Preface.

The great Telugu poet 'Thikkanna' the translator of the famous Epic 'Mahabharata', has, for some reason or other, left out a portion of 'Uthiyogaparva' known as 'Vithuranithi' or 'the precepts of Vithura'. It is, however, a code of practical morals replete with wisdom, containing principles of guidance to the various classes of the Hindu community. At the instance of some of my friends, I have undertaken to fill up this gap in the Telugu Bharatha and versify the instructive portion of 'Vithuranithi' in the full hope that it will receive the encouragement it deserves from the reading public and the wellwishers of Telugu literature.

Moreover, suitable Telugu-text books for the 3rd, 4th and 5th forms are not many and with a view to add to their number meeting all the requirements of the said classes, I have published this work with the confidence that the Department will appreciate my labour and accord permission to introduce it in recognised schools as a text book for the classes for which it is intended, as an incentive, for further efforts on the part of those like me who work in the field of vernacular literature.

M. SURYANARAYANA SASTRI,

Assistant Telugu Pandit.

B. II. School

AMALAPURAM.

పీఠిక.

ఓవిద్యార్జేష్ఠులాగా.

ఈవిద్యురసీతియనునీతికావ్యము శ్రీమహాభారతోద్యోగ పర్వమునందలి ప్రజాగోప
సర్వాంతర్గతమగు నొకభాగము, దీనినిదిక్కునసోప. యూజి కథానందరావునుసారముగా

దేనింగిందునపుడు గ్రంథవిస్తర భయక వలన సంగ్రహము చేసెను. అద్వినందెనింగింపుమని నామిశ్రులుకొందరు ప్రోత్సహముచేయుటచే దేనింగింపనాహనించి పునరుక్తంబుల విసర్జించుటమొనలగు మార్పులతో హాణభాషాధ్యేతలగు బాలురకత్యంతోపయోగంబగునటుల సాధ్యమైనంతవఱకు సులభశైలితో నిర్ణయించుకొనుట రచించితిని. అయినను ప్రమాదపడిత కోపంబులు గలవేనివానిం జలియజేసెన గుణగ్రాహులగు పండితవరుల కత్యంతానందంబుతో వదలనంబు లర్పించుచు పునర్ముద్రాపణంబున సవరించు. కొనుచున్నాడను.

ఇట్లువిన్నవించుబుధవిధేయుడు

నల్లది సూర్యనారాయణశాస్త్రి

శ్రీరస్తు.

బిమరసీతియను నీగ్రంథమునేనామూలగ్రామగ విమర్శించితిని ఇందునీ కవివరుని కవితామాగ్ధవమును సాహితీసారమును తేటతెల్లములగుచున్నవి. ఈకవినంస్కృతాంధ్ర వ్యాకరణముల నెఱింగియుండుటచే నింజలిప్రయోగములు కవిజనానరణియములై యుండును ఈయనబ్రహ్మశ్రీ చర్లబ్రహ్మశాస్త్రివారి యుద్ధవిద్యగర్వ కామునండియు గవితాలతయంకురించి నానాటంగొనసాగి యేతస్యగ్రంథకుసుమగుచ్ఛముఁ బ్రసవించినందుకు నాబాల్యముగనీయన పెరిగినను మిక్కిలిసంతసించుచున్నానను ఈగ్రంథము ప్రవేశపరీక్షనుగోరున రికి నవశ్యముగస్వీకరణార్హమగుననిసేనెఱచెన కొంతసమయంబును దీనినట్లంగీకరించవచ్చును. పెమ్మలవాముటరలన నాగవ్యయమేకదా.

కొంత సంద్రాదరామశాస్త్రి

శేంఠనూపాఖ్యాన శేంఠరాసురవింశతిమాది గ్రంథసకన్య

శ్రీరామసహాయము.

సీ. శ్రీయృతమల్లాది శిష్టులలోగృహుండుగు సూర్యనారాయణాఖ్య సుకవి తేనుఁగునవిదురనీతిని వ్రాసెన్మదుగుఱిలోస్తులదాని సముత్సుకరలఁ జదివిమనంబునఁజాల సంతసమందిపాతశాలల యందుఁ బునకాప్యముగదీని వాడినమూఁడునాల్గముదవ తరగతులను నిదికరమువెలయు ననితలంచెనశైలియందును రచనను బవగుంభసంబునఁబొలకులనుఁ దగులాభకారియుతనరునుగావున విద్యాధికారులు వేగఁబఱత శాలలదీనిని జదివింపగాఁజేసి యిట్టిగ్రంథరచనకంఠమూఁడుఁ బ్రోత్సహమిడి లోకమునకుఁబకారంబు గలుగునట్లేర్పడుననుచు వ్రాసి

తే. సర్వసర్వంసహచక్ర శాసనమండలం
గౌతమతలనుదీర్చి మేలొనఁగూర్చువాఁడు
భక్తజనపారిజాతమై పరఁగువాఁడు
నీశ్వరుఁడనుగ్రహించి రక్షింమఁగాత.

అమలాపురముబోర్డుహైస్కూలు
20-11-01

చెన్నానందస్వామి శ్రీకారసింహము.
సహాయోధ్యాయు

శ్రీరామ

మల్లాదివంశ్యకవిసత్తమనూర్య పూర్వనారాయణాఖ్య వినుమానుస్మృతాద్యపద్య
అన్తీకృతావి దురుసీతియం విదధ్యాద్విద్యాధి వర్ణమున మాత్రగుణాస్తవోహ్వా
యతః॥మృదుమధురపదాశ్శ జాతివృత్తా విపరిణతావిదు రోక్తనీతిరేషా॥
రవికవిసుధియారనోత్తరాలర్చి శిశువితతేరుప కర్తృమాన్ద్రవాచి॥

శేరి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి,
సంస్కృతపండితుడు.

B. H. School.

AMALAPURA

ప్రస్తుతం అమలాపురముహైస్కూలులోసహాయోధ్యోపాధ్యాయులుగా ను
బ్రది మల్లాది నూర్యనానాయణశాస్త్రి గారితే రచియింపబడిన విదురనీతియను పుస్త
కు మేమామూలాగ్రంథుగాఁ జదివితమి ఇయ్యదీనిద్వప్తముగు చక్కనిచైత్రతో చదువు
నీతిదాయకముగా నున్నది. ఇక్కవి సంస్కృతాంధ్రంబులయం దారితేరిన పా
యముకలవాఁడు ఇక్కఁకొమారు సతీర్థుండగుటచే నేతత్పండిత్యముమేమువిశదముగా
ంగుదుము పానీయ వ్యాకరణమునందుఁ గూడసిక్కవికృత పరిశ్రముఁడగుటచేను
ము వ్యాకరణవిరుద్ధంబులగు పదంబులును లేకమిగులనిద్వప్తముగానున్నదని నొక్కివక్కా
ణించుచు గొంకనునిట్టిలోకోపకారంబులగు గ్రంథంబులొనర్ప గ్రంథకర్తకుమిగుల
బోధితాహమెనచ్చుచున్నారము.

ఇట్లు

కాశీసహస్రాద్యనేక సంస్కృతప్రబంధ కర్త లును
దేవీభాగవతాద్యనేకాంధ్ర ప్రబంధకర్తలును
శతావధానులునగు
తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు.

ఓం

శ్రీమత్పర దేవతామైనమః.

విదురనీతి.

ప్రథమాశ్వాసము.

- శ్లో. శ్రీసంజ్ఞాన మనాదికర్మభవదా బ్రహ్మాండసృష్టిస్థితి
పరిధ్వంసేషువిధాతృకే శవమహేశాశ్చైర్జగద్రాభంతికృత్
అనందాత్మకమ ద్వితీయమమలం పృథ్వ్యాదిభూతాత్మకం
ధ్యాయాన్యద్య మమ త్కుగమ్య మాఖిలవ్యాసంగ్రహం బ్రహ్మాతత్.
క. శ్రీపాణినీయపారగు, నౌపనిషదముఖ్యభాష్య యజమానుదయా
యాపునినన్నప్రదఃజ, ర్లోపాఖ్యబ్రహ్మగురువరో త్తముఁదలఁతున్. ౨
క. శ్రీరామునకున్ సముఁడగు, శ్రీరాముఁడు వెంకమాంబసీతకుసమయా
భూరిదయన్బ్రతిభ క్తిని, వారినిమాతాపితృత్వభ క్తిభజింతున్. ౩
ఉ. ఏమునికావ్యకన్యఁగ నె నీభువినాసుతవేదరూపుఁడౌ
నేమునిపెంచెఁ బ్రేమఁ బదునెన్నిదికోశ సమంబులొప్పఁగా
నామెగనయ్యెదానెయ్యెగి నర్థమలంకృతు లిచ్చియే కవి
స్వామియునట్టునాకుభవువ్యాసునిఁగొల్చెదఁ గాళిదాసుగీన్. ౪
క. భారతమాన్త్రించినపుం, భారతిరూపులనుగొలుతు వాగధినాథున్
నారాయణసముఁదిక్కున, గౌరీశోపము నరణ్యఘను నెఱ్ఱకఁకన్. ౫

షష్ఠ్యంతములు.

- క. శ్రీమంతునకున్ శాంకర, దామోదరరూపునకును దమశమగుణవ
ద్ధామునకు న్నిత్యునకుఁడ, యీమంత్రజ్ఞేయునకుమహీనాథునకున్. ౬

అంకితము.

- క. అతిసూక్ష్మాణూనునకున్, క్షీతిధరవృద్ధునకు సర్వజీవాత్మునకున్
గృతినీసమర్పించెదనే, నతినంతోపంబుతోడ హరినారపతికిన్. ౭

వ. అని యిష్టదేవతా వందనంబు లొనరించి నామౌనర్పణమున విదుర నీ యను నీతికావ్యంబునకుఁ గథాకృమంబెట్టివనిన.

క. శ్రీసూర్యమండలాంత, ర్వాసామానీశహృన్ని వాసాసుఖలీ
లాసాదితబహుపేషా, యాసర్వజగద్వికాసహరహరనాథా.

వ. దేవావైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనిచెప్పందొడంగె.

శా. శ్రీమంతుండు చతుస్సముద్ర పరిభోర్వీస్వర్గరక్షైకసు
త్రామండుక్ ధృతరాష్ట్రుఁడాధ్యశతపుత్రసాభవుండుక్దశా
శామద్యైకయశుండు యాచకజనాశాకల్పకల్పండు సు
స్థేమండైసభలోన సంజయునిఁబిల్చెక్ పాండవాచక్షుఁడై.

వ. అంతఃబద్ధాంజలియై యేతేంచి చెంతనిల్చియున్న సంజయునితో ధృతరాష్ట్రుం డిట్లనియె.

గీ. ధర్మతనయుండు దమ్ములు ద్రౌపదియును
వననివాసంబున జ్ఞాతవాసమేలిఁ
గడపియభిమన్యముఖ్యులఁ గలసేపివప
నచ్చియున్నారువారు పష్టావ్యమునకు.

క. సేవకుఁగి యుధిష్ఠిరుఁ, శావనిఁబార్థిభునిఁగవలఁశాంచాలినర
ణ్యావాసచింతవోవఁగ, సేవించుచు సంజయుండ సేమమడుగుమీ.

వ. అనిపలికి సముచితంబుగ వగదంబును జవాశ్వంబులనిచ్చి యెక్కి పొమ్మరిన
ంత సంజయుండు.

క. అగదము నెక్కి యుధిష్ఠిరుఁ, గరుణాకరుఁగృష్ణఁజూడఁ గలిగెడుపేలు
బరసీతిపుణ్యంబనుకొని, యరిగెనుపష్టావ్యమునకు నిధికోర్పునుఁడై.

సీ. అరిగెరథముడిగ్గిఁనుచ్యుతుఁగన్మొక్తి యతనిఁవోడ్చొనిధర్మసుతునిసభకుఁ
బోలుపాండవసాదములక్కుమొక్కుచువారిచెంతనుగూర్చుండి సేమమడిగి
శావచ్చినట్టి వృత్రాంతమందలువిన ధృతరాష్ట్రునుక్తఁగాఁదెల్పెనంత
ధర్మజకేశవుల్లనకఁజెప్పిననుఁకలవి విని యానతిసందర్థము

గీ. నెక్కిపొమ్మిపురంబునకేగు గెంచి, రాజునకుఁదెల్పెదనుతొపురచ్చననుచు
పెదతెసంజయుఁడంతనాపిఘఁడుమదిని, గాఢజ్ఞానచేరేయిగడపలేక.

గీ. సంజయుం డేమి తేపటి సభ నుబలుకు.
ననుచునుదిలొనఁదలపో సీయతిజవమున.
విదురుఁడోడ్చొ నిరన్తుని వేగఁబనిచె
ద్వారపాలకునొకనినంతట భటుండు.

౧౦

చ. విదురునియింటికేగి కుగువీరునిపంపున సంజయోక్తిఁదా
నెదఁదలపోసి కౌరవమహీపతి యుత్పదభీక్షణా ప్తుడై
నిదురయొకింత లేకననునీకడకంపెను నానతండ్రుసం
మదభరమొప్పు నిల్వెడలె మానవనాథునిఁజూచువేడ్కతోక.

౧౧

వ. వచ్చిరాజగృహంబుసాచ్చి చౌవారికముఖంబుగాఁ దనరాక నెఱింగించి లొని
కొని చింతాక్రాంతుండగు నారాజునకు దండ్రపణామంబుగావింప నాధృతరాష్ట్రా
దు దీక్షుఁదర్శియగు నమ్మహాత్మునిఁ దనచెంతనునిచికొని యిట్లనియె.

౧౨

ఉ. ధర్మజుపాలికింజనికృతజ్ఞుఁడుప్రాజ్ఞుఁడుసంజయుండు స
న్నిర్మలచిత్రవచ్చికడునిందలొనర్చి యజాతశత్రువా
జ్ఞర్థముఁజెప్పకుండజనెనొకద్రిగాహ్యముగామినంతటకొ
జర్తముగాల్చుచున్నయది జాగరమున్దలిగించుచుండెనుకొ.

౧౩

ఉ. పాండవునొద్దకేగి మనపాలిటికాగతుడైన సంజయుం
డొండొకమాటయేమి సభగూడునటంచుశరీరమంతట
జైందుచునుండె హృద్యధయనిద్రయొకించుక తేమిఁజేసియో
పండితభూమిమర్త్యునకు భద్రముగంటివె చెప్పుమేర్పడకొ.

౧౪

వ. అనిన విదురుండు.

౧౫

చ. ఇలబలశాలితోడ నెదురేగెడు హీనబలుండు నన్యకాం
తలనెదఁగోరువాఁడపహృతస్త్వండు చౌర్యసమర్థుడన్నవీ
రలు గతనిదురైతొడుగు ధరావరయుంటివె వీరిలోన న
న్యూధనముకొ హరింపఁదలఁపుంచితివే కతమెద్దిమేల్కొనకొ.

౧౬

క. అనవిని భృతరాష్ట్రాండనె, వినుకొంఠేయాగ్రజోక్తివినకునికంజిం
శనుజేంది భర్తమునీ, దినింజర్మకులవర్య తెలియంజెపుమా.

౧౭

చ. అనవిదురుండువల్కె. సకలాపనినాథుఁడుధర్మకోవిదుం
డును శుభమూర్తిస్వచ్ఛయశుఁడుకొ జితసత్కుఁడు ధర్మరాజుగా

ప్రథమాశ్వాసము

- నని నినురాజ్యమూనుటకనర్హుని గామదాదానెటింగిన
త్యచయదయాశ్చ శంస్యపరుడై భువినీకిడిగాసి నొందఁడే. ౧౨
- శకునిరాధాత్తజాత దుశ్శాసనాగ్ర, బాతదుర్యోధనాది శీర్షంబులందు
రాజ్యమిడిసిరిఁగోరఁగౌరవమహీశ, తలఁచితివికానిచెల్లవధర్మగుట. ౧౩
- తనుఁదానెఱుఁగుటయోరిమి, యునుబేదలకిడుటవేగ మొందమియునులే
నినరులు తగరీపదగికి, వినుజ్ఞానములేమిదాని విధమెట్లన్నె. ౨౦
- జనహితకార్యసంతతిని సల్పుచుగ్రోధముగర్వముబ్బసి
గ్గునుజననింద్యనేవనముకుత్సితబుద్ధియు నాత్మసంస్తవం
బను నివితేకదానపరుడై సదయుండును శ్రద్ధధానుఁడౌ
జనుఁడిలఁబండితుండని ప్రశంసకునెక్కును కారవేశ్వరా. ౨౧
- పరధనలాలుపుండు భయవంతుఁడు వృధ్యసమృద్ధివిఘ్నసం
భరితుఁడుగాక యెవ్వఁడుస్వమంత్రితమంత్రణ కార్యసంతతి
బరులకెఱుంగనీక తనపాలిటికార్యముఁ జక్కఁజేయునా
నరుఁడిలఁబండితుండని జనంబులుమెత్తురు కారవేశ్వరా. ౨౨
- ఏచునుజుండు పండితసమీడ్యుఁడు సంసృతిసాగరంబున
బాములనెన్నిజేందిన విపక్వమనస్కత ధర్తమర్థము
గామముకంటెశ్రేష్ఠమనిగాంచి మదిన్విడనాడకుండునో
యామనుజుండు తత్వవిదుఁడంద్రు జనంబులుమానవేశ్వరా. ౨౩
- మీరినపనులకొడంబడ, కేరినినిందింపకాత్త హితకార్యముల
నైరించుకొనెడుపూరుషుఁ, డారయునైహికసుఖంబు హస్తిపురీశ. ౨౪
- వినుటగురూక్తవాక్యమును వేగముఁజెందక సావధానత
వినియదిమానసంబున జపించుటపిమ్మట తత్పదార్థముం
గనుటయుదానఁగావ్యమనఘంబుగఁజేయుటపృష్ఠఁడయ్యుఁడా
మునువచియింపకుండుటివి ముఖ్యగుణంబులుకారవేశ్వరా. ౨౫
- పోయినదానికిఁదాఁదల, పోయడక కార్యములకుఁబోదాపదల
బాయడుఞ్చైర్యముదీనుల, రోయడుతత్వజ్ఞుడగునగుండు మహీశ. ౨౬
- ఆదినిదిసాధ్యమిది యసాధ్యంబటంచుఁ
దలఁచివర్తించుఁ గార్యమధ్యమున నిలువ.

జరసిమిషంబునైన నీరర్థకమగఁ

గడపడిలఁగోవివాహ్యుండు కారవేశ.

౨౭

చ. గురుహితపాంధవోత్తములకుఁ హితమాత్మవిభూతిదాయకం
బాదులకుఁగీడోసంగనిదియకుఁ దగుకార్యముఁ జేయుచుండి త
న్నోరులునుతీంపనుబ్బక దురుక్తులఁబల్కినఁ జింతలేకలా
తనయఁగనీక గాంగ సలీలాశయభంగిఁజరించు నాశ్యుడకుఁ,

౨౮

మ. ధరనూహించితుండన్నిభూతముల నన్తైర్యంబుగానెంచున

న్నరుడకుఁ గర్తములందు యోగమును సన్మానించు వాడన్నిటకుఁ

సరసోపాయమెఱుంగువాడు మృదుభాషాశాలితత్కాలవా

కస్ఫిరణుండా శుకవీశ్వరుండును యశస్ఫూర్తిక బ్రకాశింపరే.

౨౯

గీ. నీతిశాస్త్రంబు పతియించి నీతులెల్ల

బుద్ధివశ్యంబులుగఁజేసి బుధజనేష్ట

మార్గమునఁబోవుచుండెడు మానవుండు

పొందునిహాసరసోఖ్యము ల్పడమిలొన.

౩౦

క. అనగీతవిద్యుడతిశయ, ఘనుడు నజన్మాదికర్మకలితుండునునే

రనియెత్తునెత్తు పేదయు, వినునీరలు మూఢులందుఁ జేత్తులుధరణికుఁ,

౩౧

ళ. ఆత్మాన్యంబుఁబరిత్యజించి యితరార్థానర్తుడౌ మర్త్యుడకుఁ

స్వాస్తీ యాశ్రితకార్యభాగమున మిథ్యాలాపము ల్వల్కువాఁ

డాత్మద్వేషమెఱుంగుదృఢులఁ బోరాడంగఁ గాల్చివ్యవాఁ

డాత్మజ్ఞానుసరున్ ద్యజించియితరున్ బ్రాప్తించువాడున్ ఖలుత్.

౩౨

ఁ. శత్రువునాత్మమిత్రునిఁగ సజ్జనుఁగామదిఁగాంచుమిత్రునిక

శాత్రవబుద్ధిఁజూచి కడుశాసనపాత్రునిఁజేయు సజ్జనా

మిత్రములై కృత్యముల మెచ్చునుబండితమైత్రిఁజేయఁడో

క్షత్రియవర్యతాదృశనృశంసుండు మూర్ఖుండుగాకపోవునే.

౩౩

గీ. తల్లిదండ్రులకలిభక్తి దగ్ధతాది

కృత్యములఁజేయనట్టి నిర్ఘ్నుండుదేవ

పూజఁజేయనివాడును పొందుకలయు

నట్టిచెలికాగింబొందని యతఁడుఖలులు.

౩౪

ప్రథమా శ్వాసము.

- ఆ. పిల్వబడకపరునికొల్వనకేగుట పల్కఁ, బడకమున్నవల్కుటయును
మేలుమఱపతికిని మేలుజేయుటయును, మూఢగుణముల్కర్మభూమి నాథఁ
- క. తననడవడిఁ దానెఱుఁగక, జనములతప్పులనువెదకఁ జనువాఁడునుభూ
మినిశక్తిహీనుఁడైను, చ్ఛనతకొడంబడెడువాఁడు బడులునరేశా. 32
- శా. ధర్మార్థాదిహితంబుగాని తనచిత్తంబారముకలేక ని
ష్కర్తుండై యలభ్యముక్తిమదిలోఁ గాంక్షించువాఁడెల్లను
ష్కర్తప్రీతులఁగాచిసజ్జనులనాశాసించు మర్త్యుండుని
ర్ధర్తున్ నిర్దయుఁగొల్చుచున్నతఁడు మూర్ఖస్వాంతులొకరవా. 33
- మ. ధనమైశ్వర్యము విద్యయుంగలిగి సద్దాక్షిణ్యుడై బంధుని
ర్జనులకాబ్రోచుచునుండువాఁడె కనుస్వర్గప్రాప్తివాఁడేయనో
ధనుఁడొగాకయొకండతాఁగుడిచిసవ్యస్త్రంబుఁదాఁ గట్టిభృ
త్యులకే బిచ్చమువెట్టనట్టి మనుజుండుర్విన్యసంబొందునే. 34
- ఆ. చేటుగలుగుపనులఁ జేయునొక్కఁడదాని
ఫలము ననుభవింతు పదుగురిలను
ఫలముఁగొనినవారు పడయురుపాపంబు
పనినిఁజేయువాఁడె పడయునధిప. 35
- గీ. వినుమువిలుకానిచేతినొవిశిఖమొకనిఁ
జంపుగుఱతప్పకుండినఁ జనినఁజనును
నీతిశాస్త్రజ్ఞుఁడగువాని నీతిమతియొ
చ్చెఱచుకొట్టంబురాజును సేనతోడ. 36
- నీ. మొఱటగృత్యాకృత్యములబుద్ధిచేఁ గని సామాన్యపాయ సత్సాధనమున
శత్రుముఖ్యులవశనంచాకులుగఁజేయుటొకన్ ద్వగాది పరిచంద్రియముల
విజయించుటయుసంధి విగ్రహములమదిఁ పలఁచుటవెలఁది నాదింబుపట్ట
పరుఁబవాత్త్వముధంప పాయష్యగుర్భూషణమనుసేడు వ్యసనములందు
గీ. దిగులకుండుటయును రానిధర్మములివి
యిటులవర్తించునట్టి నరేశ్వరుండు
పొందునిహపరిసౌఖ్యము ల్పడఁమిఁగన
గాన నిటుపోవుఁగాఁడగుఁ గొంపెక. 37

గీ. విషమునైననుడింపంగవిధులుగలవు

తూపు గాయంబునకునుండు దొరకుఁగాని

మంత్రవిప్లవమున కిలమాఱు లేదు

రాజు నదిపాడుచేయు సరాష్ట్రకముగ.

౪౨

గీ. మధురవస్తువుతినుటయు మార్గమందు

నడచుటయుగూఢ కార్యచింతనముజనులు

నిద్రవోయెడుపట్టున నిద్రలేక

యుండుటయుగూడ వొకనికి నుర్విలోన.

౪౩

క. సరిలేనిది సంస్కృతిసా, గరతరణంబునకునావ కడుసేవ్యముని

ర్జరపురికినిసోపానం, బరయఁగ సత్యంబువిచుము హస్తిపురీశా.

మ. శమమేతేజమునద్యశం బొసఁగునాశాంతంబె దుశ్శత్రువు

శ్యముఁజేయున్ సుగుణంబొసంగు మిగులక సామర్థ్యముంగూర్చునా

శమమే భూషణమకాను హస్తినిగరీశా భూమిలోనట్టిశాం

తముచేవర్తిలునట్టివానికి సమస్తంబుక గరస్థంబగుక.

౪౪

మ. వరమాధర్మపుమంగళప్రదము సర్వశ్రేష్ఠమాశాంతముక

సరసంబుత్తమమైనవిద్య మదికిక సంతోషదంబయ్యెడున్

బరధర్మంబగు నాయహింససుఖ సంప్రాప్త్యధ్వమకా నన్నిటక

ధరలోనఁజేడునక్షమండసమివాధారాన్ని తుల్యంబుగాక.

౪౫

గీ. అతిపరాక్రమశాలిగా నట్టిరాజు

నధికదేశంబుతిరుగని యట్టివిపు

నిద్దరినివీరినణఁగించు నిద్దరిల్లి

ప్రసవమగుపాముగుడ్డుల మెసఁగుకరణి.

౪౬

క. వినునరుఁడు రెండువిధముల, జనవంద్యుండనఁగఁబరఁగు జగతీనాథా

వినఁదగినపల్కుఁబల్కుట, జననింద్యంబులనుజేయఁజనకుండుటచేక

గీ. పెద్దవోరికగలిగిన పేదకార్య

సక్తచిత్తుఁడుగాని సంసారికార్య

సక్తుఁడొయాచకుడశాస్య శాసకుండు

వీరలన్నిటఁజేడుదురు వినువుపాల.

౪౭

ప్రథమా శ్లోకము

- గీ. శమముతోఁగూడి సత్యమార్గమున నడిచి
పాలనము సేయుచుండిన ప్రభువరుండు
రిక్తుడయ్యెను దనకున్న రీతిఁబెడ
జనులకిడువాఁడునుగతికిఁ జనుదురధిప. ౫౦
- క. నాయముతప్పక పొందిన, యాయమునకురెండుత్రోవ లరయవలయుఁదా
జేయుటపేదకుదానము, సేయుకునికియధికధనికి శ్రమంతుండా. ౫౧
- క. అర్థులకుదానమొసఁగని, వ్యర్థజనిన్ విత్తపూర్ణునధిపతీ గెదప
స్సార్థకముగానిదేహిని, నిర్గుణునిన్ జనములెల్ల నిందింతురిలన్. ౫౨
- క. యోగాభ్యాసముచేగత, రాగుండగు యతివరుండు రణభూమికిను
ద్వేగముగాశత్రులకెదు, రేగిమ్మతుండైనవాఁడు నినభేదులుగా. ౫౩
- చ. అమరఁగసామమూలమున సామ్రాజ్యముటయు తమంబుదా
నమునను భేదమూలమున నమ్మలఁజేయుట మధ్యమంబు యు
ద్ధమునజయించి శత్రువులదా సులఁజేయుట నీచమీయుపా
యములసమాశ్రయింతురు ధరాధిపయుత్తమ మధ్యమాధముల్ ౫౪
- క. తనుఁగొల్వనట్టి భాష్యయు, తనపనులంజేయనట్టి దాసుఁగుదుర్ని
తిని నడుచుకొడుకునుండిన, వినుసంస్కృతికంబైననము వేత్రకలదే. ౫౫
- చ. పరవనితారతంబునకుఁబాల్పడఁజేయును గామమున్నఁగో
ధరసముగల్గినన్ సుజనతంజెలిమిం దోలఁగించులూభమో
పరధనచౌర్యపద్ధతీ కుపాయకరంబగుగాననాశకృ
న్నరకపథత్రయంబు నరనాథత్యజించుట యుత్తమంబగున్ ౫౬
- ఆ. అధిపత్యముకంటె నతిసౌఖ్యదముపుత్ర, సంపద కధికమాసంతసంబు
శత్రుపరిత్యాగసమమైనకరుణయు, గానరావువహినిగారవేశ. ౫౭
- క. తనుఁగొల్చువాని నెప్పుడు, తనయందతిభక్తిగలిగి తనరెడువానిన్
నినుశరణమొందనానని, యనువానిం గావనొప్పు నధిపనరునకున్. ౫౮
- క. బలవంతుండైనరారా, జిలమంత్రముఁజేయబుద్ధి హీనులతోఁజం
చలక్షిలులతోరణభీ, తులతోన్దిత తరళజనులతోఁదగ దధిపా. ౫౯
- గీ. అధికసంపన్నుండైన గృహస్థునింట
జ్ఞాతియగు పెద్దయొక్కండు సత్కులీనుఁ

డగుసమీపఘృః డొక్కడనర్థిసఖుఁడొ
కండుననవత్స సోదరియుండవలయు.

౬౦

గీ. తనముసేయుట మానంబుదాల్చుటయును
జన్మమగున్ను సన్నిట చేదువుటయును
చీత్తమున నెట్లు తలఁచితఁజేయుచుండ
నల్లెఫలముల నబయిచ్చునవనినాథ.

౬౧

గీ. దేవసంకల్ప మతిశాలి భావములను
బండితనయాఘ నాశనపద్ధతులను
దెలియఁజెప్పెను వ్రజీకిదేవగురుఁడు
వానిఁగొన్నిటిఁ జెప్పెనవసుమతీశ.

౬౨

చ. జనకుఁడు తల్లియాత్మము కృశానుఁడు సద్గురుఁడన్న యిట్టిమై
దనలములకై బ్రయత్నమున నర్చనసేయుచు దేవభిక్షుస
జ్ఞనపితృదేవతాతిథుల సంతత తృప్తులఁజేయుచున్నయా
జనుఁడుమహీశ్వరా విసుయశంబును గాంచెడు నిండునందునుక ౬౩

గీ. వినుముకౌరవనాథ యివ్వినమునొకటి
శత్రుమిత్రులు మధ్యస్థజనులుపేద
యాచకుండును దాసుండుననఁగవీర
లైదుగురురాజునెప్పుడు నాశ్రయింతు.

౬౪

క. నరునకుఁ బంచేంద్రియనకు, నరయంగా ఛిన్మొకటి హరియించుటజ్ఞా
నరసంబెట్లనసలిలము, హరియించినకరణిఁజర్క యంత్రమువలనక. ౬౫

అ. నిదుర కునికిపాటు బెదురును బనిజేయ
నలపుకినుక మాంద్యమనఁగనిట్టి
యానిగుణములైదు నైశ్వర్యకాముండు
విడువవలయును కురువీరవినుము.

౬౬

చ. చదువులవేర్పు నేరుపదిచాలని యెజ్జయు జౌరభార్యయుం
జదువనియట్టి ఋత్విజుఁడు సాధులబోవని రాజునూరిలో
నెసగల గోపకుం డడవికేగెడు నాపితుఁడన్న యాఱ్ఱురి
స్వదలుటయొప్పుభిన్నమగు నావనువారిధిఁ ద్రోసినట్లుగాక.

౬౭

ప్రథమా శ్వాసము

క. పురుషుండౌఱుతెఱంగుల, నరయు యశంబెట్లనంగ నధికక్షమయున్
బరనిందనేయగుండుట, పరదానము నిజమున్మతియు పౌరుషమధిపా. ౬౨

గీ. అర్చకరియగు విద్యయర్థాగమంబు
వశ్యపుత్రుండు ప్రియయగు భార్యతోగ
హీనతయు సత్యభాషణ మిట్టిచూఱు
గుణములతిసౌఖ్య కరములు కురుమహీశ.

౬౯

ఉ. చోరులువైద్యులర్దులును సుందరులన్ బ్రభువుల్ సుధీవరున్
వీరుసూరితార్థమద వేష్టితమానుష రోగబద్ధసం
సారివిశేషకామకవి శక్యవివాద జనాతి మార్భవ్యహృ
త్కారణజీవులైమదిని గాంతురభీష్టము కౌరవేశ్వరా.

౭౦

క. గోవులఁగాచుటఁ బ్రభువుల, నేవించుటఁ జెలివిఁగృహినిఁజేయుటఁబుత్తి
భావముగాంచుట విద్వాల, భావంబుంగనుట శ్రద్ధఁబడయఁగవలయున్.

మ. జననిన్ జాయను నావదాతను సదాచార్యున్ భిషక్త్రేచ్ఛమున్
జనమల్ గొందఱు నిందసేసెదరిలన్ జాయన్ వయఃకామనా
శనముందీరము నర్చమున్ సకల శాస్త్రంబుల్ నిరోగత్వముం
గనియాహాఖిలులెంతకైన నొడియొగ్గన్ సిద్ధులౌదుర్గదా.

౭౧

గీ. స్వగృహవాసంబున నతిప్రవాసమప్పు
లేమిసత్సహవాసంబు భూమికలిమి
తెవులు లేమియునననాఱు భువినరేశ
యధికసౌఖ్య ప్రదంబు లటండ్రుబుధులు.

౭౩

గీ. సంశయంబును గోపంబ సహనమతివి
చారమితరాన్న భుక్తియుసంతసంబు
లేమియన నాఱువిధములు భూమినాథ
యధికదుఃఖప్రదములనియండు బుధులు.

౭౪

క. బ్రాహ్మణహింసయునర్థి, బ్రాహ్మణనిందయును మఱిపుపండితులయెవ్వన్
బ్రాహ్మణధన హరణంబును, బ్రహ్మద్వేషంబు నరకపథమగునధిపా. ౭౫

క. మతిసుమతీనతదమమును, శ్రుతము పరాక్రమము నుమితశుచిభాషణమున
గృతవిజ్ఞతయునుదానం, బలికీర్తి ప్రదములందురవసీనాథా,

౭౬

క. ద్వారములుగలవుతోమ్మిది, ధారకములు మూడొకత్య శచుముల్ రజమున్
పూరుషుడొక్కండ్రొక్కతూ, హారయశబ్దాచి సాక్షులైచగురుతగ్గెరి

ఆ. అనుచునిట్టిదేహమును గృహభంగిగా

నస్థిరంబటంచు నాత్మలోనఁ

దలఁచునట్టిఘనుఁడు తత్వజ్ఞుడనివానిఁ

బొగడుచుండ్రుజనులు పుడమిలోన.

౭౮

గీ. మద్యచుత్తుండు నతిధనవత్తుడమిత

భోజనుండును బరమలుబ్ధుండుభీత

నూనసుండును కుత్సరమాణుడనఁగ

వీరలపకేర్తిఁగాంతురు వినుచుపాల.

౭౯

శా. కామక్రోధమలన్ జయించిజన సంఘస్వస్తికృత్కార్యముల్

క్షేమంబొప్పగఁజేయుచున్ గుజనులన్ శిక్షించుచున్ సర్వవి

ద్యామేయాసము లైన పంశితుల వాక్యంబుల్ ప్రశంశించునా

శ్రీమంతుండగు రాజవర్యుడె సుకీర్తిఁగాంచునీభూమిలోన్.

౮౦

క. మున్నొకతటి ప్రహ్లాదుఁడు, ఛెన్నొందసుభస్వనకును జెప్పినరీతిన్

సన్నతపుణ్యచరిత్రా, కొన్నిటిజెప్పెదను రాజగుణములువినుమా,

౮౧

గీ. దుర్బలులతోడఁ బోరాటఁగొఱగుటయును

బుద్ధిపూర్వము రిపుచెంతబొందకుండు

టవసరముఁజూచి శత్రునణఁచుటమిత

బలులతో సంధిసేయుట యిలచుపాల.

౮౨

క. ఆపదలగణనసేయక, యేపట్టునగాని కష్టమెవఁదలఁపకస

ద్వ్యాపారములందగిలిన, భూపాలుని రిపులుగెల్వఁ బోలరుభూపా.౮౩

గీ. పనులు లేకుండ దేశముపాలుగాక

పాపబుద్ధులతో సహవాసిగాక

దుష్టగుణములనెల్ల దాఁదొలఁగఁజేసి

సంచరించెడువాఁడు సజ్జనుఁడువినుచు-

౮౪

క. తనునొరులుపూజసేయమి, గొవడెదఁగోపమును జేయఁగొనకొనడర్థం

బునుఁగర్హకామములదా, ననుజేసి యధార్థవాదినరు డుమహిళా.

౮౫

ప్రథమాశ్వాసము

మ. మదిఁజల్లారిన నైరపావకముఁ దామండింపఁజేయండుతా
 గొదవంజెందిన నీచకాశ్యములఁగైకొఁబోడుసౌఖ్యాత్తుఁడై
 మదభూయిష్టుడుగాడు దుఃఖములనే చుర్త్యుండుపాపించినవే
 మఁదిలోసంతసమొందఁ దర్థికిడిసంతాపింప దామ్యండిలన్

౫౬

ఉ. దేశముకాలమున్ స్వకులదేశిక భావముగాంచి వర్తిలున్
 దేశమునేలువాని యెడదిమ్మరిగాడతిమోహదంభములీ
 పైశునమత్సరంబులను బాయును సంఘముతోడి వైరమున్
 నాశముఁజేయునెటి నరనాథుఁడుప్రాజ్ఞుఁడువాఁడెభూవరా.

౫౭

గీ. సములతోఁజెల్లి సేయుట సమకులీన
 కన్యలవివాహమగుటయు గారవమున
 సములతోఁవ్యవహారంబు సల్పుటయును
 సుజనసేవయు నివియశస్సుఖకరములు,

౫౮

గీ. ఇంచుకైనను నతిధికినిచ్చికుడుచు
 నమితకార్యంబు సేసిననల్పసుఖము
 ననుభవించును శత్రువులై నఁదన్న
 నడుగవచ్చిన నిచ్చు నెయ్యమునఘనుఁడు.

౫౯

గీ. చేయఁదలఁచిన పని నెందుఁజెప్పకుండు
 చేయునదిసర్వహితముగఁ జేయుచుండు
 భూతత్పప్రినిఁజేయంగఁబొంగుచుండు
 సత్యమేపల్కు నెట్లైనసజ్జనుండు

౬౦

ఉ. జ్ఞాతులభీతికృద్విపిన జాతులకాపవిదగ్ధపాండురా
 ట్చూతులద్వద్వివర్ధితుల కూరులనీసుతబుద్ధిఁజూచియో
 భూతలసాధ రాజ్యమిడిపోవణఁ జేసితీవేనిసూర్యసం
 స్థితబహు ప్రతాపతఁబ్రసిద్ధిని గాంతువుచుజగంబులన్.

౬౧

వ. గాననీసకలమహితలంబునెల్ల రెండుభాగంబులు సేసి యొకభాగంబు నీపు
 త్రులకు నొండకభాగంబు పాండుపుత్రులకు నిచ్చియిందా, దులకుగుర్నిరీ
 త్యంబగుసౌఖ్యంబుననుభవించుచు జగత్ప్రసిద్ధ ప్రఖ్యాతిఁగాంచిసుఖం
 బుండుమని ధృతరాష్ట్రునితోవిదురుండువల్కెనని చెప్పినవిని పిమ్మట
 రీన వృత్తాంతంబులెయు సవిస్తరముగాఁజెప్పుమనుటయు.

౬౨

వి దు ర నీ తి

మాలినీవృత్తము

సకలభువనతాతా సర్వసంపత్ప్రదాతా
ప్రకటిత కరుణేతా భక్తరక్షాసునీతా
సుకవిసుతచరిత్రా సూర్యచంద్రాగ్నినేత్రా
సకలదురితహర్తా సర్వరక్షప్రహర్తా.

గ ద్య ము.

ఇది

శ్రీమత్పరమపవిత్ర

హరితసగోతః మల్లాద్యన్వయ

సహస్ర పత్ర పద్మమిత్రాధీత సకల

తంత్ర రామస్వామి శాస్త్రి పాత్ర వేద

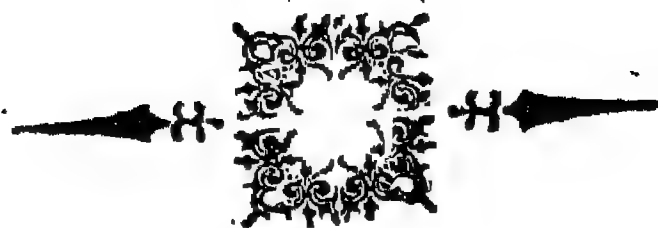
వేదాంత జ్ఞాని శ్రీరామావధానిపుత్ర బుధవిధేయ

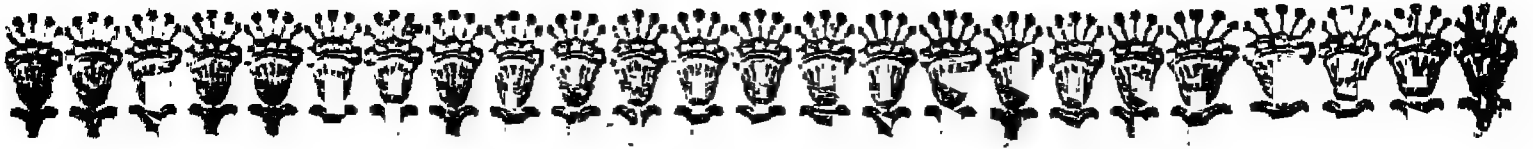
రామస్వామినామధేయానుజ సూర్యనారా

యణశాస్త్రి ప్రణీతంబయిన విదురనీతి

యందు బ్రథమాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

విదురనీతి.

ద్వితీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీమన్నిర్జర మునిగణ. భూమిసురచింత్యమానపూర్ణానందే
చ్చామాత్రకృతజగత్తో, మామాయానామసూర్య మండలధామా. ౧
- వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనిచెప్పం చొడంగె,
క. నిదురయొకింతయు గావక, విరుధునితో నిట్టులనియె విద్యచ్ఛేష్ఠా
తుదమితసంతాపముశమ, మొదవంగహితభాషణముల నుడిగింపఁదగున్.
- త. నీవు ధర్మార్థ కుశలుండవు నయానయజ్ఞుండవు గాన పాపవిదగుండను
బాపకార్యసక్తుండనైన నాదుఃఖంబుపశమించునటుల కారవశ్రేయ
స్కరంబున సకలకార్యజాతం బెఱుంగింపుమనిన విదురుండు. ౪
- గీ. ప్రియము శుభమైనఁబాపంబు ద్వేష్యమైన
నశుగఁబడకుండఁజెప్పుట నర్హమగును
ధార్తరాష్ట్రహితంబగు ధర్మమెల్ల
నడిగితివికానఁజెప్పెద ననఘవినుము. ౫
- క. వినుమీసదుపాయంబులఁ, దనయత్నము నెఱుంగకుండఁదాఁగపటముచే
బనులకుయత్నంబునుజే, నీన నరుడిలఁగార్యసిద్ధిఁ జెందునెభూపా. ౬
- గీ. అవనిసదుపాయయుక్తమై యధికయత్న
సహితమైనట్టికార్యంబు జఱుగకున్న
బుద్ధిమంతుండయినయట్టి బుధవరుండు
వెతలఁజెందఁడు దానికై వినునరేశ. ౭
- గీ. ఎట్టిపనినైనఁజేయగ నిచ్చగలుగు
వాఁడుతగుసాధనంబులు గూడఁపెట్టి
కార్యలాభమునంతయు గాంచితనకు
ప్రజ్ఞనరసియొడంబడు వసుమతీశ. ౮

గీ. రాజ్యలోభముఁజేసి ధరావనకుఁ
దప్పిత్రోవను నడచుటతగదుమునలి
తనము హరియించుకరణియందమును వినుము
సిరినిహరియించుదుర్నీతి కురుమహీశ.

F

గీ. భోజ్యమునభోజ్యమెఱుంగక భూపరుఁడున
కంటకంబైన రాజ్యంబుగాంక్షుమింగ
నలుగకదిహింసఁజెందును సామిషంబు
గాలమునుమ్రుంగు మత్స్యంబుకరణినాథ.

౧౦

గీ. పాదపముకడకుఁబోయి తత్ఫలముఁగోయ
శనుభవించును రసమువత్తనమువలన
ఫలముఁజెందునుగాకతాఁ బచ్చికాయ
వలన రసబీజలాభము ల్వడయునెచ్చప.

౧౧

చ. కుసుమరసంబునొన్వకయగ్రోలుచునుండెడు తేటిపోలిక
గుసుమగణంబు మాలకరిగోయువిధంబునఁ గార్యభాగమా
రసిఫలమొందనొప్పుసర రంజనసేయుచుఁగాక భూమిలో
వసుమతినాథబొగ్గులకుఁ బండ్లతరుల్ తెగవ్రేయఁగూడునె.

౧౨

గీ. అధికబలశాలితోడఁ బోరాటఁదాను
సలుపకుండిన నష్టంబు సలుపఫలము
గాంచియత్నింపవలయును గానియెడల
ఫలమకారంబు వ్యర్థమౌ బురుషవర్య.

౧౩

క. వ్యర్థకోధాయత్తుని, వ్యర్థానుగ్రహునిరాజు వదలుటయొప్పు
వర్తనకాములు భువినిగి, రర్థకపుంస్తునిద్యజించు నతివలకరణి.

౧౪

క. లఘుయత్నమునకు సాధ్యమ
లఘుఫలమగుకార్యమును దలంచుచునునిదా
నఘరహితంబుగఁ బ్రాజ్ఞుఁడు
లఘుపుగయత్నంబుజేసి లబ్ధింగాచుక.

౧౫

క. సర నాథయెవఁడుబుజువుగ, నరుడెంచుచుఁదృష్టిజేయునందఱకునుద
న్నరసినమాత్రంబున నా, నరపతినేకొల్పుచుండు నరులెల్లఁదగక.

౧౬

ద్వితీయాశ్వాసము

- ఉ. తానధికప్రసన్నతమితంబుగ ధర్మముఁజేయుచుండెడున్
దానముపెక్కుచేసినవిదల్చుచు నీచులభృత్యకోటికిన్
గానఁగవచ్చుఁదాననలుకైవడి నిష్కరుణుండునైదయా
స్థానమువోలియుండు బరసాధ్యుఁడుగాడిలధీరుఁ డెప్పుడున్. ౧౬
- గీ. మనముచేతనుదృష్టిఁ గర్మములచేత
సత్యసంభాషణములచే సర్వలోక
మెవఁడుహితముగఁజేయుచో పృథివిసట్టి
మానవేశునిఁగొల్తురు మనుజులెల్ల. ౧౭
- క. ఏనృపునిప్రజ్ఞజూచుచు, మానవులెల్లన్ భయాభిమగ్నుఁ గుమరో
యాసరసాధుఁడె భుజముల, నూనుకజతురభివేష్టి తోర్వీతలమున్, ౧౮
- ఉ. ధర్మపుత్రస్వకన్యవసుధాతలమొందఁగ యత్న మొప్పునా
ధర్మమెతస్పకాత్మవసుధాతలపోషణ యత్న మొప్పడున్
ధర్మయుతాంతరంగుని సదావరియించును లక్ష్మీయెచ్చటన్
ధర్మమొయెచ్చటన్ జయమునావినవే ధృతరాష్ట్రభూవరా. ౧౯
- క. ఇలలోనున్నతునిపలు, కులనైనన్ గుఱ్ఱుడాదు కులుకుపలుకునే
నలుకకవినిసారముతా, కులనుండిపసిండికరణిలోఁగనవలయున్. ౨౦
- క. పరులాడినపలుకులఁచా, నరయుచు సుగుణుడెకొను దదన్యమువదలున్
సరసుండెట్లనఁబొలములఁ, దిరుగుళిలాహరికరణి ధృతరాష్ట్రనృపా. ౨౧
- గీ. పరిమళంబును జేసిగోవ్రజమునూచు
బ్రాహ్మణులుగ్రాంత్రువేదశాస్త్రములవలన
రాజులెల్లను గాంత్రుచారవ్రజమున
చక్షువులచేతఁజూతురు జనములధిప. ౨౨
- గీ. పశువులకుజలధరంబులు బాంధవులధి
పతులెల్లను సచివులేబాంధవులిలఁ
బతులుబాంధవులగుమరు పడఁతులకును
వినుముబంధులువేదముల్ విప్రులకును. ౨౩
- సీ. ధర్మపుత్రవర్ధనమున వర్ధిల్లునభ్యాసమున విద్యయతిశయిల్లు
నిర్మలత్వంబుననెగడు సౌందర్యంబు వృత్తిచేవంశంబు వృద్ధికెక్కు

ధాన్యరాశియుకొలతంజేసిపెచ్చిల్లుచేశ్వరబుబ్రతుకువ్యాగూమమునను
పోషణంబునగోసమూహంబురాజిల్లు బతిభక్తినుతిఁగాంతురతివలెల్లఁ

గీ. గానఁగులవృత్తివిడిచిన మానవఃని

వచ్చునోరాజకడజాతివానికైన

వంశధర్తంబు విడచుట పాటిగాదు

ప్రాజ్ఞులకుపేటెమఱియుఁ జెప్పంగవలెనె.

౨౫

గీ. పరులధనము నధికబలము రూపంబును

జదువు యోగ్యతను యునుసతతసుఖము

జూచి యెవఁడు మది నసూయఁజేందునో వాఁడు

మనమునందుఁగుంది మడియునధిప

౨౬

గీ. చేయఁదగనిపనులఁ జేయుటచేయంగ

వలయుకార్యములను వదలుటయును

అదనువిడి రహస్యంబుసెప్పట యివి

లేనివాఁడు వ్యాధిలేనివాఁడు.

౨౭

క. ధనమునుజన సాహాయ్యం, బును విద్యయు మదముదెచ్చుమూఢులకిల న

జ్ఞనులకు విపరీతముగాఁ, గననవియేదమమునిచ్చు కౌరవనాధా.

౨౮

గీ. కౌరవేశ్వర వినుమెట్టికాలమునను

బనికిసేదైనఁదనకుఁదోట్పాటుకొఱకు

బుధులచేఁగోరబడినట్టి మూఢజనులు

తమ్మునధికులుగామది దలఁచుకొండ్రు.

౨౯

క. సజ్జనులకు బాంధవులక, సజ్జనులకుఁగానిగతి విచారింపంగా

సజ్జనులేకురునాధా, యిజ్జగమునదుర్జనంబు లేర్పడరపుడుకా.

గీ. కలిమిగలవాఁడు పంచభక్త్యములఁదీసును

మధ్యముండిలఁదనకున్న మాత్రమనుభ

వించుచుండునులేనట్టి పేదవాఁడొ

గంజియేత్రాగిబ్రతుకును గౌరవేశ.

౩౦

ఉ. మేదినిసర్వసంపదల మీరెడువానికి నుత్తమాన్న మే

కొదదియింపుగాఁదినినఁ గాదదిజీర్ణముగాని భూమిలొ

చీదలకెట్టియన్నమాలభించినదానిని వారుజిహ్వాకు

స్వాదువుగాభుజింతురు నృపాలకచూచితే తారతమ్యముల్. ౩౨

గీ. జీవనమువలనిభయమునుజెందుఁ బేద

మధ్యముంఁగునుజెందును మరణభయము

యోగ్యహృదయుండునైన పరోత్తముండో

పరువుపోకకుమిక్కిలి భయముజెందు,

౩౩

క. ఇంద్రియములను జయింపక, యింద్రియకృత్యమలయందునీహగలుగుభూ
మీంద్రులులోకమునణఁతురు , చంద్రాదిగ్రహములు దులచాద్వనభూపా

క. తనమనముఁదనకుచశ్యము, గనుఁగొనకస్వమంత్రితోడ కలహముఁజెందు
మనుజుధిపుఁడతఁడరులకు, ననిశముసాధ్యుండుగాడె యవనీపాధా. ౩౪

చ. మనముజయించియింద్రియ సమాజముపశ్యముఁజేయువాని దు

ర్జనములెదుర్కొనన్ సశరచాపముగా నెదురేగువానిజే

పనులనుజేయఁబూననవి బాగుగనారసించేయువాని ధీ

రుని భజియింతుమంత్రుబునిరుల్ పగవారునుచాంధవుల్నృపా. ౩౫

క. ఆరదముదేహంబశ్వము, లరయంగానింద్రియంబు లాత్మదువువాఁ
దురధికుఁడుపురుషుఁడందురు, నరవరపండితులువినుమునడపెనువిధముల్.

క. ప్రథమమువశ్యునిఁజేయుచు, రథచోరకువానిచేత రథ్యంబులన
త్పథముననడపించెను నా, రథికుఁడె సుఖి కూనులేకరథియరదియగున్.

మ. పరమార్థంబునుధర్మమున్వదలుచున్ బంచేంద్రియాయత్తుడై
సరిగానర్థమనర్థమున్మతియు కష్టంబున్ సుఖంబున్మదిన్
జగబాధన్ స్వజయంబెఱుంగనిమృతప్రాయున్ మనుష్యాధిపున్
సీరిప్రాణంబుధనంబుభార్యయును సంసేవిండునేభూవరా. ౩౬

క. వలలోఁజిక్కినబలవ, జ్వలచరముల్త్రాళ్లుకొఱుకు చాద్వనభూపా
బలకామకోధములను, ఖలగుణములుజ్ఞానగుణముఖండించుఁడగన్. ౪౦

గీ. ఇంద్రియంబులయోగిజయింప కాత్మ

కర్మములబద్ధుడై మోక్షగతినిజెంద

నటులనిండ్రియువశ్యుడౌ యవనిపతియు

నాధిపత్యమువలనని రాశుడగును.

౪౧

క. వినుదుర్జన సాంగత్యం. బున సజ్జనులకును గీడుపాకయునుశుష్కం

ధనములఁగలసినయాత్రేం, ధనములుదహించుకరిణిధరణీశాధా. ౪౨

క. అనసూయత్వముశౌచం, బునుసత్యంబార్జవంబు మునునుస్థైర్యం

బును బ్రియభాషితశాంతం. బనునివిసజ్జనులయందు నలరారున్మహా. ౪౩

గీ. ధర్మఃరిపాలనంబున ధరణిపతులు

ధర్మశుశ్రావవలనను బడఁతులమిత

శాంతచిత్తంబువలన సజ్జనులుభువిని

గౌరవముగాంచుచుందురు కారవేశ.

౪౪

మ. చలముంచాలిమి నెయ్యముంబగయుఁదేజంబున్ యశోహానివృ

ద్దిలయంబుకొవెరవుకొ విజృంభణము బుద్ధిస్థైర్యముం గల్గయున్

గలునుల్లేములు లగ్గులెగ్గులును బుణ్యంబుకొ మహాపాపముకొ

బలుకకొవచ్చును గాననింపొసఁగ సంభాషింపఁగా నొప్పెడుకొ.

౪౫

చ. పరశుకృపాణునమగు పాదపమేధితమై చిగుర్చు స

త్వరశరవిద్రూర్చితుఁడు పాణమువెండియు జెందులోనికిం

జొరినశరవ్రజంబు కడుసూక్ష్మతఁదీయఁగవచ్చుగానిను

ర్భరపరుషోక్తిశల్య మెదఁబాటిలినన్తరలింపవచ్చునే.

౪౬

గీ. వదనముననుండి వెడలు దుర్వాక్యశరము

లితరమర్తములంబడి యెఱుఁగఁబడిన

మానరాజ్యంబులకుహానియౌనుగాన

బండితుఁడు పరుషోక్తులఁబలుకఁదగదు.

౪౭

చ. సకలనదీసముద్రములస్నానజపుణ్యమునొక్క వైపునన్

సకలజనంబుమెచ్చుకొను సంచరణంబునుబెట్టి రాసులో

నొక దెసఁదూపరెండవది యొయ్యనవ్రాలునుగానరాజ నీ

వు కొమరులకొ సుమార్గమునఁబోయెడువారిని జేయుమేర్పడకొ.

౪౮

- నేమో కారణముండు మీస్థితియు నాకీక్షింపఁ గృద్ధంబులౌ
పాముల్ గూడినయట్లు తోఁచెడును సంభాషింపుమితథ్యముకా. ౩౫.
- క. అనఁ బుత్రుండనె నాకీతనికనుపణమొకటికలదు దానిం దీర్పకా
నిను మధ్యవర్తిఁ జేసితిమి నిజంబే పల్కుమయ్య మేధదలిర్పకా. ౩౬.
- క. అన విని ప్రహ్లాదుండుకా । విను మాత్మజ విప్రవరుఁడు విచ్చేసె జనం
బున నర్జ్యంబును బాద్యం । బును దెచ్చునిచెప్పు నంత భూదేవుఁ డనెకా. ౩౭.
- మ. అసురాధీశ్వర హృద్యఖాద్యములు పాద్యం బర్హ్యముకా ద్రోవలౌ
న సమర్పించిరి మర్త్యులెల్ల మఱి యత్నంచేల నే నీతఁడుకా
వసుధకా విప్రుల లేక రాక్షసుల యెవ్వా రెక్కువోయంచు మా
యసువుల్ పం దెము నేపికొంటిమట సత్యం బొప్పఁగాఁ బల్కుమి. ౩౮.
- గీ. అనఁగఁ బ్రహ్లాదుఁడనె సుధస్వాఖ్యుతోడ
బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుఁడవు నీవు ప్రశ్న మేమొ
దుర్గ్రహంబగు నాకుఁ బుత్రుండొకండు
సందియంబిది నేనెట్లు చక్కపఱుతు. ౩౯.
- క. అన వివి విప్రుండనె నీ । ధనరాజ్యంబులను నిమ్ము తనయన కది యొ
ప్పునుగాని వివాదమువైపున నన్యాయంబుఁబల్కుఁబోలదు వినుమా. ౪౦.
- క. నావుడు ప్రహ్లాదుండుకా । భూవిబుధా! భువి నసత్యములు వల్కెడువాఁ
డే కెతలఁ జెందితుందునో । యావిధముం దెల్పుమయ్య యన నాతఁ డనెకా. ౪౧.
- సీ. జూదంబునందోడు జూదరికరణి సపత్నిపోరొండెడు పడతికరణి
శత్రువేష్టితుఁడగు శత్రుయొకరణి దుర్భరభారమును మోయు పురుషుకరణి
నాకట బాధతుఁడగు పేదకరణిఁ గుసాక్ష్యంబుఁజెప్ప నృశంసుకరణి
నరులతో నెయ్యంబునందు నజ్ఞానిరీతి దుష్టపుత్రుల గను శిష్టురీతి
- గీ. పశుధనాశ్వావ నీ విప్రపక్షమందు । న్యాయమునుబల్క నట్టి దుశ్చార్యుపరుఁడు
దుఃఖమును జెందునని కోవిదులు వచింతు । కాన పుత్రార్థమనృతంబు కడకుఁబోదు.
- మ. అని విప్రోత్తముఁ డాడు పల్కు విని పుత్రా పీని మాతాపితల్
నను నీ మాతను మించువా రితఁడు గాన న్నించు నిన్వంశము

స్తనవంశంబునకంటె శ్రేష్ఠమగుట న్బాణంబులకు బ్రాహ్మణా
ర్యున కీవోడితివంచుఁ బల్కి దనుజేంద్రుం డిట్లనెక విప్రునెక.

23.

మ. సరణీదేవ మహానుభావ సుతపస్తప్తాంగనాపుత్రునిం
గరుణన్దానమునిమ్ము నాకు నుతుఁ డొక్కండంచుఁ బ్రార్థింప నాం
గిరసుం డాత్మఁ డలంచి సత్యమునుబల్కె వీడటంచుకొ దయకొ
నారి దాసోత్తము చేతిలో నుతుని వాఁ డర్పించెనో కారవా.

24.

ఆ. కాన రాజ్యభాగ్యకాంక్ష చేతను బుత్ర
పక్షపాతమునను బాండ్లవులకుఁ
గీడుదలఁప కన్యతమాడకుండితి వేని
సర్వమునకు కుభము సంభవించు.

25.

క. ఒరులకు లగ్నగు కార్యము | లరయం గావలయు మదిని నట్టి నరునకుకొ
గురువర సర్వార్థంబులు | కరామలకము విధమునను గన్పట్టు ధరకొ.

26.

ఆ. ఒరులమొఱఁగి కార్యమూహించు మాయావిఁ
బ్రాజదువులు క్రిందఁ బడఁగఁ ద్రోయు
పక్షయుగమువచ్చు పక్షులు నీడంబుఁ
గ్రిందఁ బడఁగఁద్రోయురీతి నధిప.

27.

గీ. చోరు జూదరి వణిజాని జ్యోతిషాగ
మాంతగు నసత్యవంతుని నాప్తమిత్రు
వైద్యు శత్రుని వ్యవహారవాదమొడు
సాక్ష్యమునకెట్ల పిల్వఁగఁ జనదుభూప.

28.

నీ. పరదార రతుఁడును గురుతల్పగతుఁడును జారజాతాన్నముఁ గోరువాఁడు
విషముఁ బెట్టెడివాఁడు వేదనిందకుఁడును నాస్తికుండును గృహనాశకుండు
శకుఘాతుకుఁడు శస్త్రజీవియు సోమవిక్రయియు మిత్రద్రోహకారకుండు
అనుపనీతుఁడు లంచమందెడువాఁడును శరణమొందినవానిఁ జంపువాఁడు

గీ. అమితకోపుండు కవ్వంబులందుమున్గు
వాని శిగులు నేనెడువాఁడుననఁగ

వీరలండలు నిలఁ గురువీర వినుము

బ్రహ్మసూతుకులకుఁ బోల్పఁ బరఁగుచుండ్రు.

౨౯.

క. రూపమును ముదిమి సంపదఁ | గోపము ధైర్యంబు నాశకులహీనుల దు
ష్ప్రిపకము శీలమును నారీపరత హరించుటొండు వ్రీడను భూపా.

౩౦.

గీ. చదువు దానంబు తపమును జన్మమనఁగ
నాల్గు నిహమందుఁ గీర్తిసంధాయకములు
సత్యమార్జవమాన్యశంస్యంబు దమము
ననఁగ నాల్గును స్వర్గలోకాధ్యములగు.

౩౧.

ఉ. ఎందువనింతు రాత్యు లది యేసభయాసభలోన నెల్లెడఁ
బొందుగ భర్తము నృలుకఁబోయెడువారలె యార్యులంచు దా
మందురు భర్తమెద్దియు నిజాంచితమో యది భర్తమండ్రు ని
ర్నిందముగాఁగ నే సజము నిశ్చలమానది సత్యమో నృపా.

౩౨.

క. జ్ఞానులకు గురువరుం డజ్ఞానులకు నృపాలవరుఁ డశక్యాసుచల
స్తానవులకు దండధరుం | దానతిఁజేయుదురు వీర లవనీనాథా.

౩౩.

గీ. ఋషివరోత్తమ శక్తియు జీవనదుల
వృద్ధియు మహాకులీనులవృత్తి రాజ
భావమును బంకజాక్షులభావ మేరి
కైవ దుర్ధ్రావ్యామగుగాద మానవేశ.

౩౪.

గీ. ధరణి సురపూజకుందును దాయభాగ
ధర్మవర్తనుఁడును రిక్తదానకరుఁడు
పౌరమనుజేష్టమార్గానుపాలకుండు
నైన రాజు సుఖంబుగ నవనినేలు.

౩౫.

గీ. బుద్ధిమంతుండు సాధించు బుద్ధిచేత
బాహుబలుఁడు జయించు దోర్బలముచేత
యోగ్యుడైన నరేశుఁడు యుక్తిచేతఁ
గార్యసిద్ధిని కెందును శౌరవేశ.

౩౬.

ఉ. ధీరులు శౌర్యసంజ్వల దుదీర్ఘ యశస్కులు యుద్ధమేదిని
 ధీరులు సత్యభాసురులు దేవసమానులు పాండుపుత్రు లా
 కౌరవనాథతండ్రిసలె గాంతరు నిన్నను నీవు పుత్రభక్త
 వారియెడకొ ఘటించి సగపాలిడి పాండుయు సర్వసౌఖ్యముల్. ౨౭.

చ. ఇట్లు పలికిన నీతివాక్యంబులు విని ధృతరాష్ట్రుండు మదీయతపోపశమం బగు
 నటుల నింక నయవాక్యంబులు వల్కుమనెనని జెప్పిన మీఁది వృత్తాంతంబు
 నెప్పుడునుటయు. ౨౮.

క. సురనరపూజితచరణా | కరుణా వరణా సుమాలి కమలాఘరణా
 సరసీభవపతిపాపక | సరసిభవామిత్రనయన సాగరళయనా. ౨౯.

గద్యము. ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్ర హరితసగోత్ర మల్లాధ్యక్షయ సహస్రపత్రపద్మ
 మిత్రాధీతసకలతంత్ర రామస్వామికాస్త్రిపాత్ర వేదవేదాంతజ్ఞాని శ్రీ రామా
 చధానిపుత్ర బుధవిధేయ రామస్వామినామధేయానుజ సూర్యనారాయణ
 కాస్త్రి ప్రణీతంబయిన విదురనీతియందు ద్వితీయాశ్వాసము.

వి దు ర నీ తి.

తృతీయాశ్వాసము

- క. క్రీనిగమాంతవచోగ, మ్యానిష్కనిర్దుజానిరామయిత్యా
 మోనీశహృదయశరణా, మానవశైలాది జంగమస్థిరసూపా. ౧
- వ. దేవాశైశంసామనంసు జనమేజయనకెట్లనిచెప్పింవోడంగ.
 గీ. సాధ్యులకునతిశ్రుతుడను హంసస్వరూపుఁ
 దనిమనీషుడు పెప్పెన యమలమైన
 పూర్వకా శీతహాసంబు బోధకఱుకు
 గానవినుసేనశ్రద్ధతోఁగొరకేశ. ౨
- మ. క్రుతికాస్త్రస్ఫురిపాత తత్పరమశుద్ధస్వరూపాతపో
 వ్రతనిర్గంటిమిమామలంబు కడుచంభావ్యంబగుకానర్వస
 ద్గతిదంబైననయంబు వల్కుమనిసాభ్య వ్రాతమర్రింపన
 త్రితనూజుండగుహంసుఁ డట్టపలి కెన్ వినావనాద్యోగియై ౩
- క. వినుఁడీ సత్యముధర్మం, బునుఁడైర్మంబును శమంబుఁ బొందుచుచిత్తం
 బునుశుద్ధిచేసిలోకం, బును దననలెఁచాచునట్టిపురుషుఁడు సుధియా. ౪
- క. తానాడుపరుషవాక్యము, మాననహృదయముల నెల్లమడియించునుడు
 ర్జానముతన్నఁగించును! గానమహాత్ముండు దానిగర్హింపఁదగున్. ౫
- క. పరుఁడెవఁడైనఁ దమ్ముఁబలుబాధలఁజెట్టిన దిట్టికొట్టిక
 బరుసఁపుమాటలాడినను బ్రాణముదీయుటకున్యమించినకా
 గురుగతినాతనిందలఁచి కోపములేకసహించియన్నిటకా
 ధర నెవడుండునోయతనిఁదత్వవిదుండనియంద్రుపండితుల్. ౬
- క. మానంబువరము సత్యము, మానంబునకంఠెవరము మధునిజనయవా
 క్కానిజముకంఠెవరమగు! దానికినధికంబు సత్యధర్మవచనముకా
 భూమిలోన నెట్టి పురుషునిఁగొల్బునో
 గొనములట్టివబ్బుమనుజునకును ౭

దలఁచి చూడనిట్టి భర్తృబంధులార

భ్రమరకీటభర్త సమముగాఁ బె.

ఆ. గెల్వఁబడకతాను గెల్వకఁరకోప

పదముగాకకోపపదముగాక

భూషణంబుతోడ భూషణముకొనరి

జూచువాఁడునినముఁ జూచువాఁడు.

౧౦

క. ఒరులకుఁగల్గఁగొనిమోహది నరయుచు మార్దవమునత్యజమతయొసఁగె

బరిభాషించునెనఁడౌ నరుఁడుత్తమపురుషుఁడంద్రు నయవేత్త లిలికంగ

ఆ. ఆడితప్పకుండు సర్వహీనవచంబు

లాడితుండఁజెప్పుడొత్తకావ్య

సాధనంబుకొరు స్వాతంత్ర్యంగంబున మధ్యముండునరుఁడమర్త్యులార. ౧౧

క. ఉపకృతిఁగొనిననుబరులకు! నపకృతిఁజూచును జరించునపమర్గమునకొ

గుపితుండగునెనగికిమై! త్రిపదముగాఁగిభిమరుఁడ ధీయుతుండగుటకంగ

ఆ. భూరభావమునకు సూక్ష్మమనీపకు

ధనమునకును సత్త్వమునకునైక

దుర్లభార్థములును శోడనెసిద్ధిండు

ధరమహాకవినిపరిచయమున.

క. అనిహంససిద్ధులకుఁ జెప్పిననీతినిక్షుత్త దెబ్బవిని కురుపరియుకొ

వినయముతోవిదురుని యడి! గెనుగొప్పకులంబులెట్లు కీర్తింపఁబడుకంగ

వ. అనిసవిదురుండు.

౧౧

చ. శమముతపంబునగులును జన్మములాఁకలిగొన్నవారిక

న్నమునలిలంబునిచ్చుటయు నమ్రతభూషణయుక్తకన్యదా

నమునుబరాధిపృద్ధిసహసంబును భైరవునన్నయివ్వని

త్యముననియించు నెచ్చటనరాధిప యద్దిమహాకులంబగుకొ.

క. పిత్రాచారంబునుజే! నత్రయబరనంబు సత్యతత్పరతయున

న్మిత్రస్నేహముపుణ్య! తేత్రగమనముండు నెచటశ్రేష్ఠకులమడ

౧౨

కా, దేవభాగ్యహృణవృత్తిచార్యము ద్విజద్వేషంబుతన్నిందయుకొ

స్త్రీనిత్యహరణంబుభూషణననిక్షిప్తార్థచార్యంబుక

న్యాయవిక్రాయము వేదశాస్త్ర పతనత్యాగంబునేవంశము

దాచర్తించునో దానిడుష్కులముగా నాయ్యత్ నచింత్రోన్మపా. ౧౮

క. హితసంభాషణుండునుసూ

న్యత్రవాక్యంబునెంచు చేయు నెయ్యమువాడే

మతిమంతుడను బాంధవుడను.

హితుడనునట్లనియు సత్కులీనుడనుభూపా

౨౦

క. మానసతాపమువలనెకా జాను నునలియించు రూపశియించుబలం

బాసశియించునునెద్రా హానింగలిగించు దానికర్ణముకలదే

౨౧

క. వినుముమనస్తాపముకల ముచగృత్యములెల్లఁజూపఁబోసఁ గ. ప్రకృత్య

వినిసంతసించుదురుకా వుచశోకమువిషుపుమయ్య పూరితవర్యం . ౨౩

క. జననముమరణము సౌఖ్యం బునుదుఃఖింబధికచింత మోదముపయోగం

బునుగీర్తియుఁగ్రహముగవ చ్చునుధీరుడూ మోదిగాడుశోకంబునటకా.

గీ. బలిభుజంబులు నెచ్చుబిప్పజెంబు

కంబులునుమృగనాథుల డాకుఁబోయి

నట్లునృతరాష్ట్రధార్త రాష్ట్రావళియును

బాంధవులమీఁదికేగుట పరగుచుండు

౨౪

క. నరుండెనఁడు విడువకెప్పుడు పరిచరులను భక్తజనులఁబాలించునోయా

నరునేయూపదలండును బరిచరభక్తాభివిషువ భయపడునున్నసా॥

గీ. పరిచరుండెవ్వఁడనిపలి భావనురసి

సర్వకార్యంబులనుపేగఁ జక్కఁజేయు

హితముకర్త న్యమును శ్రుతికింపునైన

పల్కుఁబల్కును వానినిఁబడయవలయు

౨౫

గీ. ఏవ్వఁడాజ్ఞుఁడై కార్యమీసడించు

నెదురుపల్కుదురభిమాన మెవఁదలంచు

ప్రాతికూల్యంబుగా నెప్పుడరగుచుండు

వానిశీఘ్రంబుగారాజు వదలవలయు.

౨౬

క. చురుకుండనమును జెలివియు

కరుణయుపుంస్త్వంబుబలము కాంతియు దృఢవా

త్వరహస్యంబులు సెలగెడు

పరుడొప్పెడు దూతయండ్రు నయజేత్తులింక.

౫౦

క. పరగృహమున కతివేలం! జరుగందగదంగణంబు నందనిశిక్ష

ద్వరవోవంబగ దధిపతి! వరియించిన కాంతవలవవలదు నృపాలా. ౫౧

గీ. సిగ్గుగల్గెడు భూపతి సేవకుండు

పుత్రుండునుభ్రాతనవ్వు విభూతికుండు

బాలపుత్రులుగల్గెడు భర్తృహీన

వర్జనీయులు వ్యవహారనాదమండు.

౫౩

గీ. స్నానసంధ్యానిహీనుండు సర్వవైరి

యమితభోజనపరుడు మాయావచుండు

జీవహింసకుం డనృతోక్తి జీవనుండు

చీతిఁజేర్పంగదగదు నివేశమంగు.

౫౪

క కృపణునిఁ బరనించకునిక! విపినంబులదిరుగువాని విద్యాహీనుక

గృపలేనివానిధూర్తుని! నెపుడునుయాచింపఁ గూడదిలంగునాధా. ౫౫

క. ధనమున జనసాహాయ్యము! జనసాహాయ్యమున ధనముసంసిద్ధించుక

వినుమొక్కదాని నెడఁబా! సిననొక్కటి పొందరాదు సిద్ధముభూపా.

క. పదుగురకుభద్రమునుదన! హృదయంబునకిష్టమైనకృత్యంబునుజే

యఁదొడఁగి నారాయణునిన్! మదిదిలఁచినసిద్ధమగును మానవనాధా. ౫౬

క. కులవృద్ధియు పౌరుషమును! బలముపరాక్రమముకృషియుబాండిత్యంబున్

గలనరునకుబ్రతుకుంగడ! వలగిభయంబుండుదెల్లవసుధాధికా ౫౭

త, సూతసుతుండునీదు సుతశతంబును బాండు.

పుత్రపరచకంబు పొందిమైత్రి

సాగరాంబరంబు సర్వసూతలమును

గలసియేలుటాష్ట గౌరవేశ.

౫౮

ఉ. కారవనాథ నీషతులు గారవమొప్పఁగ బాండువుతులం

జేరినిభూమినేలు బడిసెయు మనస్య భయంకరంబులౌ

కారవపుల్ మృగేంద్రములు కైవడితాముపరస్పరాస్త్రై

గూరవిచంద్ర ముఖరిణింబులుగాంతరుగాఁకీర్తులుకా

౫౯

చ. బలములలోఁగనిష్ఠమగు బాహుబలంబు ద్వితీయమౌను మరి
 త్రులబలమున్ దృతీయమగురొక్కము బల్కిపితామహాది పృ
 థులబలసోధరాధిప చతుర్థమువంకబలంబు పంచ మం
 బులమతిశక్తియాట వదఁజెక్కుఁగఁచూడ యథాక్రమంబుగన్.

౬౧

గీ. తేనిమచ్చికలందు నారీరతి పృ

సంగములయందు వేదకాస్త్రములయందు

శత్రులందును సుఖమంచు సర్పమందుఁ

బాజ్జడగువాఁడు నచ్చికఁబడయఁజేధప.

౬౨

క. ఉరగముపావకమునుకే, సరియున్ మతిశాలియైన జ్ఞాతిసుతుండున్

నిరుపమశౌర్యలుకతమునఁ, బరిహాసింపరిగఁ దగరుపార్థివముఖ్యా.

౬౩

చ. అనలముడాగియుండి సకలాగమగర్భములందు వాయుపీ

ఠనమున జలచలిం చెడుకుటంబుల రాపిడిచేతనీప్త మై

వనమునహించురీతి శమవంతుఁడు కూరుఁడుబుద్ధిశాలి జ్ఞా

తినరుఁడు వైరదీప్తుఁడయితీవ్రముగన్ బరిమార్చుదాయలన్.

౬౪

క. లతలెట్లుచ్చక్షముల సం, గతిఁజెందకపెరుగకుండు కొరవవరనీ

సుతులఁజేపాండుఁజూపతి, సుతసార్థిగత్యంబు తీమి సుఖమొందరిలన్.

చ. అనిచెప్పిచెండియు,

౬౫

గీ. చెద్దలేతెంచుచుండిన బిల్వవాని

ప్రాణములుమోదికెగయును బ్రభుమమందు

నెదురుగానేగి యంఘ్రులకెఱఁగితిరిగి

ప్రాణములువాఁడు చెందును బార్థివేంద్ర.

౬౬

క. ఏవాఁడులోభిధనికుఁడు, భూవిబుధులకన్న పానపూజలొసంగం

డొవానినార్యజనములు, జీవచ్ఛవమనుదు భువివచింతురుభూపా.

౬౭

ఆ. బ్రహ్మచర్యవియమ భంగుఁడ వైద్యుఁడు

కల్లుత్రాగువాఁడు గర్భహంత

శ్రుతులనమ్మువాఁడు చోరుఁడుకూరుఁడు

నతిశుభైశు దగరర్చయింప.

౬౮

గీ. లవణమన్నంబు పాలుతైలంబుపెరుగు.
తేనెమాంసంబుఫలములు తిలలుగుడమా.
నేయిరక్తాంబరంబులు నీరములివి.
విక్రయింపంగఁ దగవెప్పు విపులకును.

20

ఆ. హేమలోష్ణముల నునెగులగులస్తుతి
ధిక్క్రతులనుఁ దుల్యదృష్టిఁజూచి.
కోపరహితుఁడయ్యుఁగుంవని వాఁడునై.
చేలఁగుభిక్షుకుండు సేవ్యుఁడధిప.

21

క. నినారాన్నాడుఁడుయో, గావిష్టుండగ్ని కార్యయతుడును సురభూ
దేవాభ్యాగతసేవా, భావుండగు తాపసుండు పావనుఁడధిపా.

22

క. అనసూయుండుఁక్రియంవదుఁ, డునుమధురశాస్త్రవాక్యుఁడునుభవనియముం
డును గుప్తదారుఁడును స్త్రీజనమునకున్ వశుఁడుగాఁడు జగతీనాథా.

ఆ. సకలధర్మములకు సాధనభూతలు
భర్తృభక్తిపరలు పావనగుణ.
లింతులుగృహమునకు నిందిరాతుల్యలు
గాన వెపుడు సతులఁగావవలయు.

23

క. ఏవానిమంతనంబులు, భావింపఁగరావో బంధుపరమిష్టులకే
నావాఁడుపెద్దకాలం, నీవసుధ సుఖంబుగాంచుఁ బృథ్వీనాథా.

24

క. వనమందుఁగాని హర్ష్యం, బునఁగాని మహీధ్రీప్యవముననైనన్ని
ర్జనగృహమందైనను మంతనమూహింపంగఁ దగునుధరణీనాథా.

25

ఉ. మంత్రణమాచరించు నెడమందులుగొందలు రాజకీయ డు
స్తంత్రములందుఁదేరనియ శక్తులుగొందలు దుష్టమానసుల్
మంత్రిలుగొందలుండెదరు మంత్రధనంబులఁగావదోషముం
గాంతున్యపాలురట్లగుటగాంచి యమాత్యపదంబునీదగున్.

26

క. వేదాధ్యయనముసేయని, భూదేవుండభిల కర్తములకున్వలెనం
ధ్యాదులనెఱుఁగని మనుజుఁడు, మేదినిమంత్రితృమునకు మేల్పడడధిపా

కీ. స్థానవృద్ధిక్షయజ్ఞుండుసంధివిగ్ని
మృణిషాద్ధుణ్యవిదితాత్ముఁడనవనిరి

తస్యభావుండునగుమంత్రితనరె నేని

సర్వభూతలమధిపతి సౌభ్యమగును.

౩౩

క. ధనకోశము నెఱిగి తనం, తనదాగృత్యములంగని ముదంబునుగోపం

బునుగాని వ్యర్థపుచ్చని, జనపతి కేవల్యమగు నుత్తాతలమెల్లన్,

౩౪

క. చామరమున ఛత్రంబున, నామమున మహాన్నతాసనంబునముదమున్

భూమిశుండొందిహితవి, ప్రామాత్యులతోడ ధనములందంగవలయున్.

క. సతిమతింగనుబతిపండిత, మతి నెఱుంగునుబండితుం డుమంత్రులమతిభూ

పతీయెఱుంగును భూమిశుల, మతిభూమిశుండెఱుంగునుబాధీశా,

గీ. శత్రుశేషంబు గలిగించుసర్వకాల

సర్వదశలందున పకృతినుర్విఁగాన

వధ్యుడైనట్టి శత్రుండువశ్యుడైన

వానిదప్పకచంపంగవలయుభూప,

౩౫

గీ. వృద్ధబాలాతురాతిథి విప్రులందు

గోపముంచుటకూడదు కోబడునకు

ఖిలహితంబగు నన్యాయకలహమండు

—వాంఛవదలుటవలయును వసుమతీశ.

౩౬

గీ. బుద్ధివలనధనంబును బుద్ధి లేమి

సఖిలదారిద్ర్యమునువచ్చు ననంగరాదు

కలిమిలేములుగతజన్మకర్మఫలము

లగుటజనులందుఁ బ్రత్యక్షమగుటకతన.

౩౭

గీ. ప్రియవచుండు కృతజ్ఞుండుభృత్యపాల

కుండు దక్షుండు సకలార్థకోవిదుండు

నైనఘాపాలకుండు హీనార్థకోశుఁ

డైనజనులెల్లస్వాధీనులగుదురధిప,

౩౮

గీ. నూన్పురాత్తజాలకు నోమునోచితేని

పెద్దకొడుకనునట్టి దుష్ప్రేమవదలి

జనులకహితుండునగు సుయోధనునివర్జ

నీయుఁగాఁజేయుఁబాడియానీకుదేవ్య

౩౯

అ. చెడుటకున్పుఖమగు సిరిసిరియందరె
సంపదున్పుఖమగుక్షయముక్షయమె
చెడఁగనుండెనీను సిరిపెద్దకొడుకుచేఁ
గానవానివిడుట కార్యమధిప,

౫౫

వ. అనినధృతరాష్ట్రుండు,

క. నయమునుజ్ఞానముధర్మము, డయతోఁ జెప్పితివిగాని తనయుని నెడఁబా
సియునికిమృతినాకునుడువ, నొయతోధర్మస్ తోఁబయో యనునుక్తిన్
వ, అనిననతండును,

ఉ. పాపపుబుద్ధివారి నపవాదకులన్ ధనవృద్ధిగర్వలన్

గోపయుతాంతరంగులను గొండెముసెప్పెడివారలన్ బర

స్త్రీ పరులన్ శతాత్ములను ప్రీడయికింతయు లేనివారినిన్

భూపరిపాలకా వినుము పోలనుపొందులఁ బొందుటెప్పుడున్

౫౬

క. గుణహీనులైనవాయలె, రణమునకుంబిల్వఁ దగరురణశూరులు స

న్యూనంతులుకుంతీసుత, మణులేమని చెప్పవచ్చుమానవవాధా.

౫౭

ఉ. పాపకనూటసెప్పెదన దేమనినన్ యశ మెల్లదిక్కులన్

గానఁగఁజేయుమార్గమును గాంక్ష మెయిందలఁపోసి పొందుభూ

జానిసుతాశితోరణము సల్పకసంధియొనర్చివారి యి

ష్టానుగతంబుగానడచు టందటీకిక శుభదాయకంబగున్,

౫౮

ఉ. దాయలతోడఁ బొందునతతంబును బొందినహప్రచారముల్

జేయుచుచన్ద్రవైరుల విశేషమదంబు లణంచుచుండిని

ర్షాయముగా జరించుటది మంచిదియైహికపారసౌఖ్యసం

దాయకులెంచిచూడ వసుధావర దాయలుగారెయన్నిటన్.

౫౯

ఉ. వారునువీరుయుద్ధమున వశ్యముగానొనరించిరేనినా

పోరునవీరిచచ్చుటలు భోరుననీచెవిసోకఁగా న్నెయో

కౌరవరాజనీమనము గ్రాగెడుమంచము నెక్కుదీవునీ

గౌరవమెల్లఁబోవునటు గానఁడలంపుము సంధిసేయుటల్.

౬౦

ఉ. నీసుతుఁడా సుయోధనుఁడు నిర్దయుఁడై మునుజేసెగాఁడెకం

తీసుతపంచకంబు నెడఁగైరముదానినిఁ దీర్చిభాగముల్

సేసిసగంబువారికిడి చెందుముసోఖ్యము సత్యవాక్ తుస్సధి.

శాసనబద్ధులౌ సరులు సోఖ్యము. నొందుటచిత్రమాన్యపా. ౧౫

క. పాపాదయఫలకార్యము, నేపరిడితుడెదదలంపడే పాంచునువా
డేపురుషుడుచేయునొ వాఁడౌపాపమువలన నరకయానము సేయుక

క. శ్రుతివిజ్ఞానంబును బం,డితమైత్రియునక్కమటొకటియు లేదుబృహ
స్పతితుల్యునికైనకొ ఘా, పతిధర్మాధములుతెలియు పద్ధతిభువిలోక.

క. మతిచేతబుద్ధిచేతక, శ్రుతిచేతక గనిగ్రహించి సాంపుగవిరిత
ద్వితినెటిగిచూచి మనుజుం, డితరులతో మైత్రిజేయనేగంగవలయుక

క. వినయమునదొలగునపయశ, మనుపమశౌర్యంబువలన నణగనుననర్థం
బును శాంతివలనగ్రోధము, వినుమాచారమున నౌవ్యవిధముదొలంగుక

క. సుకులీనుండైనకొ దుష్టకులీనుండైన నెవడుసజ్జనమర్యా
దకులొబడువాడే మైత్రికి నర్హుండొండు సత్యధీవరులున్యపా. ౧౦

క. ఏవానిరహస్యంబులు, భావంబులుకృత్యములును బ్రజ్ఞయరయంగ
నేవానిమనమునకు సరి, గావచ్చునొ ముమైత్రిగలియుదురధిపా.

గీ. ధార్మికుండు కృతజ్ఞుండు దైవభక్తి
పురుషుడవశ్యేంద్రియుండు సద్వంశ జుండు
సత్యవ్యాకులరూపమధురవాచా పరుండు
నైనమిత్రుండు పాంచునకర్హు డెధిప.

క. మత్తులయెడదుఃఖార్తుల, పొత్తున నాస్తి కులయెడగుపురుషులయె
ద్యాత్తులయెడబరబాధక, వృత్తులయెడలచ్చినిలువనెంచునె యె

క. అతిశూరుని మతిశాలిని, గృతధర్తుని సత్యవంతుంగీర్తి పరుని స
ద్రవ్యతకరుని సద్గుణాధ్యుని, సతతమువరియించులచ్చిస్వయముగ బ

గీ. వీతిహోత్రఫలంబులు వేదములగు
సుగుణవృత్త ఫలంబులు శ్రుతములగును
రతితనూభవఫలవతిరమాణియగును
దత్త భుక్త ఫలంబగు ధనము.భూప.

అ. తాపసోత్తములకుడపముఖలంబగు
బ్రహ్మవేత్తలకుమ బ్రహ్మబలము

దుష్టచార్మకమును దుష్టతలముందు
సజ్జనులకుబల్లితూంటియగును.

అ. అన్నవస్త్రహీనుడైన పేనుజ్జాలి
విద్యరానియట్టి విప్రుబాలి
సంతతిరహితమగు సంగమమునుబోలి
రాజశూన్యమైన రాష్ట్రమగును.

క. మదమును మోహంబలసత, శనిశయాన్తై ర్యంబుగోష్ఠియైర్వయగర్వం
బుదయాశూన్యతయనునివి, చదువఁదలఁచు పానీకుండఁ జనవుమహీశా.

గీ. నిత్యమొక్కటిధర్మంబనిత్యములును
ఖంబుదుఃఖంబు జీవమేకంబునిత్య
మానుదేహంబ నిత్యంబుగానభూప
నిత్యమైన పదార్థంబనింద్యమగును,

గీ. దుష్టదానక్షభాషణదోషరహితుఁ
డతిథిగుర్వగ్ని దేవతాద్యర్చకుండు
స్నానసంధ్యాః పరుఁడును సత్యభాషి
యైఁవిప్రుండు బ్రహ్మైశ్వర్యుడౌను నూపఁ

క. వేదాధ్యయనకరుండును, గోదేవబ్రాహ్మణార్చకుండునుయజ్ఞ
గ్నాధికరుండును రణని, ర్భేదితుండును రాజుస్వకప్రవిష్టుండధిపఁ

క. అవనిసురార్చన పరుఁడును, వ్యహారన్యాయవర్తివైశ్యుండుడగఁ
సవనంబులఁజూచుచుఁదా, సవరించుచు శక్తికొలఁది స్వర్గముఁజెందుకొ

క. ఉత్తనుజాతీయులఁ, దశచిత్తమునందలఁచిపారి నేదించుచు దు
ర్మత్తుడుగాకగ్రహించుచు, నుత్తమనాక్యములశూద్రుడౌందుదివంబుకొ

వ. అనియీప్రకారంబుగా చాతుర్వర్ణ్యహితంబులగునీతుల నెఱింగించి,
క. వీరానుజసహితుని దువైర్విరాంతకు నఖిలధర్మ వైమమ్యనిధూ

భారవహునిఁ జేయుచుఁగుం, తీరమణాగ్రజుని సుప్రతిష్ఠంగమమా,
వ. ఇట్లువిదురుండునెప్పిన ధృతరాష్ట్రుండుఁమహానుభావా విదురా నీవునెప్పి

న సకలధర్మంబులవలనఁ బొందివులయందుఁబడె పాతంబుగల్గినను దుర్యో
ధనునియందుఁగల్గెదేమ వారిం చుచున్నది, ఇఁతియైవంబును మియఁటి

యేర్థక్తన శక్యంబే ఎట్లయిననుంగానమ్ము నేనుజైవంబునే నమ్మి
నని చెప్పెనని వైశంపాయనుండు జడిమేజయునకుం బెప్పులయు,
క, సకలాధారానిత్యా, యకలంకయ జన్మలయ నిరాధారపిసీ
లతముఖ్య బ్రహ్మలయ, యకలంకానందరూప హరిహరనాథా.

—*గద్యము*—

ఇది.

శ్రీమత్పరమ పవిత్రహరితనగోత్రమ
ల్లాన్యన్యయనహస్రపత్రపద్మ
మిత్రాధీతనకలతంత్రరామ
స్వామిశాస్త్రిపౌత్రవేదవే
దాంతజ్ఞానిశ్రీరామావ
ధానిపుత్రబుధవిధేయ
రామస్వామినామధే
యానుజసూర్యనా
రాయణశాస్త్రిప్ర
ణీతంబయినపీదుర
నీదియందుత్పతీ
యాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

BHAMINEEVILASAMU

TRANSLATED

From the original Sanscrit of

PANDITARAYALU *alias* JAGANNATHAKAVI

BY

BULUSU PAPAYVA SASTRI.

FIRST EDITION.

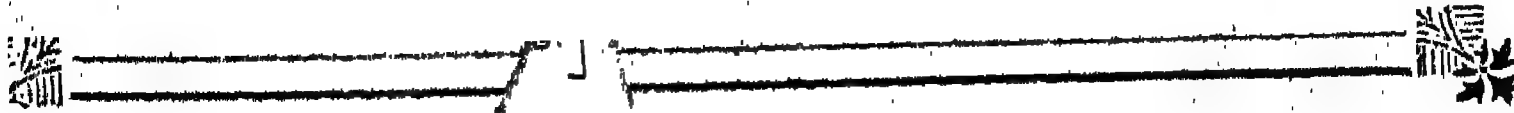
COCANADA :

PRINTED BY S. RAYULU, AT THE BALASARASWATI PRESS,
AND PUBLISHED BY THE AUTHOR.

1902.

Price. Rs. 0-4-0.

Copy-right.

భామినీవిలాసము.

ఇది

పండితరాయలను బిరుదుగల జగన్నాథకవిచేత

దేనియింపఁబడిన సంస్కృతగ్రంథమునుండి

బులును పాపయ్యశాస్త్రిచేతఁ దెనిఁగింపఁబడినది.

వెలుపటిసూక్ష్మ.

కాకినాడ :

శ్రీబాలసర్వవీముద్రాక్షరశాల.

1902

[మొదట. 0-4-9.]

[కాపీరైటు.

శ్రీ

ప ర బ్రహ్మణే నమః॥

కృతీసమర్పణము.

ఉత్పలమాల.

శ్రీహరిసేవ యశా నెరులసేమముకై తనువైష్ణవగించుటం
చూహనెఱింగి సంతతపరోపకృతివ్రతమూని ధన్యుడై
శ్రీహరిపాదపద్మములచెంతకుఁ జేరినసాధుమాళికిన్
శ్రీహరికిన్ ననున్ దనయశేముషిఁ జెంచినమేనమామకున్.

శ్రీరస్తు.

భామినీవిలాసము.

౧ భాగము.

ప్రాస్తావిక విలాసము.

తే గీ. శ్రీపరబ్రహ్మమునుమదిఁ జేర్చి డిల్లి. రాజరాడ్డత్త పండితరాబవిరుప
యుతజగన్నాథకవివిరచితము భామి । నీవిలాసము నిప్పుడాంధ్రీకరింతు.

క. ధారుణినతిమధురంబును । సారస్వతజలధిచుఘన జనితమునగును

త్సారకవిత్వావృతమ । వ్వారిగసుఖమొసఁగునాసువారలకెల్లన్.

1

తే. మత్తక రులెల్లనాశాంతవృత్తులయ్యెఁ । గరిణులుదయాస్పదములు, మృగమ్ములసమ
శీలములు; భువి నెవరిపైసింహమిపుడు । ఖరనఖమ్ములపాండిత్యగరిమఁజూపు?

2

మ. మునుపుత్ఫుల్లసహస్రపత్ర వితతిప్రోవ్యత్పరాగోత్కరం

బురసౌరభ్యముఁ గన్ననీటను సరోముఖ్యంబునన్మానసం

బుననున్నట్టిమరాళభర్తయిపు డెప్పొల్కిన్వసింపంగనే

ర్చునుభేకాకులమైన పల్వలమునన్ బ్రోన్మిశ్రపంకాంబులన్.

3

ఉ. తూరుపుబట్టు దప్పిగొని తొంవరచూపులతోఁ జకోరముల్

క్షైరవముల్ వికాసమునుగాంచెడి, మారుఁడువిల్లుదాల్చెడిన్

వారిరుహాస్యలన్విడిచి పాటఁగఁజూచెడి మాన,మిప్పు, డో

నీరజసూతి, చందురుని నీరదపంక్తుల నేలగప్పెదో.

4

ఉ. ఓవికచాంబుజంబ, ముదమొప్పుభవద్విగళన్మరందమున్

ద్రావెడిభృంగమింపగు విధంబున జుమ్మనిపాడుఁ గాక; నీ

తావులనెల్ల దిక్కులను దానొక కోర్కెయులేకయే కడు

న్వినఁగనేగువాయువిక వేటువిధంబగుచుట్టహాఁ గదా.

5

క. నినువిధివశమునఁ జేరిన । దనిభృంగమునెడలఁ, గుటజమా, యవమానం

బునుజూపకు; మధుపూరిత । వనజాతంబులకునద్ది బహుమాన్యమగున్.

6

గ. అలికులసమామలంబై । యెలమావితలిర్చునఱు నెందేనియుఁ, గో

కిలమా, నీరసదివసం । బులనువనాంతరమునందుఁ బోయికడపుమా.

7

క. రసమెఱుఁగని కొంగలచేఁ । బొసఁగెఁదిరస్కారమనుచుఁ బొగులఁగనేలొ?

భసలములు మగురసజ్ఞము । లెసఁగుతఁ జిరజీవులగుదు నెపుడుఁ గమలినీ.

8

క. అరినీచ మైతిననుచున్ । వెలనొండకు మెప్పుగుగాని, పెనఁకూపంబా;

- సతతము సరసహృదయమవు | నితరగుణగ్రాహివగుచు నెనసెడుగానన్.
- క. ఘనమధుసంభృతవికస | ద్వనజాతమునందుముందు వాసరములు వే
జ్జనుగడపినభృంగమునకు | మనసెట్టులుకుటజమునకు మరలెనొ, యహహా!
- క. ఓమలయజమహిరుహమా, | నీమహిమము నెవరపొగడనేర్తురు భువిలో?
నేమియన, విషయఁ గ్రక్కెడు | పాములఁబోషింతు సౌరభంబు వెలుచుచున్.
- క. కనఁగలరేయెవరును, జం | దనభూమిరుహంబు, యుష్మదలఘుమహిమమున్?
నినుతాతనటుగఁ దీసెడు | జనులకుఁ, బొడియయ్యు, నిడుదు సౌరభపుష్పిన్.
- క. ఓరాజహంస, నీర | క్షీరవివేకోద్యమంబు సేయకనీవే
యూరకయుండిన, నిలనె | వ్యూరుభవత్కులమొనర్చు పనిసేయదురో.
- క. జనులొకకొండలు, వెలికికొ | సుశితకరవాలధారచొప్పున నహికం
తెనుగ్రూరులగుచుఁ, గేవల | మనుషమకరుణాస్రపూర్ణులై యుందురులోక.
- క. అరవిందమ, తేంట్లుభవ | న్మరందమును దనివిదీరఁ ద్రావిమొఱయుఁగా,
కొరుఁడు ప్రవీణుఁడు లేడిలఁ | బరిమళములు దెసలనెఱపఁ బవనునికంటెన్.
- చ. వేగమునేనుదీక్ష్య మగువేసఁగియెండలనెండ, వేడిచే
నేగఁగనెద్దితావొకద యీపయిఁ బాంథుల, కన్మనోవృథ
స్థాగుచు, మార్గమభ్యమునఁ గ్రాలుకొలంకులజీవనంబులే
యకొగదభన్యముల్, తలఁపనంబుధిజన్మమదేలకాల్పనా?
- క. కొలనా, నీవెండినఁ, బ | ట్టులుగగనతలంబుఁ బట్టుఁ, గూజభృంగం
బులుసేరురసాలసుమ | మ్మల, నికనతిదీనిమీనములగతియేమో.
- క. బలజిని, మధుపమునందుం | బలెవాయువునందు సౌరభవిలోభంబుం
దలఁపకు; ఘనుడయ్యును, లో | కులమోదముకొఱకె, యాచకుండతఁడరెయ్యో!
- క. మాలతి, మానముఁ బూనకు | మాలలితరుతుల్ మిళిందమాలాపింపన్;
దాలుచువదాన్యగురువులు | మాళిన్సురతరువులెంతో మన్ననదానిన్.
- చ. మలయజమా, గుణసిద్ధివై | చెలఁగునినున్ జేరరానిస్థితిఁ ద్రోయుద్విజి
హ్వాననుంభరించెదవు, మా | కలవియెయెన్నంగఁ దావకొన్నతృంబుక.
- క. వనివాఙ్మలముఁ దిరిగెను, రో | సెను మధుపందెల్లయెడలఁ జెట్లన్నయు, నీ
కెనయగు నృక్షమును గ | న్గొనఁ జాలనిదయ్యెనెంతను, రసాలంబు.
- క. సరసరిమికికథమా | కరించుసురతరులవిగులఁ గాలూనియు, నీ
సరయదువేనిచ్రునునాం | తరముల, నోమగుకరంబు, గృహ్యంబు, వహహా.

- క. పావననయి వింధ్యజవగు | నీ వెండుచునున్న యప్పుడేనియు, నేతా,
భావింపుతడవు తగునే | మోవీధులఁ బాటునీరమున్లోఁగొనుటల్. 23
- క. భలపత్రపుష్పలక్ష్మి | నెవలయఁగనినుఁగానమెపుడు, పృథుకంటకపం
క్తులనిండియుండు వేయా | శలతోడన్నిన్నఁజేరఁజను, నోతుమ్మా. 24
- క. తోకిలమా, నీవివ్వని | నేకంబవు, కూయఁబోకుమిమఘరముగాఁ
గాకులు నిష్కరుణంబులు | నీకాపదసేయకుండ నిజకులశంకన్. 25
- క. తరుకులతోభంగూల్చుచు | ధరఁబ్రాణులకాతిన్ఁ గూర్చితగుమంచుననే
సురుచిరగుణముంగని, భూ | ధరరాజమ, శిరమునందుఁదాల్చెనుదాన్. 26
- క. కలభంబా, నినుఁజేరిన | యశినవమానింపఁ బోకుమాయెన్నందున్;
ఇలదానమహితదంతా | వళములునద్దానినెత్తిపైఁ బెట్టుకొనున్. 27
- క. సురధరణీరుహసుమనః | పరిమళ సేవాఖిలార్థపరిపూరణమై
పరఁగెడి తేఁటికిఁగుసుమాం | తర సేవనమిదివిడంబనము కేవలమున్. 28
- క. తోకిలనికరమునడిగెను, | లోకంబున నెల్ల తరువులుంగ నె నైనన్
నీ కెనఁగనలేదయ్యెను | మాకందమహీరుహంబు, మధుపంబెందున్. 29
- శా. ఆరామాధిప, స్వల్పతోయములతోనైనం, గృహాత్ముండనై,
ఘోరంబైనదిదాగుకాలమున నీతోణీజమందీవుచె
న్నారంజేసితివెట్టిపుష్టి, యదిసేయంబాబునొక్కోజలా
సారంబుల్ నలుదిక్కులన్నె బునర్నావారిదంబేనియున్. 30
- మ. ధరనిస్సారము; దిక్కులంబొదివెవాత్యల్; చండమానెండదు
రభరమయ్యెన్; మృతిహీనుడయ్యెను ననీపాలుండు; సంపంగికి
న్మగుభూమి న్లయదంబెసర్వమిటు, లైనన్, దోఁపఁజేసెంబయో
ధరవర్యా, యమృతంబుఁజిల్కెడినినుందాబ్రహ్మయెందుండియో. 31
- మ. విగళద్దానమిళన్మిళిందమగు కుంభివ్రాతమెచ్చోటని
ల్వఁగలేదోభయలోలనేత్రమయిపూర్వ, మ్మాలుకన్మోక్తిక
మ్మగుద్వారమ్మన నిప్పు, డమ్మగకులాధ్మమ్మసింహమ్మనవ్వి
ర్గతమ్మాట, నయో, సృగాలములుసంరావంబుగావించెడిన్. 32
- క. తరులన్నిటియెడఁ దుల్య | దరుఁడైవనపాలుఁ డెచ్చవయవకుశమునం
బొరయింపఁ, డైననదిసుమ | పరిమళముల దెసలనశిరవంబుల నింపున్. 33
- చ. చలమగువ్రూనుబంధననిబద్ధము; గొమ్మలుమెండుదిట్టలున్,

నిలయమగమ్యపర్వతము; నీకుభయంబెటు? గాని, యీవన
జ్వలనుఁడు, జ్వాలలంబులుపువారఁడు, కృపారహితుండు, ఘస్మగం,
డళుకడరించునామనమునందొకరుండు, మహీజరాజమా.

34

చ. జలజహితుండు గ్రీష్మమునఁ జండకరంబులమండఁ జేయఁగా,
జలదమ, నిన్దలంచుచును జాతకమెట్టులూ దీర్ఘవాసరం
బులుగడపెన్; లభించితివి పుణ్యమునన్, నడిగండ్లరాల్చుని
స్తులకృపఁబూనితే, నెవరితోనిఁకనిస్పృడునెప్పనొప్పనో?

35

క. పరిగళితలతాతతియై। తరునికరముదావకీలదగ్ధముగాఁగన్,
గిరిశిరములఁగురిసెను, జల। ధర, మెండుగ, నేమిశ్రీమదమొనీ, కహహా!

36

క. మునుభీకరగజ్జితమున్। విని, పాంథుఁడ, మనమునందువెలుపందకుమీ;
వినవో, జగదా రివారణ। మునకుంజీవనమాదానముం జేయుఘనున్?

37

చ. నిసుపమమోదునీచలువ, నీచగుకీర్తి దిగంతవర్తి, త్వ
త్పరిమళమున్ ద్రిలోకవిదితం, బయినన్, వినుమొక్కమాట, యీ
నరగుణపంక్తిసెల్లవిషపావకకీలలఁ గ్రక్కుకోటరాం
తరసముపాశ్రితోరగవితానము మ్రింగుఁ, బతీరభూజమా.

38

తే. గీ. లేదక్షేత్ర; దాక్షిణ్యములేదు; ప్రీతి। లేదు; సంగతియైనను లేదొకింత
అట్టులయ్యును, నున్నతుండైన ఘనుఁడు। తాహరించును లోకులతాపములను.

39

చ. రమకిరనైన, నిర్మలసరస్సునఁబుట్టిన, నిందిరేశుహ
స్తమునవసించినన్, సురలఁ దావులరంజిలఁ జేసినం, దద
నయములగుసద్గుణంబులిక న్నయఁ గల్గిన, నబ్జమా, ద్విజో
త్తమమగుహంసయందు రతిఁదాల్చిన నున్నతి యద్దియకాఁజుమీ.

40

ఉ. తీరమునందుదొడ్లెడిని దివ్యమణుల్ వడిగ్రావరంక్తితో,
నీరచరాశితోడ హరినిద్రను జెందును నీజలంబునన్,
క్షీరమహాంబుధీ, యిటుల నీయవివేకము నీమహాన్నానన్
ఆరసినిందసేయుదునో, యట్టులు గాకనినున్ స్తుతింతునో?

41

క. ఏలాయీరత్నంబులు?। ఏలానీలాభ్రసదృశ మీనీమేనున్?
ఓలనణాంబునిధి, చొరఁ। జాలదు నీనీరుతృప్తిజనములనోరన్.

42

ఉ. ఇంతటినీరసంపద వహించియు నార్తులత్తస్థ దీర్పనొ
క్కింతయు నిష్టవేగపడవేని నిదాభమునందుఁ బద్మినీ

కాంతుఁడు సర్వలోకములుఁ గాల్చుచునుండ, సరోవరంబు, నీ

వెంతయుఁ జిక్కిపోయి, యపుడెవ్వరి తృప్తిను మాన్పనేర్తువా?

43

క. అలిగెదవు, లేనియెడలం. బలుకుదు నే నొక్కమాటఁ, ద్వద్వాచకుఁడౌ

జలదుఁడు విడిచిన నీరం. బులనేనియు నీవువిడువవు, మహాంభోధీ.

44

తే. గీ. వానకాలపుటేఱి, గంగానదీప్ర. వాహమునుఁ జేరఁ జనునిను పలనచనము,

గానియద్దానిముందు రంగత్తరంగ. తతులఁబ్రకటింతు, నదినీకుఁ దగదుసుమ్ము.

45

చ. అమరులునందనమ్మున సురాగసుమంబుల, నెద్దియానంద్య

క్తములగువానినే, యెపుడుఁ చామును మూర్ఖునుచుండ్రొయ మ్మిళిం

దము మధుకాంతుఁడేసి, నినుదైవపశంబునఁ జేరినంత, లో

భముఁబ్రకటింతువేని, నిను, వారిజమా యికనేమి పల్కుదున్.

46

తే. ఎందలిమృణాలముల్ భుజియించి, జలముఁ బీల్చి, యంభోజములను సేవించినాఁడొ,

అట్టికాసారమునకు నేమైనమాట. మేలుగావింపఁగలవె, మరాళనర్త్య?

47

మ. భ్రమరంబా, మధుమాసవాసరము ప్రారంభంబునం, దేనిపు

ష్పయులందాడుచుఁ బాడుచుత్సవముమించం జేసితో, యారసా

లమహీజాతము, దైవయోగమున, లీలంబాయ, మర్యాదవే

గముగావీడుదువేని, తుచ్చమికఁ నీకంటెన్ మఱేదివృహిన్?

48

మ. కరిణీసంఘములోన నీవు గురుగర్వాంశుండవై యివ్వనాం

తరమండేటికిఁ, గృష్ణసార, విహృతిన్దావింతు? సర్భిన్నకుం

జరకుంభోద్గతనవ్యమాక్తికవిరాజన్మార్గమైనట్టిభీ

కరపంచాస్యవిహారభూమి యిది నిక్కంబుంచు నూహింపుమా.

49

క. పేరాఁకలినవసియు, గజ. వైరియగు మృగాధిపుండు, భయరహితందై

చేరునఁ దిరుగుచు నున్నను, సారంగకులంబునెట్లు చంపఁగనేర్చున్?

50

క. కరికుంభంబులఁ జీలిచి. ధరఁదన్మాక్తికవిభూషితంజేసినయా

హరినేఁడుచెప్పఁ గలుఁగునె. హరిణంబుల యెదుటఁదనపరాక్రమ, మకటా. 51

మ. కరియూధేంద్ర, మదాంధలోచనుడవై, కార్కొన్నయిక్కాననాం

తరభూమిన్ వసియింప కొక్కక్షణమైన న్నీవిక, న్నెచ్చెనీ,

హరినాథుండు మహత్తరోపలనికాయంబు న్నఖాగ్రంబులన్

ద్విరజభ్రాంతినగల్చి భూధరగృహన్నిద్రించుచున్నాఁడిటన్.

52

క. గిరిగహ్వరములఁ దిరుగకు. గురుగర్వముతోడఁ, జంటికూనయయిన యా

హరిశిశువులేచినన్, భువి | కరిణీశేషంబెయగును, గజశాబరబా.

చ. భువినినిసర్గమార్గమున భూరుహ సంతతిఁ బెంచుచున్, నిజో
పవనమునన్ వనీవిభుఁడుపాఁతెనుదా; నకుశంబునొక్కడొక్క
ఎవఁడెఱుఁగంగనోపు నది యేకొసనోపడియుండి దిక్కుతె
ల్లవికచమంజరీసురభిశంబులుగా నొసరించునంచెదన్?

ఉ. ఏయదియిట్టటుంగదల నెల్లెడఁ దుంగతరంగవిభ్రమం
బాయతమందరభ్రమణమన్భ్రమ దిక్కరిమానసంబులన్
జేయునొ యట్టిరాఘవము స్ఫీతతిమింగిలభక్షణక్షమం,
బేయెడఁజల్చుఁ గేలిఁగలహించి పయోనిధిఁబాసియేగినన్?

ఉ. కాననమందుఁ గొంతగజఖాదితమయ్యెను, గొంతమంచునన్
న్యూనతనొందె, చక్కినది యూష్మమునన్ ఖరభానుతస్తమై
ష్టానతనొందె, మూలఁబడి మంగళసౌరభ మెల్లదిక్కులం
దీనెడియాలవంగలత నేర్చు దవానల, మక్కటక్కటా.

ఉ. మానితదేవలోక సుషమాకరమైతివి, కల్పభూమిరుట్
స్థానమవున్ శచీంద్రసుకృతంబుఫలంబవునైతి, సత్యమే,
కాని, సతంబు, నందనమ, ఖాండవమేర్చిన పావకుండుదూ
రానమెలంగుఁగాకయని ప్రార్థన నేయుదురాపులవ్విధిన్.

చ. జనులుస్వకీయకార్యముల సంపడినుండి ననున్విహంగఁచ
ల్పునుగొనముక్కునంబొడిచి పోయెదఁ బంజరమున్ దొలంగినే,
ననుచుశుకంబభీష్టితమయామృతమానుచునుండ లోసికిం
జనియెను హస్తిహస్తసవృశంబగు సర్పనరేణ్య, మక్కటా!

ఉ. శైలతటంబులన్మొలఁగు చంచలచిత్తన్మృగంబులార, మీ
రేలతరంగసంకులము నీతటినింజొరఁబూనినారు? పా
తాళాముఁ జేరె నించె ద్విరదప్రభు వుచ్చలదంబుసిర్భరా
లోలములైన పెన్నుడులలోఁబడి గండశిలావిధంబునన్.

ఉ. ఓమృగరాజశాబమ, మదోత్కటకుంజరబుద్ధిదిక్కులం
దేమిటి కాగతింబరుషదృష్టినిగిడ్చెను? త్రాగుస్తన్యము;
క్షామములైన సర్వభువనంబులతాపము నెల్ల నార్చుచున్
శ్యామవినూత్న మేఘమిది సల్పుచునున్నది ధీరగర్జలన్.

- క. జలధరమ, ధీరగర్జలు | సలుపంగాఁబోకు; మదగజములను బుద్ధిన్,
నెలగడచిననాగర్భము | చలించుచున్నయది నాదుజఃరములోనన్. 61
- క. కొనగోళ్ళనుత్తగజముల | ఘనగండస్థలులఁ జీల్చుకాశలమును నే
ర్చినహరి హరిణంబుల కే | మనితెలుపంగలదు తనపరాక్రమ, మకటా! 62
- చ. అమలజలంబులం జనితమైయువతీముఖసామ్యమంది, దై
త్యమధనుహస్తచుండమరి, తావులదేవముదంబునేసి, కా
వ్యములకుశంబరారికఖిలార్థమవై, తగునీ, కహో, పయో
జను, మగుపాళిఁ బ్రీతికొనసాగినచో, నిఁక నేమియందునిన్. 63
- క. కరిరాజ, కనులమోడిచి | యుగసుఖమున నిట్లునిద్రనొందెదవేలా?
పరిణామవిషమమగుకే | సరితోఁ బగ హెచ్చుచున్నజాడం గనుమీ. 64
- తే. తగనితొందరతోఁ బండితప్రకాండ | వదనములనుగడి మాటలానలకుఁ బోవు;
పోయెఁబో మఱి వెన్కకెప్పుడునురావు; | సమదడంతావళముల దంతములపగిది.
- మ. కలశాబ్ధిం జననంబుదారత త్రిలోకకళ్యాత, మావాసమున్
విలసన్నందనమందుఁ దావిదివిషత్ప్రీతిప్రదం బిట్లుక
ల్పలతానామకదాతృముఖ్యగుణముల్సర్వోత్తమంబుల్ సుమీ
కలదేనొక్కవివేక మర్థివరకాంతుల్ దీర్చుచో నెంతయున్. 66
- ఉ. నమ్మినప్రాణికోటుల ఘృణారహితాత్మతఁ దృతునంచుడెం
దమ్మునఁ జింతపూనియనుతాపమునొందకు, వ్యాధ; దొడ్డుతే
త్రమ్ముల, రాజసన్నిధులఁ, దార్కొనరే, నినుఁబోలె గూఢభా
వమ్ములతోడ, సాధుగణనైరిజనుల్, ఖలు, లెందఁతొందతో. 67
- తే. మధురవాగ్గుంఘనముల నమ్రతదలిర్ప | సాధుజనులనమ్మించి వంచనమునేయు
వారినిన్ భరియించెను, పాఱిపోయె | నీవివేకంబుగూడ, భూదేవి, తల్లి. 68
- చ. అనుపమమా జగద్ధితమయం బగుమానసనృత్తి, కేవలం
బనుసమితంబగు న్మఱియు నద్భుతవాగ్రచనావిలాసమున్,
అనితరసాధ్యహూఁ గృతియు, నాకృతియు న్నమనోమనోజ్ఞహూఁ
జనులఁ బండితోత్తముల సర్వముమాటల కందరానిదై. 69
- క. ఘనుడగుమనుజుండిడుమల | నెనసియును నపూర్వమహిమనిలఁ బ్రకటించున్
అనుసమపరిమళమును నెఱ | పునుకాలాగురువుదహనమున దగ్గం దై. 70
- క. బలితగుణాన్వితులగుని | ర్మలచిత్తులయలుక గూడ రమణీయమె యో

- వెలయును రమ్యంబై పరి | మళభరితంబైన కుంకుమముకాంచున్. 71
- శా. కేళీబంధితశారదానగరలక్ష్మీమండితుల్ పండితుల్
గ్రామిణ్ మోలసరస్వతీసవననిర్వక్తేశచోరుల్ జడుల్
ప్రేలన్ జాలిన నెత్తిద్రొక్కు ఖణిరాడ్యేవండసింహంబుల
న్యాసన్ బాలశకుంతముల్ శశములు న్యాసంబులున్ జెచ్చెరన్. 72
- క. గురువులపరుషవచనములఁ | దిరస్కృతినిజెందిమహిమఁ దేలుదురు జనుల్;
నరమణులు సాననలుగక | నరనాథుల శిరములందునన్ మెలంగవుగా- 73
- తే. చందనమువహించును జండఘంటల | దీపమావలఁ దాల్చుచుషీపటలముఁ
బూర్ణచంద్రుండును గళంకమునుధరించుఁ | బృథివిపతిభరియించును బిశునజనుల- 74
- క. కోరంబడకయె సుజనుఁడు | దారచరిత్రమున జగముఁ దనువును; శశియె
వ్వారడగినఁ చనకరములఁ | గైరవిణీకులమునకు వికాసంబొసఁగున్- 75
- క. పోసినపాలంబోలె | జ్ఞేసినమేలడ్డులేక నెఱిగిగడిచియు వే
వేసమకట్టును జంపుట | కై సర్పసమానుఁడయినఖిలజనుఁ డిలలోన్. 76
- చ. విడిచివివేకమున్ బరిధవిల్లఁ బరించి నుతుల్ సహించిక
ట్టిడుమలు దుర్లభంపుఁబదమేనిఁ | గూర్చితివాడటన్ దిరం
పడియిపుడమ్మహాపకృతిపంక్తిఁ | నలంపక కూరచిత్తుఁడై
యెడదవిరోధభావము నహించిన నెచ్చనికేమి చెప్పుదున్? 77
- తే. జగములోమానవు లపాయశంకఁ జేసి | దూరముననే పరిత్యజింతురుసతంబు
ఖిలజనునివానికపటము కాఁణమున, | విషముకతన నాశీవిషవిభునిఁ బోలె. 78
- తే. స్వార్థమణచి పరార్థసంసక్తియందు, | నెనసిగుణభూతవ స్త్వభేదకతాస్తిఁ
చనరనంతస్ఫురితమైయుదాత్తమహిమ, | తత్పురుషవతంసము సమగ్ధతఁ దలిగ్గు 79
- తే. జనుఁడు, వంశజుఁడును గుణశాలియైన | జెంచుఁ బూజను సంగవిశేషమున నె;
అవనిఁ దుంబీఫలాపేతమైనవీణ | కట్టమహిమను గాంచదుగాదె యెపుడు. 80
- క. ఒకదోషమున్నచో, గుణ | నికరముగలనస్తువైన నిందంజెందున్,
సకలరసాయనమహితా | త్మకమయ్యునుబాడుకంపుమై నుల్లినలెన్. 81
- క. తానాపదపాలయ్య | న్మానకమేల్సేయునుగుణమహితుండెపుడున్;
దీనికిమూర్ఛబడిమృత | మైనట్టిది పారదం బుదాహరణమగున్. 82
- మ. పనసీమన్విహరించుచున్ శశకడింభంబున్వెసంజూచితో
డనభీతాత్మకయై భయంబులను జెండంజూలు ప్రాణేశు చెం

తను జేరంజను నీత, రానణునిచేత న్నితయై, ఘోరదం

ష్ట్రనిశాటాళి పరీతయై వివశయై ప్రాపించెడిన్ దుర్దశన్.

88

ఆ. వె. బీరమెంతో పలికివేల్పుల యెదుట, ము। క్కంటిసేయ వింటింట్టుటయను,

వేల్పుచేయలకనుల విందగు మరుమేను। కాలిబూదియయ్యెఁ గంటిమంట.

89

తే. శాఖిశాఖలు పేళలాశనములగును, చీత్కృతి పరంపరలు సుభాషితములగును,

తీవ్రనఖదంతజళన మాతిధ్యమగును; తగునుగదయిది మర్కటాధముల సభల.

90

ఉ. ఏయదితర్న? మచ్చమతి? యేయదితీర్థము? విష్ణుభక్తియే;

యేయదికాస్త్ర? మెద్దివిననేగునొద్వైతతమం, బడేసుమీ;

యేయది మేలొనచ్చెడి సుశూచ్యర? మాత్మమహావబోధమే;

యేయదిసుఖమిచ్చి యలయించెడి శత్రువు? దుష్ట వాసనల్.

91

క. ఎనయఁడు సాధుత్వముదు। ర్జనుఁడిల వేదాంతవిద్య సకలమెఱిగినన్,

ననధింజిరమగ్నంబు। య్యువు మైనాకంబు మృదుతనొండని మాడ్కిన్.

92

క. పరమేపుడును నైగుణ్యము, ధరగుణగౌరవముఁ దాల్పఁ దగఁజెప్పారున్;

పెరుఁగు నితరభూమిరుహా। త్కరము, పటీర్రమంబు ఖండితమె యగున్.

93

ఆ. నె, అలసరోపసర్పణానంతచింతాహు। తాశనజ్వలచ్ఛిఖాశతమున

నంటఁ బడలి యంతరంగంబు లొప్పార। బ్రతుకుసాధురీతిఁ బావపములు.

94

క. తనగుణసంతానముచే। తనువివరంబులను గప్పిదాఁచుచు, శూన్యం

బున, నైతము గుణవత్త్వ, మ్మొనరించుచు, సుజనుఁడొప్పు నూర్ణాయుగతిన్.

95

క. ఖలజనుఁడు సుజనతూలం। బులఁబ్రోచుటలోననగ్నిఁ బోలినవాడ,

న్యూలదుఃఖినహ్నినార్పఁగ। నిలవాయునిభుఁడు, పొగడ నెన్వండోపున్.

96

క. పరగుహ్యనిగూహనత। త్వరము, గుణియు, లోకవాంఛితము, నాలలితాం

బరముం బోలిన సుజనో। త్కరమున్ ఖలజనుఁడు మాషికమువలెఁ జెటుచున్.

97

ఆ. వె. స్వచ్ఛమహితకీర్తి సారభ్యలశునంబు, శాంతిశిశిరతా కృశానుమూర్తి,

సదయ భావకు సుమజులసరమార్ద్రంబు। ఖలుఁడూ, సుజనదుఃఖికారణంబు.

98

తే. పుష్పఫలపత్రచయభారమును వహించి। శైత్యపీఠను ఘర్మరుజన్ భరించు,

నన్యహితమున కాత్మదేహంబునిచ్చు, నట్టితరువును నెలతు నొదార్చగురువు.

99

క. కాలాగ్నిన్ ముద్దుగొనన్, వ్యాశాధిపుఁ గౌఁగిలింప, హాహలముం

గ్రోలం, జూతుర, దుర్జను। నోలిన్వశపఱుచుకొనఁగ నూహించుజనుల్.

100

క. కనఁబడెనీచు వివేకము, ననవము, దుర్మదము, వేదవారలకడునెం

- డిన చేలవిడిచి యున్నతి | నెనసి గిరులపై నుగారన్పత్తి నెలపుటన్. 96
- ఆ. వె. అవనిగిరులు గురువు, లంతకంటెను నుర్వి | గుర్వి, దానికంటె గొప్పజగము,
అంతకును మహాత్ములగువారు గురుతరుల్, | వారుస్థిరత విడరు ప్రళయమునను. 97
- తే. విత్తనములక సంఘన విత్తి నట్లు | వాయువున రమ్యచిత్రముల్ వ్రాసినట్లు,
గీటులను నీటిమీఁదను గీసినట్లు, | ఖలునినట్లు సత్కారము సలుపుటెల్ల. 98
- క. వానరమున కేడుజ్ఞం | డేనియు వక్షమున హారమిడుచో, నదియు
ద్దానిన్నాకును మూర్కొనుఁ | బీనాసనముగను ముణిఁచిపెట్టుకొనుఁగదా. 99
- క. మలినుడవు జన్మకుడవుఁజ | పలుడవునయ్యు, నెటు, రాగవతియును విలస
జ్జలజాస్యయు సరసయునై | వెలయు సరోజినిని నీవువిడిచెడు, భ్రమరా? 100
- క. ధనికకడ జనుడుతనకై | ధనముఁగొనన్మోము మలినతంగనుటరుదే?
ననధికడజల మొసులకై | ననుగైకొను మేఘమెల్ల నల్లనివగుఁగా. 101
- గీ. జన్మమన్నను దుర్గమశైలమందు; | జాతీయన్నను గాఢంబు, సంగమన్న
భజగములతోడ; నైనను, బొందితీవు | స్వగుణగణమున మహిమంబు, బంపనంబు.
- ఉ. ఏమిటికోమహాత్మ గడియింపఁగఁ బూనెను సద్గుణంబులన్?
నీమహిమాప్తి కేని, విను నేనువచించెద నొక్కసభ్యమున్;
ఏమహానీయవస్తుతతి యెంతయు శోభనమైయెసంగునో
యీమెయి వెంచుచున్నకలి యెప్పుడు దాని నెమ్మింగెడుంజుమీ. 102
- గీ. దెసలుపొగగవ్విరట్లాప్పు, దేహమగ్ని | వోలె చళితాబ్జములు వాయువులుచుహించుఁ,
గోవెలకు నన్నువిడిచిన, నోవసంత, | పామ్యతామ్రవళామ్రగుంజన్విరేఖ. 103
- క. కరటిభ్రమమునగిరుల | న్గరివైరి మహాప్రతాప నఖరాగ్రములన్
ఎరకయి చీల్చియు మాంసముఁ | బొరయదుప్రతికూల ధైర్యమున నించుకయున్. 104
- .. ఆలకించి గర్జితము, నిశార్థజాత | మయ్యుఁ బల్లకురంగటహరికిశోర
ముఱుక వేవేగనంగంబులొదుగముడిచి | యించుకయు సడిగాకుండఁబొంది యుండు
- క. ఖలు, వివృమతీ, యేమని | పలుకుదు నీసుగుణపక్షపాతంబును; ని
ర్యుతమగుణ సాధుజనం | బుల, తేయుయుఁబరల, మఱచిపోవెన్నండున్. 105
- క. ఖలు, నీచరితము విద్వాం | సులయెదుటన్నిర్ణయించుచుం జెప్పెదఁ, గా
క, లపాదుకథావిధమునఁ | డెలిపినదేచాలు, గుర్మతీ, పాపాత్మా. 106
- క. ఆరంభమృగనికాయవ | వానలము, సుశీలభూరుహగజేంద్రింబున్,
క్షాంతప్రేమనందము | హానిల, మదిపీకునబాసమాగమమరయన్. 107

- క. ఖలులయిన వారలెంతయు | వలతులు సాధుహితకార్యభంగమునందన్,
ఇలనిగ్దోషుల ప్రాణం | బులను హరింపంగ సర్పములుకుశలంబుల్. 110
- క. నాలుక నెఱుమున నిల్పె | న్వాన్యశీంబమ్మజుడడు ఖలులనచనము లందున్,
ఏలా, కాకున్నన్, జనుఁ | డీలుగు, నదిముట్ట, మంత్రహీనుండగుచున్. 111
- క. ఒనరించితి పీవెంతయు | ఘనకార్యము, మంచిపేరు గడియించితి, వో
యనుఁగుఁజెలికాడ, దీవిం | తునుచచ్చయునేనునినుఁ బ్రతుకునన్నాళ్లున్. 112
- క. నిరతపరకార్యచరస | త్పురుషులపలుకులు సుధామధురములు, మనముల్
ఁగనిధిగంభీరమ్ము, | ల్పరదిండువికాస నిర్మలంబులు యశముల్. 113
- క. పునరుజ్జీవితముగఁ జే | యునుజైత్రుడడు వచ్చుచుచ్చిరోపహతరుత,
మ్మసితలఁచుచున్నకోకిల | మునువ్యాధుండేసె హృదయమున నొకకోలన్. 114
- క. నురుచిరగుణహీనుండగు | నరుడడు మహావంబరుఁడయినను శోభింపం,
డరసినయిగత నెశోభా | స్ఫురితములగు పూలవెలుగు బూరుగుభంగిన్. 115
- గీ. బురచలేక కొలను పాలుపొందు నెంతయు, | సభచలిర్చు పిశునజనులఁదొఱఁగి,
పరుసనగ్గములనుబాసి కాన్యముచగు, వెలయునునసు విషయములనువిడిచి. 116
- క. ధరఁగావ్యమ్మలలోకో | త్తరతత్త్వమెటుంగువాడడు తఱచుండఁడు; పు
ష్పరసమ్ముల మర్మమ్ముల | నొరుఁడెటుంగంగలఁడె మధుపమొక్కఁడు చక్కన్?
- క. సరజస్కయము పుణియునుబాం | డురనర్ణయుఁ గంటకావళులుగలదియునై
పరఁగిడి కేరకి, నోమఘ, | కరమా, సేవింతువె, ట్లకట! సిగ్గిఁడినై? 118
- క. తానమ్ములేసిరాగము | మానములేకున్నయట్టి మానవపతియున్
బానమ్ములేని పాన్తియు | జ్ఞానములేనట్టి యతియుసములీధాత్రిన్. 11
- గీ. నరులసగ్గుణగణమది యొరులనలనఁ | గాకతనయంతవే నన్నెఁగాంచు నెపుడు;
గట్టిగానొక్కిచెప్పిన కారణమునఁ | దలియవచ్చెను కస్తూరివలపుతలఁప. 120
- క. పొరయకుమీ గర్వమ్ముం | బరినుళ రాజమగు సౌరభముగలచంచున్,
గిరిగుహాదాఁగినదీనున్ | బొరియించుచు చంద్రినిదియెపో, కస్తూరీ. 121
- గీ. చుర్రతులఁబొయగఁజేయు, నిర్మలముగఁ | జేయుఁజిత్తంబు, శుభ్రతిమాయఁజేయు,
మణియు భోతచయను గడు నెలయఁజేయు, | సుజనసంగతిఁగనరానిశుభములెవ్వ?
- క. నిరతమునరోపకృతి | త్పరములు విమలములునగు నెవల్ గలుగుచుహా
పురుషులపలుకులు మంచుల | కరణిన్ దోఁచెడిని మొదలఁటాపులయికడున్. 123
- గీ. ఖేటికూటాచలాలి | బాడుపొటలంబు | చననుతుల్ వినఁబొడమిన వినఁచుమునను.

- దలలువంచెను నేలకుఁ దగులునట్లు । లచనిరుహకులమిక్కానచని తలగను- 124
- గీ. మృతుఁడృతుకుట, లోభిత్యాగేచ్ఛఁగనుట, । జారిణిస్వకాంతునంచనుపక్షయగుట,
పాముసాధునైయుండుట, పాలసుండు । చెలిమిచలఁచుటయు, నసూయ్యగులుధరించి
- గీ. ఏంతయుత్తమపురుషుల యింతులకును । లేదువిశ్వాసమనునది లేక మేసి;
రాజవల్లభయయ్యుఁ డైరవిణిమధుప । గణముతో రమియించునుగా నెనలచి. 126
- క. ఆడుగంబడికయె శాఖ్యం । బిడ, చడుగంబడి యొసంగనించుకన్దొనన్,
నడిగొనునచ్చిచ్చిబున్, । గడవంగారాజువిధి, యకట మనుజులకున్. 127
- మత్తెకోకిల, చండదోర్యగకుండలీకృతచాపదండవినిగ్ధమత్
కాండఖండితశత్రుమండలుఁ గాంచినిన్నరణంబునన్,
ఖాండవాటవిమండఁగాఢృత గాండివుండయినిచ్చికో
దండపండితుఁ బాండునూను నెదందలంపఁ డెరుడిలన్ ? 128
- క. గండిరములం మంజుగతిన్ । ఖండితదృక్కంబముల వికాసముఁ గూర్చున్,
మండితదృక్కంబములు, చండాంకులసత్కరములు, సౌధ్యములిడుతనీ. 129

భామినీవిలాసము.

2. భాగము.

శృంగారవిలాసము.

- కలుగవొకప్పుడు రాహువు । వలసభయమ్మును గళకపాండుత్వమ్ముతో,
కలయన్నచ్చి, నోనె । చెలి, నీనెమ్మొము ముద్దజిగిపెంపొంగున్. 1
- క. నీమెయిమార్దవముకడన్ । దామరలతిపరషములు, వృణాలములైనన్
గోమలములుగా, వరయ । దామెంతటివెన్ననింక ననకిసలయముల్ ? 2
- క. నలినాయతలోచన శ్రమ । జలకలితకపోలతల విచలకాంచనకుం
దలమగుదశావిశేషము । దలఁచిననిపుడును నెవన్ ముదంబిగురొత్తున్. 3
- క. చేరుము మునిమాపునఁ, గ । స్తూరీతిలకమిడి, సౌధతుం గాగ్రంబున్
స్మేరావనవయి, చెలి, యల । రారుంగుముదములు, వెలుంగు నాశాముగముల్. 4
- గీ. అకట ! పామంతనాంబుకు హోభనయన । యారుచిరమందహాసిత, మాయూరపులుసు,

- ఆకలంకవిఘరమగురాననంబుఁ, | దలఁపనామదినిపుడు నున్నావమొదవు. 5
- క. గురులకుఁ బ్రొద్దునఁమొక్కిడి | వరనర్జిని, వారు, పుత్రవతివగు, మనఁగా,
నరసెంబ్రమోదపూర్ణా | దరయైకడగంటఁ గెలనదయివారు ప్రియున్. 6
- గీ. గురుజనుల భీతిచేతనన్నరయునపుడు | పుట్టుచున్నవ్యాకులతనుబూని యొప్పు
హరిణదృశయరవిడిన తామరలఁబోలి | మెఱయుకన్దోయి, నక్కటా! మఱవ నెపుడు- 7
- క. సుదతీ, యనుక్రమమునం | బవరామలకామ్రదాడినుశ్రీఁ గొనియు
ఘ్రుమరోజమ్మలు గైకొనఁ | గదిఁడిశుండాంశుబంధుటసంపత్తిన్. 8
- గీ. నీలనీరేణుశశేత్ర, నీయురోజ | పాళిజంబీరఫలముల లీలనేలి,
భాసనానసునర్ణకుంభములనణఁచి, | స్వర్ణభూమిధరంబుతో స్పర్థపూను. 9
- క. జలబాయతాక్షి, నీచె | క్కిలియుత్తరదిశయటంచుఁ గీతిఁతుమదిన్,
లలితాలకనుగునటరా | జిలునురువై శ్రవణలక్ష్మిచెన్నదలిర్పన్. 10
- గీ. వేకునవెలుంగుఁ గనుఁగొని విడినపోక | ముడినిజేఁ బట్టి పాన్పును విడువఁ బోవు
పొలఁతిమిన్నపాందామరపాట్టఁ బోలు | పొక్కిలిమెఱుంగునామదిఁ దక్కిదిపుడు. 11
- గీ. ఆటచేడ్కలోన బోటికత్తియలంచు | నడరి నాదుపల్కులనుకరించు
చున్నముగుదదవ్వునుండి నామాటల | వినిమెఱుంగుఁ దీవవిధమునొందె. 12
- గీ. చనుటకై నేను నట్టిదోసంబుఁగట్టి | కల్లకోపముతోడఁ గేకలిడుచుండ,
నమ్రమైచాప్యపూరితనయనకమల | యైలతాంగిననుంబతిమాలఁ దివిరె. 13
- గీ. మృగవిలోలవిలోచన దృగ్విలాస | మంతరంగంబుఁ జొరకుండు నంతవఱకె,
స్మృతులు శాస్త్రముల్ పురాణమ్ములు వెతకివెతకి | పడసినట్టివివేకంబు స్వస్థమగును. 14
- గీ. సతియరుగుఁడంచెనని చెలుల్పుల్కుటయును | గడపలోనికి నచ్చెరువడుచువచ్చి
వెన్నెలవితాననెపుడు నాకన్నదోయి, | జల్లఁబలుసంగలదొమ్మగశాబనయన? 15
- క. అనినగడనైన తోడనె | దినాంతమున గడపవంక దృష్టినిలిపినేఁ
జనుదేరఁగ నపుడారసి | యంతరము రమణివికసితాననయయ్యెన్. 16
- గీ. ఇట్టెకంగేలఁ జనుమొనముట్టి తొలఁగి | దవ్వరిగినట్టి ప్రియుమోము దమ్మివంకఁ
గొమ్మకెంపలరారెడు కొనలనొప్పు | కనులతెప్పలవాల్చక కాంచుచుండె. 17
- క. గురుజనపరిస్పృత యయ్యున్ | గరితనను నశీకగండకంఢూయనత
త్పగ్గై హేమలతాసుం | దరభుజమరదోపఁ గాంచెఁ దాఁగడగంటన్. 18
- గీ. గురుజనుల కడనుండఁగ, సరసిజాత | కోరకముననే నల్లనఁ గొట్టుటయును,
అలిదనుండలయుగమించు కంతగదలఁ | గనుబొమల్ వాంచిననుఁగాంచికలఁతనొందె.

ఉత్సాహః. వినతిసేయః గన్నదోయివెలయుః గెంపులెంతయున్,
 బ్రణతిసేయ, నయయొ, బాప్పవారిధారలొక్కెడిన్,
 జనఁగడంగ, నకట, ప్రాణసంశయంబుదోఁచెడి,
 స్వనితరో యెఱుంగనీమనం బదెట్లు దేలునో.

20

మ. కరుణాహీన, మృషాభిభాషణవిషగ్ధా, వీడుమికొంగు, నా
 కరయంగ్రొత్త లెనీక కూరుముల, పా, న్మంచున్నదాని,న్నిరం
 తరబాష్పాకుల, ముక్తభూషణయు, నౌతన్వి, స్వచుక్కింపనే
 ద్దురెనీవొక్కఁడు చక్కనాకొరులె నంద్రున్, భద్రనిద్రాయెటన్ ?

21

గీ. తీరమందునఁ గోమలి స్మేరముఖము, నీరమందున వికచసరోరుహంబు,
 నారసిమరంపలుబ్ధముద్ధాళిపోత, నారమిచటికి నచటికిఁ బరువులిడును.

22

క. అంబురుహవయన ప్రియువ! తుంబునఁ దనసవతిరత్న సరమొత్తినది
 హ్నంబుఁ గనితోడనె భుజా! గ్రంబున నున్నట్టి తనకరముఁ దీసికొనెన్.

23

గీ. తలఁప, జిర, మీషదానమత్కంధరంబు, దరనిమీలితలోచనసరసిజంబు,
 నధికనిశ్వాసభారభిన్నాంగకంబు, అంగనాసంగమంబు పాయదుచునంగు.

24

గీ. అలిఁ పోయి రెండుయామములకు వచ్చి! ద్వారమండుమాటుజేరుసెప్పు
 నన్నెటింగి తరళనయనలోపలినుండి! వచ్చెమెల్లమెల్లలచ్చిభంగి.

25

చ. హృదయమునందు శైవలమునిమ్ములఁ దాలిచి, సారెసారెకున్
 బదములుహస్తముల్ శిరముఁ బ్రక్కకుఁ బ్రక్కకు నెత్తివైచుచున్,
 బెడవులుతామయైప్రియునిఁ బేర్కొనుచుండఁగ, లక్ష్మ్యమాచును
 న్నదియిదిబోటికత్తియల యక్కటికమ్మను జిమ్ముచూడ్కికిన్.

26

గీ. తలఁతు, నిందుండియేజనిలయమునకు! నేగిగురుపరివృప్తదైవిన యింతినిదన
 కమలమును, బరివతికాతకంధరమ్ము! నానతభ్రూలతము, దరహానితయతుము

27

చ. మలయభుజంగమోద్వమితమారుతపోతము లంతకోపమ
 మ్ములుపటతెంచుచున్నయవి; పుష్పితబాలరసాలశాశుపై
 సలలితరీతిగానములు సల్పుచుఁ బ్రాణముగ్రోలుచున్నరీ
 యళియును; జీవితాశయిఁక నారయనాకెటుగల్గుఁ దెల్పుచి.

28

క. జీవితముంగొనువాడెవు! గావున హాలహలకుల్యఁ గానెంతునినన్;
 ఏవెడఁగుజనుఁడుపలికెను! నీవును ధాకరుడననుచు, నీరజ్వలైరీ?

29

గీ. పటచుపెట్టిపావురమును బట్టి, బలిని, నణచుచుగోపాశ్వమునకు ముంపులెను నెల్లు

- నన్నుఁగని మెల్లమెల్లనఁ బిన్ననవ్వు! చెన్నలరుమోముపమ్మినంచెను వెలంది. 30
- గీ. ఎరుటనున్న దెసలయిరుల నడంచును, | గాకఁ గ్రాగువారికాకనార్చు
నీదుమోమువెలుఁగు, నెలతలతలమాని | కమ్మ, తమ్మిసౌబగువచ్చునేయు. 31
- క. చనుదోయి నడుమ నాగో! ర్మోసనొక్కులఁ బులకలెగయఁ, బొడఁగనుచుంజ
వ్వని, జాలకమున మోమిడు! ననుఁగని, తలవంచితత్క్షణమయిలుసొచ్చెన్. 32
- క. ననఁబోడితనకపోల | మ్ముసుమద్వపనానుకూలముగ నిడిహృదయ
మ్మునవ్రాలి నాఁడు సుత్రా! మునియనుపమరాజ్యవిభవమును గీర్వణిచెన్. 33
- క. ముహురర్థితనిద్రాంత్య | ప్రహరార్పిత సుతనుగండపాళింగేలన్
రహినంటునంతఁ గరుణా! విహీనుడయ్యెన్, గటా! రవియునామిడన్. 34
- క. పరిశీలితనిఖిలశ్రుతి | పురాణములఁ దాపశాంతివోడమమకేళి
భరఖిన్న సుతనుముఖసం | కరుహోద్యమ్రుచిరతరనకారమునబలెన్. 35
- క. అవలీలనీకపోలము | లవలీదళములను గోమలతముద్దగొనన్,
గవిసెనుమహాభయమ్ము | ల్లవళాంభోజాతబంక్తులకు నల్లడలన్. 36
- గీ. యాదనోద్ధనుమునను లజ్జాన్వితములు | శౌర్యబలశీలసౌందర్యసస్పృహములు
నైజనకపుత్రులొచనాంభోజరుచులు | మొగిడె వికసించె శ్రీరామమూర్తియందు. 37
- క. గిరిశునిచాపంబెక్కిడి, | పరితాపంబార్చిబంధునర్గంబునకున్,
నిరపాయంబుగనీతం | బరిణయమగునొక్కొయిక్కుమారుం, డకటా! 38
- గీ. వరునిచేదృఢబాహుపంజరమునందు | నొంటగ్రహియింపఁబడిన నవోఘవఘవు
బెడరి, యప్పుడ వలఁబడ్డపిల్లకేడి | కరణి, గంపించుచున్నదగ్గలముగాను. 39
- క. అనితినుపనివదమృతముఁ | బూనితిగీతార్థమఖిలమునుమది, నకటా,
ఐనం, బంద్రవదనమ | న్మానసదనమును విడిచినడవదు పయికిన్. 40
- క. అకరుణహృదయా, ప్రియతమ, | యిక నేనినుఁ గవలిపోననీయనటంచున్,
వికలాంతరంగయైచెలి | సకియకరాంబుజముఁ గొనివెసంబ్రలపించున్. 41
- క. చిల్లరగవ్వలకొఱకై | చల్లమ్మంబ్రొద్దుగ్రంథు సమయమునఱకున్
ఇల్లలుఁ దిరుగుగొల్లల | పిల్లకు హాదినీలమణిలభించె ద్రోనన్. 42
- గీ. మొనసిరూపారుచిని బాపుకొనఁ దలంచి | హరిముఖాంబుజజావణ్యమానునంత,
నకట, స్వశరీరసహితమానఖిలజగము | నందునరవింపలోచన కరుచిపుట్టె. 43
- గీ. నీదునెత్తెను స్వర్ణసన్నిభమటంచుఁ | బ్రేలు, టక్కట, నిజముగబేలతనము;
అహతాశముతాను హుతాశునందుఁ | బడు నెడభవత్పూర్వోహభాగ్యమందు 44

- గీ. పలుమటును నుత్సుకత్వమువలనమేళ | నమ్ము, సిగ్గుకత్తనమొలనమ్ము, జెందు
లోచనాంభోరుహములపండువునెలంగుఁ | గరముతరుణులనృగ్ధులుసంగముముందు
- గీ. వచరుహవిలోచనల కుచద్వంద్వమునకు | గౌరవమ్మునల్పించి లాఘవముఁ జెందు
తరుణపురుషుల ధైర్యమాదరవివేక | హీనమా, యిడ్రమెక్కుచున్నానునీకు. 40
- క. పలుకులతీయఁదనంబున్ | విలసద్గతివిభ్రమములు వెలయుండుదుమి
క్కిలియున్ సారసదళనయ | నలుబాల్కము జారిజవ్వనము పొడవూపన్. 41
- క. నిరవధికమ్మగుశోభా | గరిమంచనరారుసాలఁతికన్నలు చనరుం
దరళములై తాముపర | స్వరవీతౌనంచవిరహభారమువనలెన్. 42
- క. ఉవిదగుగుపరిసృతయయి యున్న పేళ | వృత్తికాళకలములతో వ్రేయఁబోవు
ననునివారింఁచెఁ దరళితనయనకమల | మైరచనయగత్రితృత్వజహ్వరిచులుమున. 43
- క. నయనాంచలవిక్షేప | మ్మయినను మున్నెపుడు సయిననట్టిది నయనం
బయియున్నవల్లభుఁడుమెయి | మెయిఁజేరిచియలమునొన్న మిన్నకయంజెన్, 44
- గీ. ముదితమానముచేఁ బెడమోమువెట్టి, | నిద్రవోవుచునున్నదానిన తనలన
కంఠరాబంధముత్థితకరమునొప్ప | నిలిపెఁ జెక్కిలిప్రియమకలనీరజమున. 45
- క. నయనపరిస్థులకమల | ద్వయమగదలిలోభమునను దరళితబిత్తుం
బయి నీలలాటమందువె | లయు నళి కన్తురికాతలకదంభమునన్. 46
- క. గురుజనులు రాత్రియెట్లొ | వరుఁడెంతకుఁ జేర్చునంత, ననయహంపదశసుం
దరలోచన, యింక నెయ్యది | జరగఁగలదొయనితలంచు జగకుమనవలొన్. 47
- శా. చింతాక్రాంతమనస్కుఁడంగజాఁడా, నీచేటుల్ విసీనప్రభ,
ల్కాంతుండుం బ్రణయాకులాత్ముఁ, డదియెల్లంబోననిన్మృత్తు, లో
కాంతారత్నమ, విన్నవింతునిదియొక్కండున్ మదియొత్తమ
న్నింతే, గోపమునానుమీ, వచనమున్వీతంతుఁ డోడింపడిన్. 48
- చ. శ్రుతులనలంకరించుకొనునో మొదలన్ వ్యధమొందుగల్గినీ
త్కృతీసహితంబుగామొగముఁ గ్రిస్టునృగీప్యతపాణిపద్మవే
ష్టితములఁ బూర్వపుణ్యచయసిద్ధములన్ సుభియుంచునీబగ
న్నతిపదమైన జన్మమనునన్ గరిమన్, లలితావతంసను. 49
- మ. అరుఁడెంచెన్నిశి, నిండెవెన్నెలలతోనాశాంతంబు, నుం
దరులిండ్లం చనవున్ విభూషణములన్ గ్రాసెయుచున్నాగు, నీ
లకొ, నీమానముమానవిష్ణువును నల్కొకజేసి, యొచ్చెల్ల! ప్ర

- మరలేదూఁడులకన్నసన్నమగునీమై గ్లానిమైఁ దూలెడిన్. 56
- చ. వెడలెడువేళనింటఁ గలపెద్దలుమంగళవాక్పరంపరల్
వలుకఁగఁ గేళిమందిరగవాక్షమునన్ముఖపద్మముంచియూ
ర్పునధరంబువాడఁగ, నురోజతటంబున నశ్రులొల్కఁజం
చలమగుచూడ్కిబాలిక నిజప్రియునారయుచున్న దక్కటా. 57
- గీ. ఎపుడువల్ల భుండుదృష్టి పథమునకుఁ | గూరదైవఘటన దూరమయ్యె,
నపుడేమొదలుగామదంగంబు లెల్లను | స్వీయకృత్యములను జేయఁ జొరవు. 58
- గీ. నిదురయుడిపె నాకునిన్న దూరాగత | వల్లభుండురాత్రియెల్లఁ గథల,
మిగులఁ బలుకనోప, మిన్నకుండుము | చెలీ, నీదుజిహ్వాలోహనిర్మితంబు. 59
- గీ. ఎపుడుసూతునొక్కొయ్యేణీవిలోచనా | స్నిగ్ధనయననీలనీరజంబు
విగళదశ్రువారిబిందునిరోధసం, | త్యక్తతరళభావతారకంబు. 60
- క. ఆనలిననయననాకున్ | గానంబడదేని లక్ష్మణా యిఁక నేలా
యీనిశ్చేతనజీవిత | మీనిప్పులమైన విశ్వమెల్ల న్నాకున్ ? 61
- క. రమణీమణి యిలుసొచ్చుచు | గమనాజ్ఞాలేశలాభకౌతుకమైమా
ర్గమున నిలుచు తరుణికా | యముపైఁ గృప నయనజలరుహములం బఱపెన్. 62
- ఉ. జానకిఁ గానకంపికలుషంబొనరించితినే దురాత్ముడన్,
మానిని, యక్కటా, బ్రతుకునాననుఁ బాసి? సుశీలకోటిమో
మేనెటు నూడనేర్తు? ననునేమనువారొకొవారు? రాజ్యమం
భోనిధిలోనమున్గినను ముగ్ధఁగని, మ్మిఁగనొల్లఁ బ్రాణముల్. 63
- క. రమణుండుసపత్నినిశాం | తమునుండి నిశాంతమందుఁదనుఁ జేరుటయున్
రమణికినయనాంబుజకో | ణములన్ గెంజాయత్త త్తణమయుదయించెన్. 64
- క. వినతిన్ దయితుండు తుమా | పణముఖ్యపదమ్మలైన పదముల వ్రాలన్,
వనరుహదళలోచనలో | చనశోణితకాంతులపుడె శాంతములయ్యెన్. 65
- క. లలనలతాలిమి నెల్లం | గలఁచెడిశ్రీకృష్ణరూపుఁ గన్నయువిదలి
ట్టలుక, చిరాగస్మృతిమాం | సలమయ్యును, దారిబట్టెక్షణకాలములోన్. 66
- క. అలినరొ, పాంథుండను మ | త్ప్రళిఖాలుండయిన రాజువలనన్నాకుం
దతభీతియిపుడు సముప | స్థితమయినది వసతినొసఁగితీర్చవె దాసన్. 67
- క. మలయానిలమనలమ్మును | విలసన్మణిమంటపమ్ము విపినము నయ్యెన్,
లలనారత్నముతాని | ర్జలమీనమ్మయ్యె, విరహసంతాపమునన్. 68

- క. కాలాగురుద్రవమ్మున్ | హాలాహలమనితలంచునత్యంతమ్మున్,
నీలోత్పలమాలికన | బౌలిక వ్యాలాళియనుచుభావించుమదిన్. 69
- క. రమణునిసంకేతనిశాం | తమునకుఁ బోనైతిదుష్ట దైవోపహతిన్,
రమణీ, జగతీశుఁడున | న్నమశరుఁడిపుడేమి సేయునోకద, యకటా! 70
- క. విరహవ్యాకులమతియై | తరళాయతనయన, దయితదయితాయని, నం
దురుచున్ జూచును, జెంగటి | కరుడెంచిన, నతనిఁబరిచయములేనట్లే 71
- గీ. జాబిలియడంగు, వెన్నెలచాయమాయుఁ
గలువఁలందెల్ల మాలిన్యమలముకొనును
దెసలవెలుఁ గొప్పఁ, జెలులుసంతసముఁ గందు,
రువిద, నీమోముఁదమ్మితెల్వొందు నేని. 72
- చ. కరువలిచందనద్రుఘజగప్రవరోచ్ఛ్వాసితంబు పోలికం
గరమును వేడిపీచెడిని, గన్నులనేర్చెడిఁ దానుచూత, మీ
పరభృతమున్ హాలాహలమువైచెడిఁ గూజితకైతవంబునన్,
దరుణి, మృణాళమృద్వి, యసుధారణమేగతిఁ జేయనేర్చునో. 73
- చ. గరితలచిత్తముత్సుకముగానొనరించుచు రాత్రినచ్చె, నే
కరణినినాయెదన్నలువఁ గల్గునొక్కొయిఁకమాన, మంచునం
బురుహదళాయతాక్షి తలపోయుచునుండఁగ సంతలోపల,
న్మరన్మృపునాతపత్రమెయనన్ శశిబింబముదోఁచె వెల్లుచున్. 74
- ఉ. ప్రాణవిభుఁ ప్రభాతసమయప్రభఁ గన్గొనకుండఁ జేయగాఁ
బూనితదీయనేత్రముల మూసితిలీలఁ గరద్యయమ్ముతో,
నైననతం డెఱింగె వికచాంబుజమండసుగంధబంధురం
బైనసమీరణంబున సహస్రకరోదయ మెంతొనూటిగా 75
- గీ. దవ్వనన్ విస్మయస్తిమితంబు, కొంత | దజ్జియఁదరళంబు, బిషపనితాంతకాంతి,
గురులయెదుటికేనేగ హీఘూర్ణతార | కంబు నయ్యెమ్మగీప్రశకన్నుదోయి. 76
- గీ. పులకితకపోల మిట్టై నేముట్టుటయును | లోనలేనగవొప్పు విలోలనయన
వదనసరసీరుహముమోడ్చి పలికినట్టి | తేనెలొల్కపల్కులనెట్లు తెలుపనగును. 77
- ఉ. ఎన్వఁడుమున్నునిన్ను సృజియించెనొ రాజుగ, నోకళానిగీ,
యవ్విధివృద్ధతన్ దనసమస్తబలంబును బాసియుండుటన్,
బుద్ధిబతుండునాఁ బరఁగు నూత్నవిధాతృఁడు నిర్మలశ్చియకా 78

- జన్వనియాననమ్మున కొసంగెడి నిష్ఠత్రిలోకరాజ్యమున్. 78
- ఉ. ఎప్పుడు గానవచ్చె నిఖిలేక్షణకర్షణకార్మణజ్ఞమై
యొప్పెడి నంతనూనుమధురోజ్జ్వలరూపము, నాటనుండియున్
గప్పెగపోలమున్ ధవళకాంతులు, దీర్ఘములయ్యె శ్వాసముల్,
దప్పెచునప్రవృత్తి, కులతామరసాయతలోచనాళికిన్. 79
- చ. కులసతి శౌరిపేర్మి ముదిగొల్లల మాటలనాలకించి, వే,
పులకలుఘర్మవారియుఁ గపోలతలమ్ముననంకురింపఁగాఁ,
దెలుపుసవిస్మయమ్ముగ నుదీర్ణవిషాగులఁ గ్రక్కుచున్నచి
ల్వలయెకిమిని పెచ్చడగపై నొనరించిన తాండవక్రియన్, 80
- గీ. బాల్యముక్రమమ్ముగాజాఱఁ, బడతిమేనఁ
గంతుఁ డఖిలేశుఁ డరుదేరఁ గడఁగి, పనుస,
నపుడె యమృతేందు సరసీరుహములుమంద
హాసముఖిలోచనముల తాదాత్మ్యమందె. 81
- గీ. అతివశైవలశయ్యాశయానయై, న। వీనసీతాంశులేఖ చందానఁగాంతి
శేషయై, చెంతకేగుదెంచినను మధుర। వీక్షణమ్ములనే గారవింఛుఁ బ్రియుని. 82
- క. జితపల్లన మగునధరము,। నతిలంఘితచంద్రబింబమగునాస్యం, బ
ప్రతిమమగుమేనుఁ దెలుపవు। సతియీజలజాతభవుని సర్గమటంచున్. 83
- చ. ఒకక్షణమేమియో వదరు, నొక్కక్షణంబుభజించుమానము
న్నకలపదార్థమండలమునన్ నిగిడించును శూన్యదృష్టి, యం
గకములఁ బట్టుగానఁ, డధికంబుగశ్వాసముఁ జిమ్మరావణుం,
డకట, మహీసుతావిరహజాతిన్ గడున్ వికలాంతరంగుడై. 84
- చ. ఉదయించెఁ, జంద్రబింబము,। గదిరెన్ వగపపుడె విరహిగణములకెల్లన్,
ముదమెసఁగె ముదితలెవ్వని। ముదల తలన్ దాల్తు రట్టిపూవిల్తునకున్. 85
- చ. అంబువాహముదయమగు నంతఁగజ్జల। మలినమయ్యె గగనమండలంబు,
రక్తమయ్యె పథికరాజియుల్లము, మాన। వతికపోలపాళి పాండుపయ్యె. 86
- చ. తిలకింపుము కాసారము। జలరుహసంవృతము నసదృశము నిద్దాసన్,
జెలికాడ, మిన్నకుండుము,। లలనలనయనములు నన్నలందురఁ జేయున్. 87
- గీ. అలుకమానవిప్పుడైనను, భామిని,। యుదయమయ్యెని దెపయోదమాల,
అనుప్రియోక్తులావరాహోహనయనాబ్జ। కోణకోణరుచులఁ గొల్లవెట్టె. 88

- గీ. సుందరీ, నీవదనమును మందహాస | కందళితమునుగని, యరవిందమనిమి
 శిందసందోహముఁ, జకోరబృందముతోగ | విందనియు, డెందమందునానందమందు.
- గీ. హాసమనరాదు రుచిరవికాసమిద్ది, | ముఖమనఁగరాదు సురభిశే శుష్పమిద్ది,
 స్వర్ణఫలయుగ్మమిది స్తనద్వయముగాదు, | భ్రమరభజనీయ లతయిది రమణిగాదు.
- గీ. భండనాభియ ఖహతభూపతివిభిన్న | మధ్యవివరోన్మిషన్న భోమలినభావుఁ
 డుగ్రకరములభువి నేర్చుచుదితుఁ డయ్యె | వీఁడెరవి, చంద్రుఁడనుమూఢుడేడివీని?
- గీ. లలనకనులస్వరూపంబు నలుపుఁ దెలుపుఁ | గాదదిహాలాహలంబు నిక్కంపుసుధయు;
 కానిచోఁ దన్నిపాతనమైనతోనె | యేలయునపూకుషావళిసోలు, నలరు? 92
- గీ. ఎందుమధుకరంబొ, మృగమో, విలోచన | మో, యొకండువెలయుచున్నదట్టి
 యిదిపయోరుహంబొ, మృగధరమండల | మో, మరాళయానముద్దుమొగమొ. 93
- క. సువిరళముక్తతారవు, | ధవళవిభారాశిభా సితదుకూలజ్యోతి
 త్స్నవు, వదనపూర్ణశశిబిం | బవు, రాకవు, నీవువాస్తవము, లలితాంగీ. 94
- గీ. అప్రతిమరూపనీర, లోలాక్షిమీన, | నాభికావతఁ, నీలవేణీభుజంగ,
 సత్పురుషనికురుంబమజ్జనపదంబు, | నైనయిత్తరుణీధుని యధికవిషమ. 95
- క. రమణీ, నీవదనసరో | జమునన్ శోణాధరాంశుసంభిన్నములై
 విమలతమదంతకాంతులు | రమణీయమ్ములగుఁ గేసరమ్ములమాడ్కికొ. 96
- క. లలనా, కేసరములెభా | సిలునీదంతావళీరుచివ్యాజమునన్,
 అలకచ్చలమున మకరం | దలాలసములొమిళిందతతులు సెలంగుకొ. 97
- గీ. అప్రఫుల్లనీరజాయతలోచన | తాఁదిలోత్తమావిధమునఁ బరఁగ,
 నెదఁదలంచిచూడ నిమ్మర్త్యలోకంబు | నాకలోకమట్లె యయ్యెనాకు. 98
- లలన, మృగనాభిపంకాంకమలికతలము | నందుధరియించి యున్న నీయాననంబుఁ
 గాంచియానందమంది తెక్కిలనువిప్పి | నోరుసారిందుఁ జిరముచకోరవితతి- 99
- ఎట్లునీరరుహముహిమముచేతను, దిన | సమ్మచేతనెట్లు చంద్రబింబ,
 మట్లుకినుకచేత నందమెడలుచున్న | యది లతాంగి, తావకాననంబు. 100
- క. చలదళిజలజము పోలిక | నలరెడి యాతరళలోచనాననముఁ గన
 న్దలిగిన, నిఁకనాకాపూ | విలుతుఁడలుగనిమ్ము దానవెఱపేమిటికిన్? 101
- క. అమృతమయమూతిక యగునా | ప్రమదకు దంభోళికతినభావుననున్మి
 త్రముగాస్మజియించినయ | క్కమలభవున్ వికలహృదయుగా నెన్నఁదగుకొ. 102
- గీ. ఘా లతలమునందుఁ గాలేయ తిలకంబు | దిద్దియున్ననీదుముద్దుమోము

- రంగెసంగునంతరాసు ప్రభృంగ ఘటాంబుజాయితంబు కంబుకంతి- 103
- గీ. కాంతినద్వితీయుఁ గానిన్నునీవెభా । వించుకొంచుసంతసించెదేల ?
ఎన్వఁ డిమ్మహామహీమండలమ్మెల్ల । నరసినాఁడు, శీతకిరణమూఢ- 104
- గీ. అసితచేలాంచలాన్యతమై ఛెలంగు । హరిణశాబకలోచన యాననంబు
యామునగభీరనీరపూరాంతరమున । వెలయు మృగలాంచనప్రతిబింబమట్లు. 105
- గీ. తామరసలోచన కపోలతలమునుండి । కుచతటమ్మునఁ బడుచూర్ణకుంతలమ్ము
మించుశశిమండలమునుండి మేరుశిఖరి । పైకివేలాడుకాలసర్పమ్ము పగిది- 106
- గీ. పూవుగుత్తులనంగిన తీవెకీపు, । స్తనభరానమ్ర, యెప్పటసాటియైతొ,
పల్లవితవల్లరియును నప్పటసాటి, స్మయవతీ, యరుణాధరవయిననీకు- 107
- క. సుమగుచ్ఛానతలతలన్ । గమనీయంబైన యివ్వనముసంతతసే
వ్యమయగుఁ, గుచభగనతలగు । ప్రమదలచేనెదహరింపఁ బడదే, నకటా, 108
- గీ. నాదురాక మనిర్భరానందమంది । సరసిజానన రేయెల్ల జాగరమునఁ
గడపి వేకువ వదన సౌగంధ్యలోలు । పాళిబోధితయయ్యుఁ డెల్వందడయ్యె- 109
- గీ. భావనాతీత శక్తివై భవసమన్వి । తుండనిప్రసిద్ధిఁ గన్నకంతునిప్రభావ
మునఁ, దలోదరి, నీముద్దుమోముచంద్ర । భావమును గన్నదోయియబ్జతయఁదాల్చె- 110
- క. అరయఁగ లోచనమీనయఁ, గరతలపాదతల వికచ కమలయు, వేణీ
భరశైవాలయు, నగునీ । సరసయయిన సుందరాంగి సరసియవుఁ జూమి- 111
- క. మందమతీ, పాంథా, యీ । చందంబుననేలనీవు సంతాపంబుం
బొందెదవు ! పయోధరసే । వందడయకొనర్పు, శాంతి, వడసెను దానన్- 112
- గీ. అఖిలభవనసమూహంబునమలకాంతి । మండితముఁ జేయునయ్యతిమాత్రతన్విఁ
గనినజనులమనంబులఁ గలిగెసంశ । యంబువెన్నెలయోమించొయనుచునిట్లు- 113
- గీ. ఉల్లసత్పాణిపదయయి యొప్పునీస్మి । తాస్యఁగనువారలకు మదులందుఁ బొడమెఁ
బల్లవితవల్లియో, యిదిపుల్లనీర । జాతపద్మసియో, యనుసంశయంబు- 114
- క. నయనాభిరామమగున, । ద్దయితామణి మోముచూచితత్క్షణమునసం
శయమందిరి నిఖిలజను । ల్పయోజమో, చంద్రమండలంబో, యనుచున్- 115
- క. కనకద్రవశోభాకాం । తనుకాంతనుగూడియున్న దాశరథింగ
న్ద్రోనిచాతకపోతకము । ల్వనినాడెఁ దటిత్సమేతవనద్రాంతిన్. 116
- క. పనితయనియీమెనెల్లరు । ననియెడరు జనంబు, లట్లయందురుగా, కే
మానమునఁ దలఁచెదనిదియో । వనవత్పుగుషాళినోముపంటయటంచున్- 117

- క. దరహాసభాసరాస్య | న్వరవర్ణిః నచటఁ గాంచినవియైయిందిం
దిరములును జకోరములుం | బరతరసంతోష భరితభావములయ్యెన్ - 118
- గీ. ఆస్యకమలముచేదరహాసలేశ | మేనిమిషమందునీవువహింతో, యింతి
యానిమిషమందె పంచసాయకుసచేత | నఖిలజగము జితమ్మయ్యెననితలంతు. 119
- గీ. యమునలో నరమున్నిబిట్టార్చుచున్న | యవిబకమ్మలు ! పగఁ జేసియంధతమము
చేతమ్రింగంబడుచుఁ జంద్రశిశునికాయ | మార్తిఁ గుయ్యిడుచున్నదియనితలంతు 120
- క. తరుణియురోరుహయుగళము | పగస్పరాసంగ సౌఖ్యభరితంబైపీ
వరతరమయ్యెఁ, దదున్నతి | భరియింపకనడుముస్సుక్కఁబడె,ననితలఁతున్. 121
- క. సకియరొ, వదనేందుద్యుతి | నికరమటంబర్వకునికినిఖిలజగన్మో
హకరఘనతిమిరముభవ | చ్చిగురాకృతినెసఁగుననిమదిన్ భావించున్. 122
- గీ. వనజముకుళాళికుత్తుకబంటినీట | రాత్రిపగలు దివాకరారాధనంబు
సలుపుచు విలాసవత్సరుజత్వల్లి | కయితపంబాచరించుచున్నయదియొక్క. 123
- గీ. ఓవియోగిని, తీవ్రవియోగవహ్ని | కుండమగు నీహృదయమునఁ జండతరము
గాఁదపించుచునుండెముక్తాసరంబు | ప్రియజనాసంగ సుఖసమాపేక్షఁబోలె- 124
- గీ. వికలుఁడుంబోలె విధినిన్ను పేక్షిసేసి | కాంతిహీనుశశిన్ రాజుగానొనర్చు
టరయ లావణ్యనిధియాత్వదాననముస్స | జించిపెనుమోహమందెనటంచుఁదోచు.
- క. లలనా, వక్షోరుహమ | ధ్యలసద్రత్నచ్ఛలమున ననురాగసమా .
కలితమ్మగు నీచిత్తము | వెలువడెఁగాఁబోలుఁ బ్రియుని పీక్షింపంగన్. 126
- క. మదదంతావళిగామిని | వదనవ్యాజమ్మునన్ గువలయప్రియుఁడే
యుదయించెనొక్కొనెజపుచు | సుధాంశుజాలమ్ము నివ్వసుంధరనిండెన్ - 127
- క. తిమిరమ్మును గొముదియున్ | గమలమును సుధాకరుండు గంధఫలియువి
దుగ్రిమమును నెపుడేఁ గూడిన | సమమనఁగావచ్చుఁ గళలసకిమోమునకున్. 128
- గీ. నెయ్యమునఁ బ్రియుండు, నెచ్చెలీ, విడువువి | పాదమనుచుఁబలుక సకియక పుడ
కన్నుదోయినుండి కడుబాష్పధారయు | మనమునుండి మానమును దొరంగె. 129
- గీ. అసమసాయకుని మహారాజ్యపట్టాభి | షేకమెఱిఁగితా సుధాకరుండు
ధారుణీతలము సుధారసమునఁ బూయు | చున్నపగిది దోచుచున్నదిపుడు- 130
- గీ. పేంఱిదలక భారవృతమయి యొప్పారు | హరిణశాబనయన యాననంబు
లీలఁగనిభ్రమన్మిళింపసందోహమై | తనరు నీరజాతమును స్మరింతు- 131
- గీ. గురుజనములతోడ నరుగుచు దరహాస | కందళాంచితాస్యకమలయగుచు

- నింతికంధర మొక్కింత ప్రక్కకుఁ ద్రిప్పిఁ చూచెనద్దిజగము సొచ్చిడున్సె- 132
- క. కనుఁగాక ఖంజనమ్ము । ల్వనితామణికన్ను గవవిలాసము, రుచిరా
ననమున కస్థిరసంప । ద్వనజాత మొట్లు సాటివచ్చుఁ దలంపన్ - 133
- గీ. చందనమృణాళ శైవాలమందమారు । తాంబూజోశీరములు, విరహమునఁ జేత
నమ్ముఁగోల్పోయినట్టి జనమ్మలందు । శీతలత్వములేక ప్రతీతిఁ జెందు, 134
- క. దిననాథుండు స్రభాత । మ్మననిజకరముల స్పృశించిముకుళీభూతా
ననయగుపద్మిని కివిబో । ధనమొనరించుచు నెసంగుఁ దతరాగమునన్ - 135
- ఉ. అనతయై నితాంతమధురాలపనమ్ముల నెంత వేడిన
న్మానకదూరదేశగమనంబునకే నలుకన్ గడంగఁగా,
మానినియాక్షణంబున నె మార్గసిరోధమొనర్చె, నొండువీ
ల్గానక ప్రేలిసన్నల మెలంగడిపెంపుడుఁ బిల్లికూనచే.
- గీ. విషమశరచాపమహిమ నిర్విఘ్నమయ్యెఁ,
బాసెఁ దిమిరముతో తొప్పపాటు జనుల;
కువిదనీమోము సుధఁజిన్నచుండఁ; బాండుఁ
డేలదోఁచునొ దినదినమివిధుండు. 137
- గీ. మింతురెంతయు, యశావనవంతులకువి । వేకులకు నైన శస్త్రములేక హృదయ
భేదనము సేయు బాణలు, విపులకపట । మయమధురలీల లసితాబ్జనయన, లుర్వి.
- గీ. జవ్వనమువిలాస సుచనము పూర్ణసు । ధాంతునదన కెప్పుడంకురించె,
నపుడె యువజనాళి యంతరంగములు వ । హ్నిప్రసక్తి లేకయెరియఁ దొడఁగ. 139
- గీ. కనదుకనులెత్తి, నగుచుఁ బల్క, దిదిగాక
కనుబొమల్ గూడముడుఁచు నీకథల విన్న,
ననిప్రియునకింతి సువతికథను వచింపఁ,
దనపయింగల రాగబంధంబు సడలె. 140
- గీ. హోలహోలమునలె బుడబాగ్నిఁ బోలె । వ్యాళనికరముతో మకరాళితోడఁ
గలసిపెరిగిన యామి నీకరుఁడునరుల । కుసుమతొఱఁగించువాఁడు గాకుండు పైట్లు?
- గీ. నరునకుత్తనుసత్ని పుణ్యముననబ్బు; । నామెకుదయింతురు పవిత్రులగు సుపుత్రు,
లాసుతులచేనొడవు నిత్యమమలయశము; దానకాశ్వతస్వర్గసదవిలభించు. 142
- గీ. దొరయె యైనను యాచింపఁ దొడఁగునేని
తోనె లాఘవమొందు, నో తోయబాక్షి

అధరమును నేను బ్రార్థించినంతలోనె

విముఖివగుచు నిరాశుఁ గావించితీవు.

149

గీ. అపుడజలపూర్ణకుంభంబునూదమునుండి । తెచ్చుచున్నట్టినీదుతతీరకుంజ

గూఢసురతోత్సవము నెఱుంగునుమనోభ । వుండుభగవానుఁ డొక్కఁడపూవుఁబోఁడి

గీ. పాంథ, నీవలెనాప్రాణవల్లభుండు । పథికుఁ డైకేశములుద్రుమాపశులఁ గడపు

చున్నవాఁ, డేనుజీవించియున్నదాన, । నింతకంటెనుగుశలమింకేమిగలదు ? 145

క. లలనాయేలకృశించితి? । తలపెట్టఁ గనేలనీకితరకథ ; లైనన్

దెలుపుము నాముదమునకై ; । తెలుపంగలదింటనీసతీమణిపాంథా 146

క. వనితా, నీకుపమానముఁ । గనకెప్పుడుగానిమిగులగర్వింపకుమీ,

వనములలోనెన్నెన్నో । తనరారునుఫలభరానతల్రుచిరలతల్. 147

గీ. క్రొత్త కాంతినింపుగుల్కెడి నీమోము, । కన్నుదమ్ములకు వికాసమొదవె .

క్షీతిఁ బయోదమయముఁ జేయుచునీలమే । ఘంబదెచటనేనిఁ గానఁ బడెనె? 148

గీ. సంజమొదలుగరవి నుపాసనమొనర్చి । వారిమధ్యమ్మునందుఁ దపంబుచేసి

జలరుహంబదియించుక సామ్యమందె । హరిణలోచన, యిపుడు, నీయాస్యమునకు.

క. సుందరి, నీవదనంబున్, । మందస్మిత మధురముగ నొనర్చెన వేనిన్,

జందురుసామ్రాజ్యమయో, । యందెడిని సమాప్తి నిపుడయనుచుఁ దెలియుమీ. 150

గీ. మత్తుఁ డూరకెంతో మధురముగానవ్వు, । లోననల్ల నేమొ కానిశ్రేలు,

నఖిలమైనజగము హల్లకాయితముగా । నెల్లయెడల శూన్యవృష్టి నెఱపు. 151

గీ. మధురసమ్మకంటె మధురమానీమోవి । నునుపునాదువదనమున లతాంగి,

పట్టుకొనుము నాదుపాణిపద్మముకేలఁ । బపపపడితి, నహహ, పుపుపుపుడమి. 152

మ. అలఘూపాయము లెన్నోపన్నియెటులో హర్మ్యాగ్రముంజేరి, యం

దలినవ్యామృత ఫేనకల్పసుమనస్తల్పమ్ము నందొంటిమైఁ

జెలువారన్ బవళింపలేపి, చకితాక్షిన్ స్మేరవక్త్రాబ్జ, నూ

ర్వులతోఁ గౌఁగిటఁ జేర్చురాజరమణిన్ బుణ్యాత్ముఁడిద్దారుణిన్.

153

క. అరిగినలుగడల మధుర । స్వరములతోఁ బాడుఁ, జేరువకుఁ బరువెక్తున్,

మరలున్, గిరగిరదిరుగున్, । సరోవరములందు లాలసమధున్రతముల్-

154

గీ. ఎంతయనురాగ భరమున నిందుసుంద । రాననమునేను సేవించినానొ, యంత

యింతితత్త్వకథయుఁ బోలెనేకరసునొ । నర్చెనన్నింటినుండియు ననుమరల్చి- 155

క. వాలుంగనుగవతోని । ల్లాలెచ్చటఁగానఁబడదొ, యయ్యది, యఖిల,

శ్రీలంఘార్జునంబయినను, | వాలాయమువనమకాని భవనంబెట్లె?

156

గీ. వల్లదలకాళిలోలవృత్తలీల | నిఖిలజనములచూడ్కుల నిలువరించి,

సంజతటిఁ గాంతునింటికిఁ జనుచునున్న | యింతిగతి యేనిమదిహరియింపకుండు?

గీ. విమలరదకాంతికాంతమ్మ, వికచజలజ | సంపదపహారకమ్మను సాంద్రసుధము,
నగుయునతి మోము సృజియించి వృద్ధఁజంద్రు | నేలదూరీకరింపఁ డోవృద్ధు ధాత?

క. అనురాగాఢ్యముఁ జతురము | ననుకంపాన్వితము సాధుతార్ద్రమ్మునునొ

వనితమనోవ్యాపార | మృనయముహరియించునంతరంగము, నయయో.

159

గీ. ముంగురులు వ్యాళశాబకములకు బోఁటి, | కనుగొనల్ వాడిగలసాయకములపాటి,

తానుజపలకుసాటియై తనరుబోఁటి, | సౌఖ్యసాధన మెట్లగుజగతి, నకట.

160

క. తోనులి, మాధుర్యము ను | ద్దామకృపయునెందు మున్నదనరె నెపుడు, నీ

యామోముననయ్యెదన | య్యోమటియొకరీతి తోఁచుచున్నదియేలా?

161

గీ. అనిశమును జూపఱకు నయనాభిరామ | మైపాలుపుమీఱునీసస్మితాస్యమునకు

నిశివినిస్సరల్లక్షియౌ నీరజమ్ము | నెట్లుపోల్పఁగవచ్చు నొక్కింతయేని?

162

క. సుకుమారతరములగునం | గకములనక్కలికి విరులకలిమిహరింపన్,

వికలముఁ జేసెడిసుమసా | యకుఁడు శరావళులనాడుప్రాణ, మ్మయయో.

163

గీ. పృథునితంబభారముననమ్ముచుపదాబ్జ | డయ్యుచున్నది త్రోవవెంటఁ జనుచుండి,

అక్కటకట, తదీయరూపాతిశయముఁ | గాంచిడయ్యుచునున్నాఁడఁగలఁగిమదిని.

గీ. మధురకేతేరఁ గడఁగనమ్మాధవుండు, | ప్రాణభారార్తలగువ్రజభామినులకు

నిండుపున్నమప్రలయవహ్నియయితోఁచె | మందిరాభ్యంతరమువార్ధి మధ్యమయ్యె.

చ. అలిగిలతాంగి కేళిగృహమందుఁ బరుండఁగనొయ్యఁ జేరినె

చ్చెలులనుపైగలన్ దొలఁగఁజేసి సురంటిని వీచుచున్ననన్

దెలిపియుఁ, దానెఱుంగనిగతిన్ గనుదమ్ములు మోడ్చియోసఖీ,

యలసిలివంచు నాకరము నానుకొనెందనపెన్నురంబునన్.

166

గీ. గతియుబాల్యమ్ముతోనె మండతనుబొందె, | మనముతోడనె రక్తమైతనరెమోవి,

మఱియునమ్ముగలోచన పిఱుఁదుపుష్ప | శరునితోడ సర్వాధికగురుతఁగాంచె.

క. కలదో లేదోయూపిరి, | నలుపుపడియెఁ జూపు, వలిగొనియెనంగంబుల్;

చెలికథ మిత్రమ, యియ్యది, | తలఁపకుమతి, యెద్దియే నితరకథఁ జెపుమి.

168

గీ. నీతచేయి శ్రీరాముఁడు చేతఁబట్టి | స్వేదకంపాన్వితంబయి చెన్నమీఱె,

మంచుచేఁ దెనుగాలిచే సంచలించు | ప్రాతరంభోరుహంబుశోభనువహించి.

169

- గీ. విద్రుమందెంతయెట్టినై వెలయుచున్నఁ, జీవురుటాకెంతవృత్తులనై వెలంగు చున్నఁ
దావకాధర, మబల, యెంతయును గ్రిందు | వటుచునీదంటిమీఁదగి నైభవమున-170
- క. పరిశూతమణిగణమ్మగు | సురతాంత స్వేదబిందుసుషమమ్మున, బం
గరువన్నెఁ దనరునొసలును, | బరస్పరముసాంపుఁ గూర్చి భిమినియంచున్. 171
- గీ. అన్యపురుషచ్చక్వాతశతారహతికి | నలికిజానకిప్రియుహృదమంబుఁ బ్రేరి,
నన్యవనితాభుజంగీమహాభయమున | శీఘ్రగుక్కంతహృదయమున్ జేరినపుఁడు.
- గీ. ఆంగములనిచ్చిపురుషులప్రాణములను | గొంతు వేదనయుచిహ్నుఁ, గోమూఁగాంగి,
అట్లుగాకవిలోచనాబ్జాంచలంబు! నొసఁగి యుసులులుగైకొంటయెప్పుడునుమి.
- గీ. విజితచూక్తికశ్రీయయివెలయురచన | పంక్తిసహవాసమున మానభిలిమియిన
నాసికనుగ్రిందుపటుచుచున్నయదినీదు | ముత్తైమిప్పుడుసాహస మ్మార్గమనద. 174
- గీ. నాసికాలంబమానముక్తాసమేత | మైనయక్కామినీనుణి యదాననంబు
చెన్నలరుచున్నయది బుధశ్లిష్టమైన | విమలరాకాసు ధాకరబింబమట్లు. 175
- గీ. మరలమరల నీగౌరిమమరసికొనుచు | ముగ్ధ, చటుకునగర్వముఁ బొంపఁ బోకు,
స్వర్ణరాసులు భవదంగవర్ణభాసు | లివెకనుముదొర్లుచున్నవి యింటనిగట. 176
- గీ. స్వైరులగు కవివరులు వక్షోరుహముల | తోడమాతంగకుంభముగ్గొ తొరయనంగ,
నాదరముమెయి నెబ్బగినాలకింతు? | వింతులుయగార్థబోధవిహీనలునుమి. 177
- చ. కవుఁగిటవల్లభన్ బొదివి, కామినికిన్కఁ దిరస్కరించుటాన్,
ధవుఁడు పరాఙ్ముఖుండయి వితాకున శయ్యనువ్రాలియుండఁగా,
నువిడయితండు నెన్వగవునొంజి నొయంచును గాందిశికగైయె,
కవుఁగిటఁ జేరిచెన్ దడవుకాంతుని మోమునముగ్గు వెట్టుచున్. 178
- గీ. యదుతనూజునిఁదిలకించినచనశీత | కరులఁ జేఱించెలమ్ములఁ గన్పొక్కొన్న
ప్రేతలకుఁ బుష్పబాణసంజాతకంప | ముననకాంక్షమ్ముగాఁబోకనుడులుజాతెరి. 179
- గీ. అధరసహవాసమునఁ జేసియరుణిమమునఁ | గమలలోచనరచనసాగిడిమముములులగు
పడియ, నిర్మలహాసమువలనఁ దోడు | గాంచినదియయి, మరలవిరూపముం ది. 180
- గీ. సరసిజోదరసోదరసారభంబు, | సధరితసుపక్వబింబఫలాధరంబు,
మణినిభరచమ్ము, నైనయుష్మన్ముఖమున | నెట్లుతములముగనబడు, నింక, చెప్పును.
- క. కెలననెళయించియు వాం | ఛలుసఫలము సేసికొనఁగఁ జాలనిదైతొ
య్యలియరమోడ్చిననయన | మ్ములఁ గనుఁగొనుచుండె రమాణముఖపద్మంబుకొ. 182
- గీ. నచనకమలసారభంబును గాంక్షించి | యేగుఁడెంచినట్టి భృంగములను
సధరసుధనుగోరినట్టి నన్నునదల్చె | వామనయనకోపపరుషవృష్టి.

శ్రీరస్తు.

భామినీవిలాసము.

3. భాగము.

శాంతివిలాసము.

- గీ. బహులవిషయాటపీజ్వలజ్వలనతప్త | మైననామది శ్రీరమ్యమగుముకుంద
మగురవదనసుధాకర మండలమ్ము | నెదురను జకోరమట్లయి యెసంగుఁగాక ! 1
- గీ. అధికచింతాగ్నితప్తుఁడనైననన్నఁ | జల్లబలుపుము, శ్రీనేత్రజలజనదన
ప్రాతరంభోజకాంతి గర్వమ్మడంచు | లోచనముల జగత్త్రయీరోచనముల. 2
- చ. తలఁచినయంతనే జనులతాపము సత్కృపఁబాపునట్టిదై,
నిలుకడగల్గు మైజిగులనించెడి మించులఁ గూడుకొన్నదై
వెలయు కళిందజాతరుల వ్రేలునపూర్వపుమేఘమాల ని
చ్చునుమదీయచిత్తమున సంగతమై చెలువొందుఁ గావుతన్ ? 3
- మ. యమునాతీరవనాంతరమ్మునకుఁ జాయల్ గూర్చుచున్ బ్రాణిబృం
దముగత్యగభిభేదమునృతతమున్ దారిన్నివారించుచున్
గనునీనూకృతినొప్పొచ్చుచున్ బహులతాగ్రామావృతంబౌతమా
లనుహీజాతముమచ్చమమ్ములను వైశంబార్చుఁ గాకెంతయున్. 4
- మ. ఘనసంబంతయుఁ గాంతిరూపకసుధాపూరంబునన్ నించిమా
నవతాపత్రయమెల్ల నొక్కత్రుటిలోనన్ దీర్చుచున్ నమ్రదా
నవవిద్విజ్ఞికరావృతమ్మగుచు బృందాకాననావాసమా
నవజీమాతము నాదుస్వాంతమున భావంతమ్మున్నివారించుతన్ ! 5
- గీ. గ్రీష్మచందాంశుకైవడి భీష్మతాప | మయినసంస్కృతిఁ దప్తుఁడనైననాదు
వేదనన్ బాపుఁగావుత వృష్టిపరుఁడు | ప్రావృషేణ్యంబయిన వారివాహమట్లు. 6
- ఉ. పారములేనియీవిషయబంధురకానన మార్గఘోరసం
సారమునన్ నిరంతరముఁ జాలభ్రమించి నలంగియున్ననా
యారటమెల్లనూర్యతనయాతటిసీతటభాసమానమా
శౌరితమాలఘూరుమాము శాంతముగానొనరించుఁ గావుతన్ ! 7
- గీ. మహ్వపుఁ బ్రియంగులతచేఁ దమాలమట్ల | యభిసుతచేసమాశ్లిష్టుఁడైనదేవుఁ
డబ్జనాభుఁడు నాహృదయమునవెలయుఁ | గాక నామేను వ్రాలెడికాలమందు. 8

క. పాపునుగావుత నాసం । తాపమ్మును నయనములకుఁ దతసంతోషం
బాపాదింపఁగ బెంపఁగ । నోపునొకానొక్కనవపయోదాళిపడిన్.

9

శా. ఏవిద్యన్ మధురోక్తులన్ దెలిపితో, యే, స్వస్నమందేనహం
భావావిష్టుడనై, యలజ్ఞుడఁ, దలంపన్ దాని, నట్లయ్యు, నన్
నీవాడంచు భరించుచుందు విటులెన్నే నేరముల్ సేసిన,
దేవా లేఁ డిఁక నన్నుమీఱుజడుఁడున్ నిన్మీఱుప్రేమాధ్యుడున్.

10

చ. ఆరుగురసాతలంబునకు, నాకపురమ్మునకేగు, మేరుభూ
ధరమును నెక్కు వారిధులుదాటుము, కోర్కులుదీరవప్పుడున్;
బరువడి నాధివ్యాధియును బాసిసుఖంపడఁ గోరుదేని శ్రీ
హరియను నాపథంబుగొను, మన్యములైనశ్రీమంబులేటికిన్ ?

11

గీ. వెలవెలఁది బింగళను నజామిళునిఁ బలితు । నేలినట్టినీ, కక్కట, యెపుడుగాని,
భవమరుద్ధలిలోగాని పడుచునున్న । యేను పేక్ష్యుడఁగానుసుమీ దయాబి.

12

చ. పలుమఱుసంస్కృతిన్ బొరలి పాలును జక్కెరగోస్తనీఫల
మ్ములుఁ జవిచూచి, తద్దివికిఁ బోయి సుధారసమాని తందముల్
గులికెడురంభమోవియును గ్రోలితి, వెందును గృష్ణనామమం
దలిమధురత్వమున్న దె, యధార్థమునెప్పు, మదీయజీవనమా.

13

మ. భవరోగంబునకున్ మహాషధము, పాపక్షోణిభృచ్చేణికేన్.
బవి, యజ్ఞానమహాంధకారమునకున్ భానూదయం, బాలికానృ
క్షువితానంబునకున్ దవానలమహాఘోరాళి, కై న్యహ
ర్మ్యవరద్వారము, కృష్ణనామశుభవర్ణద్వంద్వమెల్లప్పుడున్.

14

మ. విను, మోచిత్తమ, తెల్పెదన్ హితమిదే, బృందావనిన్ గోగణం
బునుగాపాడుచునుండునొక్కఁడు నవాంభోదాభుఁ, డవ్వనిపాం
దనఁబో కా,తఁడుపిన్ననవ్వుననెకాంతుల్ సిమ్మి మోహింపఁజే
సి ననున్ నీప్రియమైన యర్థవితతిన్ శీఘ్రంబపోకాచ్చెడిన్.

15

ఉ. ఏయదిలోనమగ్నమయి యెన్నఁగరానిసుఖంబొసంగునో,
యేయదికంతలగ్నమయి యేపడఁగించునో లోనిచీకటిన్,
దీయనకేదిద్రాక్షులనుతింగనునో, యదికృష్ణనామ, మా
ప్రాయముగల్గఁగా, రసన, పల్కుమునీవురసజ్ఞువై నచో

16

గీ. పృథివిజక్కని పక్షులెన్నెన్నొకలవు, వానిలోజాతకమునంద్రబాఁది నాకు,

- అత్తుమేఘునిఁ దలఁపించునద్దికంటఁ | బడినఁ గృష్ణాభిధానహృదయమెవఁడఁదోచు. 17
- ఉ. ఎవ్వనిసర్వగప్రతిభ నెల్లజగంబులు వెల్లుచుండునో,
యెవ్వఁడహమ్మటంచెఱుఁగు నెల్లరకున్నిభృతావలంబమో,
యవ్విభునింగనన్ స్వచ్ఛావయమ్మునెఱుంగని వారలన్యులన్
నివ్వెఱఁబ్రశ్న సేయుదురు, నేర్తు మెమర్తు లమాధ్యమెన్నఁగన్? 18
- గీ. హృదయమాకొల్పుగోరి తేజ్రీశుఁగొలువు, | తలఁపనభిలాషగలదేని తలఁపుమాని,
వేడ్కయేఁ జెప్పఁ జెప్పుచు విష్ణుకథల, | నిద్రవలదేనినిర్వృతిన్ నిద్రవొమ్ము. 19
- గీ. భవనిదాఘచండాతపబాధితులయి | బల్మినజ్ఞాననిగళంబుఁ బాయఁబుచ్చి
యస్పృహశీతలాత్మామృతాచ్చసరసిఁ | జొత్తురపగతకలుషులు సుకృతులవని. 20
- స. క్రతుముఖకర్త పాశనికరంబునొనర్చుచు బంధముక్తికై,
మతశతచింతఁ జేసెడిని మానసశాంతికినై ప్రభూతదు
ర్గతిజలరాశిపారమును గాంచఁగ తీర్థములన్తునుంగు, సం
సృతిభ్రమియించుమర్త్యుఁ, డిదియెల్లఁ బ్రమాదభవంబచూడుమీ. 21
- గీ. మొదటహరిపాదయుగళంబు ముద్దులాడి | యోలిజంఘలుజానువులూరువులును
నాభిహృదయంబునాలింగనమ్మొనర్చి | యాస్యకాంతులనామదియాడుఁగాక! 22
- గీ. మలయపవనుచంఘ నలహాలహలమందుఁ | జెలువకురులయందుఁ జెలువలందు
మాలయందుఁ డమ్మిచూలియందొకటయి | బ్రహ్మమందుమనసు పరఁగుఁగాక! 23
- గీ. అఖిలమైనజగము నస్థిరం, బందులో | మిగులనస్థిరంబుమేను మరల,
నట్టులయ్యుదానికైయెంతయోపరి | శ్రమమువడుచునుందురీ జనము, లకట! 24
- క. దినదినమును మృత్యుముఖ | మ్మునుజొచ్చుచునున్నలోకములఁ గనుఁగొనియున్
మనసేమొ విషయములనుం | డినినృత్తముగాద యిప్పటికిని, గటకటా. 25
- గీ. అడఁగుఁగాకరాజ్య, మడిదముపయిఁబడుఁ | గాక, శిరముఁద్రుంచుఁగాకయముఁడు;
ధర్మపథమునుండి తప్పకుండునుగాక | మన్మనంబులేశమాత్రమేని! 26
- గీ. మచ్చిరంబునందు మారుతుఁ డెప్పుడు | జ్వలనశిఖలు రగులుకొలుపుఁగాక,
ఖడ్గధారవైచుఁ గాక, సుమంతయు | నోటరాదుతప్పుమాటనాకు. 27
- క. తరణోపాయముగానక | యెరిసెదుదుఃఖానలముననేలా, జీవా?
ఆరుదేరఁడె యీచేత | న్సరణిన్ శ్రీకృష్ణుఁడొక్కసారెయు నెపుడున్. 28
- గీ. బహుళహస్తిఘటాదిసంపదలునాకు | నొక్కక్షణమేనిఁ గల్గకయుండుఁ గాక!
వానిలోమున్లు ధనమదిరానిమీలి | తాక్షులకుహరిపదనేవయబ్బుచుగద, 29

- గీ. మృత్యువిదేచేరపచ్చెనిద్రించెదేల! యిటువయశ్చేసమున భయంబెసలినీవు?
అయినసేమినిదిగ్రంపుము హాయిఁగెలన! మేలుకొనియున్నదిదె తల్లిమిన్నువాక. 30
- క. ధరసేనిట్టటుఁ బలుమటుఁ బరుగెత్తుచు నెదను బాధపలుపఁగజేలా!
పరమేశ్వరుండు హరినా! శరమందున్ సంతతమువనింపుచునుండున్. 31
- క. మనసా! మనోజరిపుపద! వనజములకు మ్రొక్కునన్నభవగర్తమునం
దునద్రోసెదేల? నశియిం! చునెయింతటితోనుబుత్రశోకమునీకున్? 32
- క. మరకతవసుధాధరమో, తరుణతరవ్విగుతమాలధరణీజమో, యం
చరసిరిదూరమునన్దా! శరధింగనుఁగొన్నమునులు సందేహమునన్. 33
- గీ. రాముమైజిగిగనినవారలకుమొదట! “యమునయోయిది? కాదు, తోయమయయద్ది;
మరకతాభయో? కా, దదిమధురయగుట | యె?” ట్లనుచుసంశయముగల్గెనెల్లరక్షను
- గీ. తోయచచ్చ్యతచపలయో, ద్రుమముఁబాసి!
నట్టిలతయో, యనుచు సంశయాత్ముఁడయిన!
వానరుం, డామెదీర్ఘనిశ్వాసమరసి!
నిర్ణయముసేసెను వియోగిని యని పిచప. 35
- ఉ. హీనులయిండ్లఁగల్గి, ధనహీనతవిప్రులయిండ్ల, సాధుసం!
తానమునష్టమాట, కుజనప్రతతుల్చిరజీవుతాట, నీ!
కానితనంబుఁజూచియలుకన్గడుఁగ్రాగుదు, నట్టలయ్యు, నే!
దీనుడ నీవుసర్వజగతీపతి వేమియొనర్పఁజాలుదున్? 36
- క. ఏవపుఁబుట్టవుగలమా! యావులుతామసహరింతురనుపెనుభీతిన్
గావించితిమత్పశ్యమ! జీవితతికినివ్యధముననేమంజూపన్ 37

సమాప్తము.

బులుసు పాపయ్యశాస్త్రిచేతరచియింపబడిన యితరగ్రంథములు.

1. భాస్కరవిలాసము. నవ్యవచనప్రబంధము. ... 0—4—0
2. ప్రియదర్శన (శ్రీ)హర్ష దేనవిరచిత సంస్కృత నాటికకు, తెనుఁగు.) ... } 0—5—0
3. పద్యరత్నభాండాగారము (4-5 ఘోరముల కు డైరక్టరాఫ్ పబ్లిక్ ఇన్ స్ట్రక్షను గారిచే నంగీకరింపబడిన పఠనీయగ్రంథము.) ... 0—6—0

ఈపుస్తకములుగాని భామినీవిలాసముగాని వలయువారు విశాఖపట్టణము శ్రీశారదామకుటముద్రాక్షరశాల మేనేజరుగారివేర. వ్రాసి తప్పించుకొనవచ్చును.

శ్రీ

స ర స్వ తి.

ఇది యొక తెనుఁగుమాసపత్రిక.

ప్రతిమాసమునను రెండవవారములో నొకసారి పేలువడును.

ఇందుఁ బ్రసిద్ధాంధ్ర పండితులు రచించిన మంచిగ్రంథములు ముద్రింపబడుచున్నవి. పూర్వకవీంద్రులు రచించిన పెక్కుసస్త్వబంధములు ముద్రింపబడినవి, యిప్పుడ ముద్రించుచున్నారము, ముందుముద్రింపఁబోయెదము. ఇప్పటివారువ్రాసిన నోనలుల చక్కనికథలు నాటకములు చరిత్రములు ప్రచురించుచున్నారము. అక్కడక్కడ చక్కనిబొమ్మలుగూడఁగలవు. ఇదివఱకు మేముప్రచురించిన గ్రంథములు మార్కెట్టు కేలకుదొరకును. అందఱకును సులభసాధ్యములు కావలయునని వానికి పేలులమిచ్చితిరిగించినాము. చందాదారులు తామిచ్చు స్వల్పద్రవ్యముతో విలువ గలగ్రంథములను బడియఁగలరు. చందా సం॥ 1 కి రు. 3 లు. స్త్రీలకు, బాలురకు, గ్రామీణాభ్యాయుకు సం॥ 1 కి రు. 2 లు మాత్రమే. చందాముందుఁగాఁ బంపవలెను. పుస్తకములను వి. పి. గాఁగోరవచ్చును. ఇందు దేనినిగాని వలసినవారు కాకినాడ నుండి యిచ్చితమేనేరదు గారి వ్రాసి పొందవచ్చును.

శ్రీ

అ హ ల్యా బా యి.

ఇది

శ్రీమతి కొటికలపూడి - సీతమ్మచే

రచియుంపబడినది.

శాంతిపాటి కోయి.

చెన్నపురి :

శ్రీ చింతామణి ముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రింపబడినది.

1902.

అ హ ల్యా బ యి.

- ఉ. శ్రీలు వసింప లోకములఁ జిత్రగతిన్ వెలుఁ గొందఁ జేయుచున్
జాలముఁ జేయ తెల్లపుడు సర్వజనుల్ సుఖియింపఁ ప్రీతితోఁ
బొలనఁ జేయురత్నకుఁడు సా ననమూర్తి సహస్రసగ్గుణా
వాలుఁడు నామదిక్ గలుగువాంఛితముల్ డయిచేయుఁ గావుతన్. ౧.
- క. హిందూదేశమునం గల సుందరు తెల్లరుని జనిపి సుఖియించుటకై
డెందమున భక్తి వేఁడెదఁ వందితగుణుఁ డైన భక్తవర్చలు నెపుడున్. ౨.
- ఆ. స్త్రీలు విద్యసేర్వఁ జెడిఁగోదు రనుమాట! కల్ల యనుచుఁ దోఁప నెల్లరకును
విశదపఱుతు నొక్కవిద్యాపతిచరిత్ర! సంగ్రహంబు గాఁగ సవినయమున. ౩.
- క. వ్రాఁయఁ గడఁగితి నహల్యా! బాయి యనెడు సాధ్వీచరితఁ బండీతులారా
పాయనికృపతో మీ రిట! నేయేవోషంబు లంన్న నెంచకుఁ డేపక. ౪.
- క. ఉత్తమగుణు లగుపండిత! సత్తములకుఁ గేలు మోడ్తు సవినయముగ నీ
పొత్తమునఁ గల్గుతప్పలఁ! జిత్తమునం దిడక నన్నుఁ జెలిమి త్నమింపన్. ౫.
- నీ. మానినీవిద్యాభిమానులు నాయందు దయ యుంచి తప్పలఁ దాము దిద్ది
స్వల్పవిద్యాపతి వనిత పాప మటంచు నను త్నమించెద రనునన్తుకమున
సాధ్వీశిరోమణి సతి యహల్యాబాయిసద్వర్తనము మనసకుల కెల్ల
వినిపింప వారు తద్విధమున వర్తింతు రనునాస కలిగి యీపనితచరిత్ర
వ్రాఁయఁ బూనితిఁ గాని నే వరకవిత్వపద్ధతు లనంగఁ జరఁగెడుబహువిధంబు
లైనవర్ణనలు రసము లాది గల్గు! క్రమముఁ దప్పక వ్రాసెడుకరణి నెఱుంగ. ౬.
- క. కావున నిందలితప్పలఁ! గోవిదులు త్నమింతు రనుచుఁ గొంకక నుడిసి
పావన మయినయహల్యా! దేవిచరిత్రంబుఁ జెపునుఁ బెఱవలు వినుఁడి. ౭.
- ఆ. పదియు నేడునూర్గపైని ముప్పదిమాడ! వహువత్సరమున నుదయ మొంది
రాబ్య మేలె నామె రాణి మహారాష్ట్ర! దేశమందు మిగులఁ జెలివి గల్గి. ౮.
- క. పనితామణి గొల్లకులంబునఁ బుట్టి మహాత్ముఁ డైనపురుషోత్తమునిక్
సనమదిఁ గొల్పుచు సద్గుర్తునఁ గల్గి చరించె నిట్టితరుణులు గలరే. ౯.

- ఆ. కలము నెంచ నేల గణమె ప్రధానంబు | మెప్పు చుప ముఖం కని మీరకు జెలువ
దలచి చెప్పువానఁ దరుచిసచ్చరితంబు | సాచరమున వినుఁడి సొంతముగను. ౧౦.
- సీ. పూర్వకాలమునందు బొంబాయిదరి నున్న పాథుడి యనుపల్లె నుండు
నానందరా వనునట్టి మరాటగృహస్థుఁ డొక్కఁడై డుండె నాటనికని
బహుకాలమున కొక్క బాలికామణి పుట్టె గుల మున్నెంచిటగో యనంగ
పంశపావన గౌనవరపుత్రకి నహల్య యనునామ మిడి యతఁ డెఱిగి
బెంచి స్వగృహములు పెంపొందఁగా మంచి మార్గమందె యుంచి ముగించ సేపుడఁ
దాను జెప్పుమాట చాటి చరింపక | యుండునట్లు చూచుచుండె గుండ్ల. ౧౧.
- క. అనందరావుశిందే | యేనిం బండించుప్పత్తిచే బ్రగుపించు బూ
ర్ణానందమయుని దేవుని | మానసమున నిల్చి ప్రజలమన్నన చడునెక. ౧౨.
- క. అతనిసతియును గుడి గల | నామలలో చచ్చె కర్కనాని గైదు వలికి
ప్రీతి జనింపఁ జరించుచు | బాతీవ్రహ్మంబు గలిగి బహుమతి కల్పె. ౧౩.
- మత్తకోకిల. ఇట్టిసర్వోదాప్రధానుల కీమహాల్య జనించి య
నిట్టలం బగుభక్తితోడుత నెల్లవేలల నెఱుంగ
బట్టు పిడక కొల్చుచు నిజభ వమందు నసౌఖ్యముం
బుట్టినక చరించె నెల్లరుం బూజ్యులవారు బాగంగ. ౧౪.
- క. అతిబాల్యంబుననే యా | యతీవకు గలస్వగణంబు లంకురగ్నే స
న్నతీసాత్రముగ నొనర్చెను | సర్వము సజ్జనులు చూచి సంరంభించెక. ౧౫.
- ఆ. పువ్వు పుట్టఁగానె పువ్వులోపల మంచి | తావి గ్రమ్ముమాడ్కిఁ దరుణి గుర్తిండు
వత్సరములయందె వరగుణోన్నతి నొందె | సర్వనిరతి జూచి జనులు మోర్చె. ౧౬.
- క. బాలిక లెల్లఱుం గలిసి వచ్చి యహల్యను జూచి ప్రీతిగో
బాలరొ రమ్మ మాకడకు బాగుగ నాటల నెల్ల నాడి నే
లీలలు సర్పి సౌఖ్యముల లెస్సంగఁ బొందుద మంచుం దిల్వ నీ
బాల ముఖం లా మధురభాషలతోడుత వారి కిట్లనుక. ౧౭.
- ఆ. చెలియలార నేను శీఘ్రంబు వచ్చెదఁ | గాని యాటలాడు కాలమందు
దైవం గాని కల్లలాడు గూడరు నుండె | యాడిరేని మిక్కుం గుచ్చి నెఱుంగ. ౧౮.
- క. అని వారికి సర్వమునం | దనురాగము కల్లునట్లు లనుదినమును నా
రిని బిల్చి సోలముం జెప్పెను | వనిత మణిదరిత పరిపుష్ప పసులు గదా. ౧౯.
- క. కనతో నాడెడుచెలులను | దనతోబుట్టువులవగిడి చలించు ను నెఱుంగ
మయవిధేయతతో మ | దని వారల గౌరవించి నెప్పుడు నీతర. ౨౦.

- ఆ. తరుణి సత్య మెపుడం దప్పుకుండుట కాక! వైషవర్తి గన్తి రనకె మిగుల
సెట్టిపడువైన సేకేకుఁ గా నెంచి! పూజ చేయించుండుఁ బూజుధర్మి. ౨౧.
- క. గాలస్వంయున నే యీ! దాలామణి వైషవర్తిపరులై నా
లీలలనుండును గరుణాశీలుని నేవించె నిర విచిత్రము గానె. ౨౨.
- తే. ఇట్టిను గురాలవాల దైవనట్టినునెకుఁ! ఇరువు నేర్పింపవలె నని బసకుఁ దార్తఁ
దలంచి యొజ్జలఁ బిలిచి యాతరుణిఁ జూపి! మోద మురంగ నారసమోము గాంచి. ౨౩.
- చ. కులగురువర్య మి మ్మిటకుఁ గూరిమితోడుల రమ్మటంచు: నేఁ
బిలిచినకావ్య మెద్ది యనఁ ద్రీతిని చెప్పెడు జిత్తగింపుఁ డీ
వెలఁదికి సర్వవిషయలను వేగమ నేర్ప సమర్థుఁడముల్
దెలుపుఁ డటంచు నే మిము విధేయత వేడుటకై యటం చెనెక. ౨౪.
- ఆ. అతిపడనకుఁ డీట్లు లాన తిచ్చిన గురుం! డధికసమృద్ధున నతనిఁ జూచి
పత్కె నింత చెప్పఁ బనియేల జదివిం! నమలహృదయ నేయసాల్క ననుచు. ౨౫.
- సీ. చదివెంతుఁ గన్గన్యను సంతోషమున నేను వ్రతీదినంబును నాదుపాఠశాల
కనుపుఁడి యని గురుం దాదనంబునఁ బల్క నామాటలను విని యాచిత్ర నలరి
తాము చెప్పినభంగిఁ దరుణి నంపెదనంచు నదని న న్నానించి యనిపె నవేడు
మమునాటినుండి యీమగువ యొజ్జలగూర్చి శిరసా పోంపుచు శీఘ్రమునను
బనుదఁ దొడఁగఁ బాఠశాలయందుఁ బ్రవర్తమాన యగుచుఁ దనకునాననంబు
నొందుకొర్కిపైని నుండనియక రానినార మెచ్చినట్లు ధీమతీని. ౨౬.
- తే. చదువ నేర్చెఁబురాణముల్ స్వయాముగా నె! మిగులఁగొలఁది కాలములో నెమగవతాను
నీత మొదలుగాఁగలమంచిచెబలయొక్క! చరితములెముఖ్యముగ నెప్పుడమవుచుండు. ౨౭.
- క. సాతిప్రశ్నంబున విఖ్యాతిని గన్నట్టిపుణ్యకాంచలకథలన్
న్రీతిని పని వారలయాట్టితరుణి చిరంపఁ దలఁచె పొచ్చినవర్తక. ౨౮.
- ఆ. ఈమెచరిత విన్న నీహిందుదేశంబు! నందుఁ గూడఁ బూర్వహంతు విగల
విష్య నేర్చినట్టివెలఁదు లున్నా రనుమాట నిజము మనకుఁ వేటకడదె? ౨౯.
- తే. ఎన్నరానట్టి సద్గుణ లెల్ల గలిగి! రమణి విలసిల్లె స్వగుణరాశి యనఁగఁ
గాని సౌందర్యవతి యోమె కాదు సుందు! కాకపోయిన భోజంబు కలదె నతిక? ౩౦.
- తే. సత్యమే నిన్యరూపంబు సరుల కిలను! సాటి లేనట్టి స్వగుణసమితి యెల్ల
స్వర్ణమయభూషణంబులై వన్నెఁ జెచ్చి! శాశ్వతానంద మొసంగును నకియలకును. ౩౧.
- ఆ. కాన నీమగువకుఁ గలదు సౌందర్యలో! పం బటంచు నిచటఁ బలుకఁ దగదు
స్త్రీల కుండుఁ దగిన మే వైనగుణముల! జెయవ ముండఁ గానఁ దేదీయకను. ౩౨.

- క. దెనకిన కూగలి వర్షిలు! తనయను వీక్షించి తండ్రి తగినవరునరుక
వనిత నొసంగి వివాహం! బానిసరింపగఁపలే నటంచు నూహించె నునిక. 33.
- క. తొమ్మిదివత్సరములు గల! యిన్ననవకుఁ డెండ్లి జేయ నెంచినవాఁడై
నెత్తునమున యోచించెను! గొప్పకుఁ దగినట్టివరునిఁ గూర్చుటకొఱకుక. 34.
- ఆ. కాని తాను ధనముఁ గలవాఁడు గాకుండు! కాగణమునఁజేసి కన్మియగును
భాగ్యవంతుఁ డైనవరునిఁ దెచ్చుట కన్యతరమటంచు నతఁడు చలచి తలచను. 35.
- క. స్థితిపరుఁడు గాక యున్నను! సతతము సన్మార్గపరుఁడు సజనమౌతుండుక
మతిమంతుఁ డైనబాలుని! వెతకుఁడి వరు ననుచు నపుడు పేడఁడెను నగులక. 36.
- క. సామాన్యులవలెఁ గా కీర్తిమంతుండు తనగునుతను నితిపరుఁ డైనక
దాబురున కియ్య ననుచును! వేమఱు సద్వరునికొఱకు వెదకుచు నుండెక. 37.
- నీ. ఈరీతి నతఁడు ప్నే హితులును సత్సంప్రదాయకుఁ డైన యుత్తమునిగొఱకు
వెతకుడు ను-దగఁ వెలదిపుణ్యంబునఁ బ్రాపించె మంచినంబుంఁగ మొకటి
యిందు-రుసంకాన మేలెదరాడైన మల్ల రరా వను మహితగుణుండు
యుద్ధాగ్రై వేగి నుత్తర దేశంబునకుఁ బోవుచుండి యానాతి యున్న
పురమునందొక్క వాఁడుండి పొలతి యొక్క-గుణగణంబుల నాయుగగురునిచలన
చెలిసికొని పచ్చి కీక్రంబ కలికితండ్రిఁ గాంచి యిట్లని వల్కె నాధునిండు గ్రీతి.
- ఆ. అనఘ మీనుపుత్ర! నన్నదీయకుమారునకు నొసంగ నడుగుటకును పచ్చి
నాడ వేగఁ దాకు నాకోర్కి చెల్లించి! మదితి నిండు నాగునుతన వలమి.
- క. అని రాజు పల్కు-పల్కులు! విని ధునుఁ దానందరావు వేదికతోడక
దనమనమునఁ చలచె నహో! వనితామణి యెంతపుణ్యవతియో యనుచుక, 38.
- క. మనమునఁ గల్గినసంతసమును నెలికిం చెలియనీక మోదముతో రా
జును గని పంపిన మొనరిచి! యనఘ! తమయాజ్ఞ వినుట కన్నుఁడను గదా. 39.
- ఆ. తాము చెప్పుచుటఁ దల ధరించుచు నాగునుతను వేల్వె-త్తజనకు నియ్య
నియ్యకొంటిఁ గాన నిక విారు శుభిలగ్న!మునకుఁ దరలి రిండు మోద మలన,
- ఆ. అనుచు రాజుతోడ నతివిసీతిని నిల్కి! తనగుచుదని నతఁడు చలచె నిట్లు
వెతకఁబోయినట్టిలత పచ్చి పదముల! గొట్టినట్లు లుండెఁ జూడ నిపుడు. 40.
- క. రాజసుతునకును సతియై! భూజనసుతయై మదియపుత్ర! సుఖమునక
రాజధవనమున నుండఁగాఁ జేసినదైవమునకుఁ గరములు మోడ్తుక. 41.
- తే. భాగ్యవంతుఁడె కాక యీబాలుఁడధిక! యోగ్యుఁడనిపూడ వింటి నాయుల్ల నిపుడు
చిల్ల నాయెను సర్వణుం డెల్లఁ డెట! ననుచు నానంద ముండె నిజాత్మయంగు. 42.

క. ఆనందరా ప్రసించె యానందమునోడఁ జేడె నన్పించెద ని

సూనున కంచును బల్కఁగఁ మానసమున సంతసించె మల్లారిరావుక. ౪౬.

తే. స్థితిపరునిపుత్రి కా కున్నఁ జెలువ మిగుల నధికగుణవతి కాన నిజాత్మజానకుఁ

దగినసతి యశా నటించు నాతండు మదని దలఁచి సంతోషమున నేఁగె దనమపురికి.

తే. అంత మల్లారిరావు తా నరిగి పురికి బంధువుల నెల్లఁ గన్గొని పతికఁ ప్రీతి

వినుడి కునివార్తఁ జెప్పెద వేడు కలర బండురావున కొకమంచికన్య దొరకె.

తే. తొన్నిగేడఁలప్రాయంపుఁగొమ్మ యయ్యః వన్నె కెక్కెను స్వశావళులచేత

వింశియనానీసుశీలవృత్తాంత మెల్ల వింటి నచటివారలు చెప్ప వీను లలర. ౪౭.

ఉ. ఈసుగదికొంబురాశి జను లెల్ల నుతింపఁగఁ బాత్రమై సదా

భాసుర మైనసత్యమును బాయక దుర్గుణవాలముల్ నిరా

యాసమునది దొఱంగె నని యచ్చటివారలు చెప్ప వింటి నేఁ

జేసినసత్కృతిక గలిగె జేడెను గోడలిఁగా గ్రహించుటల్.

౪౮.

క. అని చెప్పి బంధువులతో జనహితుఁ డానందరావు సదనంబునకుక

జను దెంచె కుభముచూర్తఁబున వేగమె సుతునిఁ గూడి పొంగుచు మదిలోక.

సీ. అంత నానందరా వధికసంప్రీతితో వియ్యాలవారికి విడిది నొసఁగి

వారి సన్మానించి వరపుత్రికశ్యాణ మరుదెంచె నని చాల నాత్మ నలరి

విధవ్య క్తిముగను దా వేగంబ తనయను బండురావున కిచ్చి కడుముదమునఁ

బరిణయంబును మహావైభవంబునఁ జేసి తన కున్నదానిలో దనయ కిచ్చి

సుతిను ప్రీతితోడ సతీయఁ దానును జేరఁ దీసి బుద్ధు లెన్నొ తెలుపఁ దలఁచి

యత్తమామలకును జిత్తంబు రంజిల్ల నేవ చేయు మనుచుఁ జెప్పి మఱియు. ౪౯.

క. నతి యాజ్ఞాపించినపని సతతము శిరసావహించి నల్పుము తల్లీ

గతి వేయి గలదె పతికిక వ్యతిక్తము గాఁ జరించు వనితలప భువిక. ౫౦.

ఉ. తల్లిగొ ప్రాణనాయకుని గైవసమానుని గాఁ దలంచుచుక

వల్లభుఁ డాచరించునటువంటిదనుల్ సరిగానివేని నీ

వల్లన మంచిమార్గమున కాతనిఁ ద్రిష్టుచు నేర్పుతోడ వ

ర్జిల్లు పతివ్రతామణులదివ్యకథల్ పఠియించు చెప్పుడుక.

౫౧.

తే. ఆడబిడ్డలఁ జూడుమి యనవరతము నక్కచెలియంద్రవలె నిర్మలాత్మ వగుచుఁ

దక్కఁ గలబంధుజనములదయకుఁ బాత్రః రాలనై యుండు మమ్మ యోయతివ నీవు.

క. విశ్వర్య మున్న దని నీ వీశ్వరునిక మఱవఁ గూడ చెపుడును దల్లీ

కాశ్వతమె యిహసుఖంబు లశాశ్వత మాఁ గాక పరమె శాశ్వతము సుమీ, ౫౨.

- క. పరిజనముల నందటి నీ! పరయుచు నిజబంధులట్లు లనవలసియగునో
 బరమాత్మ నమ్మి కొల్చుచుఁ బరిపూర్ణానంద మొంది ప్రబలు నుమాటి. ౫౭.
- క. అని యిట్లనేకవిధములఁ దనయకు బోధించి తల్లిగర్భంబులో
 జనకులు జను లెల్లరుఁ దమతనయల కిమ్మాప్కించెన్ దలఁచుచు గాఢజ్ఞాన. ౫౮.
- క. జననీజనకులు చెప్పిన! ఘనబుద్ధుల నాలకించి కడఁగి క్రిని నా
 రిని గని వందనముల నిడి; వనితామాణి శరము వంచి వగఁచెన్ మిగులజ్ఞా. ౫౯.
- తే. చిన్నవోయినమోముతోఁ గన్నుదోయి! జలము నింపుదు నోబంధుజనములార
 పోయి వచ్చెద నని చెప్పి పాలఁతి మఱియుఁ జేరి కాఁగిటఁ బోర్చి సచ్చెలుల నెల్ల. ౬౦.
- ఉ. తల్లియుఁ దండ్రీయుం జెలులుఁ దక్కిన బంధుజనంబు లెల్లరుల
 దల్లడమంది చిత్తమునఁ దన్విని గాఁగిటఁ జేర్చి ప్రీతితోఁ
 దల్లిరొ నిన్నుఁ బాసి యింకఁ దాళఁగఁ జాల వలంబుఁ గుండు మా
 జల్లఁగఁ బోయి రమ్మనుచుఁ జాలఁగ దీవెన లిచ్చి రత్నభోజ్ఞా. ౬౧.
- తే. అంత మల్లారిరావు తా నరుగుచెంచి! పయనమై పోయెదము నేఁడు ప్రజనోదయనను
 బడఁతి నంపుడి యని పల్క వనితలంద్రఁది! తనయ నంపెను భేదములములతోడ. ౬౨.
- క. భేరీమృదంగములతో! నారీమణి యత్తవారినగరికి వెడలజ్ఞా
 గూరిమి జను లెల్లరును దాదారప మాలించి వచ్చి యాశ్చర్యమునన్. ౬౩.
- మ. కని సంతోషము నొంది పల్కిరి మహాకారుణ్యఁ డౌ నేవునిట
 గొనియాడం దగు బీదవానిసుత నీకొమ్మ న్నహారాబాహు
 ర్యను గాఁ జేసెను భక్తవత్సలుఁడె కా యాశ్చర్య మేమున్న నీ
 వనితారత్నము ధర్తచింత యిటుపై వాసించుఁ బూనున్తివాన్. ౬౪.
- స. సిరితోఁ దులఁమాఁగెడువా! రొరులకు సాయంబు చేసె నోభయదు గదా
 సిరియుఁ బరార్థపరత్వముఁ గరముఁ గలుగు నేని వా! ఘను లనఁ దగదే. ౬౫.
- ఆ. అయినఁ గాని ధర్త మరయంగ సిరులచే! వెలయువారికడఁ నీ విదిత మగు న
 టంచుఁ దలఁపఁగూడ దనుమాత్ర మైనను! సిరులు లేమి ధర్తచింత చేడనన్. ౬౬.
- ఆ. మున్ను హీనజాతికన్నెయో నొకబాల! ధనవిహీన యాముగ్య దానిల
 కానఁ బండ్ల నమ్మి కడుబీదవానికి! మేలు చేసి కాద మెప్పు పడునె. ౬౭.
- ఉ. కానఁ బరోపకారు లగుకారుణికోత్తము లెట్లు నైననున్
 మానక యర్హకృత్యముల మానవజాతికి వన్నెఁ దెచ్చుచున్
 బూని తమంత కష్టపడి పొందినస్వల్పధనంబులొన నే
 దానము లాచరించుచును ధార్మికు లై నుతిఁ గాంతు లెప్పుడుజ్ఞా. ౬౮.

1. అట్లు గాన నీమె యతిని ర్హత్తయె! యుండు టొకటె కాక నిండుసిరులఁ
గల్గునానియొక్క కాంతాలూమయై! తనరె నీమెఁ బొగడఁ దరమె మనకు, ౧౯.
2. అని యిట్లనేకవిధముల! ననుకొని నుతియించి రీయహల్యసుకృతమున్
గొనియాడఁ దగదె మనఘను! వినయగుణాన్విత యనంగ వెలసినయీమెన్.
3. అంత నిందూరునకు వార లరిగి వేగ! వైభవంబున నిలు సేర వధువు వరుని
వచ్చి గీవించి రచటివివ్వజనములు! పౌరు లెల్లరు నానందభరితు లైరి, 20.
4. పెండ్లి ప్పొనవెనుక వెలఁది శెప్పడుఁ బుట్టినింటి కనుపకుండ నింతిమామ
తనగృహంబునండె యనయంబు నిలిపి తా! నిండుదయను జూచుచుండె నెపుడు.
5. మానుగారియొక్క మాట దాటక చాల! భక్తి గలిగి యతనిభావ మెఱిగి
సంచరించి యీమె సత్కీర్తి వడసెను! సకలజనులఁ జూచి సంతసింప, 21.
6. పడఁతి యత్తయా గౌతమీబాయి మిగుల! నేర్పుతో గృహకృత్యమున్ నిర్వహించుఁ
గాని తోపస్వభావంబు గలది కానఁబరుషవాక్యంబు లెప్పుడుఁ బుచ్చుచుండె, 22.
7. తనయత్తగారు చెప్పిన! పను లెల్లను నిర్వహించి భామామణి తా
ననుచుము నాయమచిత్తముఁ! గనుఁగొని వర్తించుచుండె గడువినయమునన్, 23.
8. అత్తగారు మిగుల నాగ్రహించినయెడఁ! దనమమంజుభాష లనుజలముల
నాగుచ్చుచుండు నామెయాగ్రహానలముఁ దా! నేమి చెప్పుదాన లేమనేర్పు, 24.
9. అమికడఁ గొన్నిచోపంబు లగపడినను! వానిఁ గల నైనఁ దలఁచక వనిత తాను
మంచిగుణ మేరితరా యది యెంచి చూచి దానిఁ దా నభ్యసింపఁగఁ దలఁచుచుండు.
10. అపిబిడ్డ వైనహరకు బాయియు నుదా! బాయి యనఁగ నొప్పుభామినులను
నిష్కర్షక ప్పైన నేయ్యంబుతోఁ జూచి! కలసిమెలసి యుండుఁ గలికి యెపుడు.
11. తరుణప్రాయమున నె యీ! కరణిని నత్తింట నుండి ఘనత వహింపన్
దన మగునె యితరులకు నీధరణి నహల్యకును దక్కఁ దథ్యము చుండీ, 25.
12. చిన్న నాటనుండి చెలువ తల్లియుఁ దండ్రీ! విద్య నేరిపించి వెలఁది కెపుడు
ననుభయములు చూపి న్యాయంబుఁ జెలిపిన! కతనఁ గాదె కీర్తి గాంచె నీమె.
13. విద్య నేర్పింప సతులవివేకమునకుఁ! జెడుగు కల్లన టంచుఁ గుచ్చితపుఁదలఁపుఁ
గల్గి చెలుల నజ్ఞానాంధకారమునను! ద్రోయఁ జూతురు గొంద ఆన్యాయమునను.
14. అట్టిమహానీయులకు నీయహల్యచరిత! సాక్షియై మానవతు లెల్లఁ జనువవలయు
ననుసగుడైత ముచయించు నటులఁ జేయఁ! దగినదై యుండు నని నేనుదలఁతుమదిని.
15. ఈగతి నత్తింట సెల్లవారలకడ వినుతు లొందుచునుండ వెలఁది కపుడు
వచ్చెను బదు నాల్గువత్సరంబు లపుడు వ్యక్తురా లాయెను వనిత యంత
గుణముహూర్తంబున సుడితిని భర్తనుఁ గలిపిరి పెద్దలు కడుముదమున
వది మొన లంగిన యా వైశ్యునియందు భక్తి జూపుచు నిజభావమందు

- మాయమర్తంబు లెఱుంగక న్యాయమతిని నతనియోజ్ఞానుప్తనియై యసయముఁ
జంద్రమతి నీత మొదలైనసతులమాడ్కి. చరపత్రినతాతీలక మై పన్నె కిక్క.
- క. ఇంతకు మును పీయమ నిజాకాంతునిపై నెంత ప్రేమఁ గల్గిన నైనన్
సుంతైనఁ బయికిఁ దెలుపక. స్వాంతమునం దతని దైవమునిఁగఁ దలఁచెన్. ౮౪.
- క. ఇకపై జడియక పతిపై నకలంకం దైనప్రేమ నగపఱుచుచుఁ దా
సకలవిధంబులఁ బతియెడ నకుటిలమతి సంపరించె నంగన యెపుడున్. ౮౫.
- క. పరిచారికాళిచేతను బరిచర్యలఁ జేయనీక భగతుఁ దాసే
పరిచర్యఁ జేయుచుండెను. బరమాదర మొప్ప నీమె స్రత్యహమందున్. ౮౬.
- తే. అతఁడుచేయఁబూనినపని కనుగుణముగఁ దానుబ్రోత్సాహ మొనరించి యుని యెపుడు
విభుని సత్యసంధునిఁ జేయ వినయమునను దైవమును పేడఁబొనుచుండఁదనదుమదిని.
- ఆ. కోపమునను నాథుఁ డేపల్కుపల్కినఁ గాని దానిఁ దనదుమాన్యసమున
నిడక యోర్పుఁ గల్గి పడఁతి తా నతనితో. ననునయంపుమాట లాడుచుండఁ. ౮౭.
- క. డీరోదకములకైవడి. శారీరత్నమును విభుఁడు నయమొప్పంగఁ
గూరిమిని గలిసియుండిరి. ధారుణిజను లెల్లఁ జూచి తగు నని మెచ్చెన్. ౮౮.
- ఉ. మానిని ప్రాణవల్లభుని మన్ననఁ గాంచుచు నెల్లవేళలన్
మానసమందు నీశ్వరుని మానక కొల్పుచు భక్తిమై సదా
జ్ఞానముఁ గల్గి పెద్దలను సాధుజనంబులఁ బ్రీతితోడ స
న్తానముఁ జేయుచున్ మిగుల మాన్యత నొంది చరించె నెంతయున్. ౮౯.
- క. అన్నిగుణంబులలోపల నెన్నం దగు దైవభక్తి హేచ్చగుటను దా
నెన్నఁడు మఱవక దేవుని సన్నతు లొనరించుచుండె నతి కడుభక్తిన్. ౯౦.
- క. జపములఁ జేయుచు నిరతము విపులంబగుభక్తితోడ విగ్రహములఁ దా
నెపుడును బూజించుచు సత్కృపఁ బీడలఁ గాచి యామె స్థిరకీర్తి గనెన్.
- తే. మనుజు లల్పజ్ఞు లగుట నాత్మస్వయాపుఁ దైనయీశ్వరు నున్మిఁ దా మరయలేక
బహువిధంబుల నూహించి పలువు రాత్తఁ బెక్కు మతములేర్పటిచిరీప్రభివియందు.
- తే. అట్టిమతములలో నెల్ల నాద్యమగుచు భరతఖండములోపలఁ బ్రబల మగుచు
వెలయు హిందూమతంబందు వెలఁది మిగుల నమృతముఁ గల్గి యుండెను సెప్పునమున.
- క. పరిపూర్ణ మైనభక్తిని బరమాత్మునిఁ గొల్చు చెపుడు భామామణి తా
నరిషడ్వర్గంబుల నుస్థిరమతియై త్రుంచివైచె భీనుత యగుచున్. ౯౧.
- సీ. ఈరీతి జగదీశు నెల్లవేళలయందుఁ గొల్చి యాతనికృపఁ గొల్ల గొనియె
సకలజంతువులను సమభావమునఁ దాచె భూతదయాదసబుద్ధి గల్గి

- తనయత్తమామలు దయతోడఁ దన కిచ్చుధనముతో బీదలఁ దనుపుచుండె
దాసదాసీజనతతిపైని నెన్నఁడుఁ గోపించి యెఱుఁగక కొమ్మ తాను
బరమశాంతన్వభావంబు పరిధవిల్ల గర్వవిరహిత యగుచు లోకమున వెలసి
సుగుణముల నేర్వఁ దలఁచెడుసుందరులకు మగువ మాగ్ధప్రదర్శిని యగుచు నిలిచె.
- తే. ఇట్లు రెండేండ్లు బరగ నీయింతి తాను గర్భము ధరించి నూనునిఁ గనియె నపుడు
పుత్రలాభంబు కలుగ నీపాలఁతిమామ మొదలుగాఁ గలవార లామోదమంది. ౯౭.
- తే. రాజన్వేభవ మలరంగ రమణి కపుడు పురుడు పుచ్చిరి యంతటఁ బుణ్యతిథిని
నామకరణంబుఁ జేసెను నాతిమామ మాలిరా పని తనముగ్ధమనుమనికిని. ౯౮.
- త. పుత్రుఁ డుద్భవింపఁ బుణ్యాంగ నామణి సంతసంబు నొంది సంతతంబు
నొరుల కప్పగించి యూరక యుండక ప్రేమమునను దానె పెంచె సుతుని. ౯౯.
- క. తనయునిముద్దులఁ గనుఁగొనుచును సంతోషమున నుండ సుదతీరత్నం
బున కట్టుపై మూడేండ్లకు జనియించెఁ గొమార్తె బంధుజను లలరంగఁ. ౧౦౦.
- తే. పెద్ద లందఱాలోచించి ముద్దుసుతకుఁ బరమసంతోషమున ముక్తబాయి యనెడు
నామధేయంబు పెట్టి యానాఁడువారు సకలవైభవవీలలు సల్పి రెలమి. ౧౦౧.
- క. పుత్రీపుత్రులతో శుభ గాత్ర మహావైభవమునఁ గాలము గడపెన్
ధాత్రీ జనతతికి బిడ్డలు సేత్రోత్సవ మిడుదు రనుట నిక్కంబు గదా. ౧౦౨.
- క. నీరియును సంపద సద్గుణ నిరతియుఁ గల దగుచు మిగుల నేర్పరియా నీ
గరిత యనిశము సుఖాబ్ధిని దిరముగ నెంతయును మునిఁగి తేలుచునుండెన్. ౧౦౩.
- తే. ఏమిటఁ గొదవ లేమి యాకోమలాంగి సుగుణసంపద జను లెన్నఁ దగిన దయ్యెఁ
గాన నాపద లనిపి యీకలికిపైకి వెలఁది ధైర్యంబుఁ గనుఁగొన విధి దలంచి.
- తే. పంపెనో యన నాపదల్ పడఁతి పైకి వచ్చి యలయింపఁ జొచ్చె నీవనిత నకట
మనుజులకుఁ గష్టసుఖములు త్వాతలమున సమముగా నుండు ననుమాట సత్యమరయ.
- తే. ఇంతవఱ కీమెచరితంబు సంతసమున నుడువఁ గల్గితఁ గాని యీపడఁతి కింకను
గలుఁగఁబోయెడుకష్టముల్ చెలుపుటకును గొందలమునొం డెడును నాదు డెందమిపుడు.
- ఉ. కాని మహానుభావు లిలఁ గష్టపరంపరఁ జెందినప్పుడే
కానఁగ వచ్చు వారలకుఁ గల్గినధైర్యగుణాదు లెప్పుడున్
గానమె పూర్వకాలమున గణ్యత నొందినవార లెల్లరున్
గానల కేగుటల్ మొదలుగాఁ గలకష్టచయరీతు నొందుటన్. ౧౦౪.
- తే. కాన నీమెనుకీర్తి లోకంబునందు శాశ్వతము చేయఁ దలఁచి యీశ్వరుఁడు సతిని
గష్టములపాలు చేసెను గాన నెపుడు నీశ్వరుని నిర్దయుండని యెంచరాదు. ౧౦౫.

తే. సకియ యీరీతి సుఖియించు సమయమందును విదమామపై నెవ్వరో యుగ్ధమునకు
గాలుద్రవ్వటం జూచి యీకలికిభర్త తండ్రితోఁ గూడి యనిచేయఁ దరలెనపుడు

తే. శత్రునైన్యంబు లధికమా చలము మీఱి ఖండురావును బరలోకగతునిఁ జేసి
రకట తద్వార్త తెలిసినయాక్షణంబు ముగ్ధ శోకాబ్ధిలోపల మునిఁగి మిగల.

క. పతితోడిదె లోకం బని సతతముఁ బఱిసేవఁ జేయు సకియల కెల్లన్
బతి నెడఁబాయుటకంటెను క్షీతి వేఁ టొకదుఃఖ మున్నె చింతింపంగన్. ౧౧౧.

క. తనవిభునిసద్గుణంబులు మనమునఁ జింతించి దుఃఖమగ్న యగుచు నో
యనఘాత యెచటి కేగి తొకనుఁగొన రావో యటంచుఁ గడుదుఃఖించెన్. ౧౧౨.

నీ. హాస్రాణనాయక యరిగితే ననుఁ బాసి నినుఁ జూడ కోర్వ నే నిమిషమైన
నీరాజ్య మేల నా కీసిరు లేటికిఁ బతి లేనియట్టివెభవము లేల
యే నోప సౌభాగ్యహీననై యుండుట కిదె సహగమన మే నిపు డొనర్తు
నని యహల్యాబాయి యనుకొన విని చెలుల్ మృరిరావుతో మగువతలఁపు
విన్నవింపంగ నతఁడు వేవేగ వచ్చి కోడలిని గాంచి బల్కె నోకొమ్మ వినుమి
యాతహత్య మహాపాప మనుచుఁ బెద్దల నెడుమాట నెఱుంగ వే యనుచు మఱియు

క. అమ్మా సతులకు సహగమ నమ్మిల సద్గతి నొసంగు నాతిరొ నైనన్
గొమ్మ లకట కాలెడుకాష్టములలో దుముకఁ జూడ శక్యం బగునే. ౧౧౩.

ఆ. అది యటుండనిమ్ము ముదితరో నా కొక్కసుతుఁడు కల్గినేఁడు మృతిని బొంద
దాన దుఃఖ మనెడుదావాగ్నిలోపల వేగుచుంటి నీవు నేఁగితేని. ౧౧౪.

తే. ప్రాణమే భారమాను నాబ్రతుకు కల్ల నిలువ మి వ్విర్వరను బాసి నిమిషమైన
గాన నామేలు కోరెడుదానవేని సాహసము చేయ వలదన్న సకియ నీవు. ౧౧౫.

క. సుతుఁడు మృతి నొందె ననియేయతులితదుఃఖాబ్ధి నే నహర్నిశమును నో
యతివ మునిగితిని నీ వీగతిఁ దలఁచితి వింక బ్రతుకఁ గలనే భువిలోన్, ౧౧౬.

తే. వంశపావనుఁ డైన నావరసుతుండు పోయె నని యాత్మలోఁ గడుఁ బొగులుచుఁ
మరల ధైర్యంబుఁ గంటి నీమంచినడత నరసి నాముక్తు గడపెద వనుచుఁ దల్లి

క. పోయినదె నిజ మహల్యాబాయి యటంచును దలంచి పాయనిప్రేమా
పాయముఁ గలసుతుఁ డీ వని వేయివిధంబులఁ దలంతు వేలఁదిరొ వినుమి. ౧౧౭.

ఆ. కాన నాదుమాటఁ గా దన కెంతయు నన్ను గౌరవించి నాతి నీవు
బ్రతికి నన్ను గూడ బ్రతికించి యొపుడును బుణ్యశీల వగుమి పుడమియంద. ౧౧౮.

క. అని పల్కుమామగారికి వనితామణి భక్తితోడ వందన మిడి తా
వినయవిధేయతతో నాతనిఁ గని పల్కంగఁ దొడఁగ దైన్యాకృతితో ౧౧౯.

తే. అయ్య నాయందు మీకున్న నెయ్యమునను బల్కుచున్నారగాని యీపగిది నేడు
కలదె మీ రెఱుంగనిది లోకంబులోన నైన నాపల్కు లాలింపు డాదరమున.

తే. విభుడు పరలోకగతుడైన వెలదులకును గానబడు నెన్నరా నట్టికష్టచయము
గాన నార్యులు పతి బాయుమానినులకు సౌఖ్యకర మని చెప్పిరి సహగమనము.

క. మనలోఁ బతి బాసినయావనితలు పడుపాట్లు కన్న వసుమతిలో నో
యనఘ సహగమనమే మేలని తలచెద నామనమున నశ్రాంతంబున్. ౧౨౪.

క. ఘోరనరకం బనం దగు ధారుణి వైధవ్యబాధఁ దప్పించుటకై
ధీరులచే సహగమనము నారులకు విధింపఁబడియె నరనుతచరితా. ౧౨౫.

తే. అతివ లల్పజ్ఞారాండు తా మగుట నెపుడు జ్ఞానచింత నెఱుంగ కజ్ఞాన లగుచుఁ
బతివియోగదుఃఖాబ్ధిలోఁ బడి మునింగి తేల లేకుండు రనుమాట తెల్ల మరయ.

తే. కాన భర్తృవిహీనకష్టములను బాప నేరక యార్య లీపగిది దాము
బహుదినంబులు యోచించి భావమందుఁ జేసి రీయుపకారంబుఁ జేడియలకు. ౧౨౬.

తే. శాస్త్రసమ్మత మైనయీసహగమనము చేయవలె నని యిపుడు నేసిద్ధపడితిఁ
గాని తమయాజ్ఞ వినఁదగుదాన నగుట మానెదను జాండి నాపూన్ని మాన్యవినుత.

సీ. అని మామగారితో నతివినీతిని బల్కి యాతనియెడఁ గల యధికభక్తి
వలనఁ దా నిలిచెను నైధవ్యదశయందుఁ దరుణి యత్యధికమా ధైర్యమునను
నిఖిలలోకేశుని సెమ్మదిలో నమ్మి కావించె లోకోపకారములను
సుఖదుఃఖములయందు సారిది సమానమా స్వాంతంబునను నిల్చె సంతతంబు
ధర్మమార్గంబునందు వినిర్మలాత్త యగుచు సతి సంచరించునయ్యవసరమునఁ
బుత్రభావంబుతోఁ జూచుపాలతిమామ యకట లోకాంతరంబున కరిగె నయయ్యె.

క. పతి బాసి నట్టియాపద నతిచతురత నిగ్రహించి యనుదినమును స
న్నతిపాత్ర మైనపనులను సతి చేయుచు నుండ మామ చనె బరమునకున్. ౧౨౭.

తే. ఆపదలపైని నాపద లరుగుదెంచి యతివధైర్యధనంబుఁ దా మపహరింపఁ
జెలియ యాతస్కరచయంబుఁ జెదరఁగొట్టి నిలిపె ధైర్యధనంబుఁ దా నేర్పుతోడ.

చ. ఇరువదిమూడువర్షములయీడున నెన్నఁగరానియాపదల్
పరువడి వచ్చి చుట్టినను భామిని జంకక యింఁచు కేనియున్
నిరతము భక్తవత్సలుని నిండుమనంబున నమ్మి కొల్చుచున్
గరము నుకీర్తి నెల్లపుడుఁ గాంచి చరించుచు నుండె నెంతయున్. ౧౨౮.

తాతయనంతరమునఁ దగ నీతరుణిసుతుండు రాజ్య మేల వలసినం
దాతకలలు డగుట జను లాతని నేలికగ నొల్ల మనిరి గ్రహింపన్. ౧౨౯.

- క. అన ఓని పూనాపేష్వా! లనవరత మహల్యబాయి నంచితమతితో,
గనుఁగొనుప్రభువులు గావున! వనితసుతుని నేలు మనిరి వసుమతి దయతోకా.
- క. ఘనబుద్ధిమంతురా లగు! వనితామణి మిగులఁ గష్టపడు నని ప్రభువుతో
జనసమ్మతి లేకయె తా! మొనగూర్చి యీమెసుతుని సుర్వీశునిగాకా. ౧౩౫
- క. అంతట నీయమనూనుఁడు! సంతసమునఁ బీత మెక్కి సకలజనులఁ దా
నెంతయు బాధించుటఁ గని! చింతిల్లుచునుండె నీమె చిత్తములోనకా, ౧౩౬
- చ. పరమపతిప్రతామణికిఁ బామరుఁ డొనుతుఁ డుద్భవించి తా
నరుల కనేకకష్టము లొనర్చుచు మాత యొసంగుబోధలకా
గరముఁ దిరస్కరించుచును, గాలము దుర్వినియోగ పుచ్చె నీ
ధర నవివేకులౌ సుతులు తల్లుల మన్నన చేయ నేర్తురే. ౧౩౭
- తే. పరమపావని యైన యీపడతిగర్భ! వాసమున నిట్టిదుర్మార్గవర్తనుండు
జనన మొందుట చూడఁ జందనవనమునఁ! బుట్టుకంటకయుత మైనచెట్టుఁ బో
చ. కొడు కొనరించుదుష్క్రియలకుం బరితాపము నొందుచుండి యీ
పడతి నిజాత్మజుం డెలను బావనచిత్తముఁ గల్గియుండున
ట్లెడతెగ నట్టిభక్తిమెయి నీశ్వరుఁ బ్రార్థన చేయుచుండి యె
య్యెడఁ దనధైర్యలక్ష్మికిని నెంతయు వన్నియఁ దెచ్చి పర్తిలెకా, ౧౩౮
- క. ధీరస్వాంత చుఁడీ యీ! నారీరత్నం బటంచు నరు లనుకొనుచుకా
గూరిమిఁ జూడఁగ నీమెకు! మారుం డాటునెలలకును మరణము నొందెకా. ౧౩౯
- క. తనయుఁడు పరలోకమునకుఁ! జనె నని దుఃఖించెఁ గాని సతి యుల్లములో
జనకంటకుఁ డగునాతఁడు! చనుటయె మే లనుచుఁ దోచె జనతతి కల్లకా.
- తే. సహజ మగుప్రేమచే నీమె సంతతంబుఁ! బుత్రమరణంబునకు లోనఁ బొగులుచు
నతివయుగశాసన మిల నందఱికినిఁ! దెలుపుటకొ యన నపనింద కలిగ సతికి.
- ఆ. దుష్టుఁ డైనసుతునిఁ ద్రుంచివైచినఁ గాని! ప్రజలసౌఖ్యమునకుఁ బ్రబలహాని
కలుగఁబోవు ననుచుఁ గలికి తాఁ దనయునిఁ! జంపె ననుచు నింద సంభవించె.
- క. భూతదయార్ద్రగుణంబున! ఖ్యాతినిఁ గన్నట్టియీమె యణుమాత్రంబుకా
బ్రీతినిఁ జూడక సుతుఁ జేచేతనుఁ బరిమార్చె ననుట చిత్రము గాడే. ౧౪౦
- క. ఇది సత్యమో యసత్యమో! పదిలంబుగఁ దెలియఁగోరి పరువడిఁ గరముకా
సదయు లగుగ్రంథకర్తలు! వెదకి తెలిసికొని రనేకవిధముల నిజమున్. ౧౪౧
- ఆ. నిజముఁ దెలిసి వారు నెలఁత నిర్దోషిణి! యనుచు ప్రానియుండి రదియు
యన్యదేశవాసి యైన మల్కన్ దొర! వారు కూడ నిట్లు ప్రానియు డె. ౧౪౨

క. న్యాయమతియో నహల్యాబాయి తనదుసుతునిఁ బట్టి పరిమార్చె నటం
చీయపనిండ ఘటించె నహా యిది విన నాదుమదికి నద్భుత మయ్యెన్. ౧౪౭.

ఆ. పతియు మామ కూడఁ బరలోకవాసులై | నందులకె లతాంగి డెందమందుఁ
జింత నొందుచుండి చిన్నికుమారునిఁ జంపి నైచె ననుట సత్య మగునె! ౧౪౮.

ఆ. సామజంబు మొదలు దోమపర్యంతంబు | జీవజంతువులకు నేవిధంపు
హాని చేయకుండుమానినీతిలకంబు | సుతునిఁ జంపె ననుట చోద్య మరయ. ౧౪౯.

తే. మహి నహింసయై పరమధర్మం బటంచు | నెంచి క్రిమికీటకాదుల కించుకైనఁ
బాధ చేసి యెఱుంగనిపరమసాధ్య | నిజకుమారునిఁ జంపి తా నిలువఁగలదె! ౧౫౦.

ఆ. నిఖిలభూతములను నెయ్యంబుతోఁ గాంచు | వట్టియీమెపైని వట్టినిండ
మోపినట్టివారు పాపాత్ము లనవచ్చు | సందియంబు లేదు సత్యముగను. ౧౫౧.

క. అని యాంగ్లేయుఁడు వ్రాసిన | ఘనమగుసాక్ష్యంబు గలుగఁ గాంతామణి తాఁ
దనయుని వధియింపఁగ లేదని వేఱుగఁ జెప్ప నేల యత్యధికముగన్. ౧౫౨.

తే. ఏది యెట్లైనఁగాని యియింతిసుతుఁడు | పరమదుర్మారుఁ డౌటచేఁ బ్రజలకెల్ల
సంతత మసౌఖ్య మగుమాట సత్య మగును | గనుకనే దేవుఁ డీతని ననిపె డివికి.

క. జనవాక్యము కర్తవ్యం | బనుమాట నిజంబు చేయ నాతని దేవుం
డనిపెను బరలోకంబున | కనునటు లీకొమ్మపుత్రుఁ డపుడు గతించెన్. ౧౫౩.

క. మాలీరావు గతించిన | కాలంబున రాజ్య మేలఁ గలవారలకై
చాలఁగ యోచించుచు జను | లీలలనగుటించి కుంది రెంతయు మదిలోన్. ౧౫౪.

ఆ. సమయంబునం దందలివారెల్ల నతివనూనుఁడు పోయినట్టివార్త
పునహాకుఁ బ్రభువులై యనఘులై యున్నట్టి మాధవరా వనుమహితగుణుని
తమ్ముడౌ రాహోబదాదగారికిఁ దెల్పి రంతట నొకనాఁ డహల్యయొక్క
మంత్రి తాఁ దనలోనఁ దంత్రంబుఁ జేయఁగాఁ దలఁచి వేగంబునఁ గలికికడకు
వచ్చి యామెను గన్గొని వందనమిడి | మఱియు దుఃఖోపశమనమా మాటలాడి
తనమనోభావ మెఱిగింపఁ దలఁచియిట్లు | విన్నవింపంగఁదొడఁగెదావినయమునను.

తే. తల్లి సద్గుణంబులపాలవల్లి వినుఁడి | తా మెఱుంగనినీతి యీధరణి లేదు
కాన శోకాబ్ధిలోనుండి గట్టుఁజేరి | జ్ఞానదృక్కునఁ జూడుఁ డీజగమునెల్ల. ౧౫౫.

క. చూచిన సర్వసంపదలుఁ జూల్కనఁగా మదిఁ దోచు నెప్పుడున్
తాదన చేయ జ్ఞానధన ముర్విని శాశ్వతమై కనంబడున్

నీవుగనుండు నాఁ బరఁగి నేర్పున జ్ఞానధనంబు దొంగిలం
బుకాదునట్టి మోహుఁ డనుచోరునిఁబట్టి వధింపఁ గల్గెడున్. ౧౫౬.

తే. కాన నేడు తాము మానసంబున దుఃఖి వహ్ని నార్పి జ్ఞానవర్షమునను

దమధరిత్రి యేలఁ దగినవా రెవ్వరో! యరయవలయుఁజూండి యప్పు వేగ. ౧౧౯

క. మీ రాఁడువారు కావున! నీరాజ్యం బేల నేర రెట నైనను స

చ్చార్పిశుని గుణవంతుని! ధీరుని నొకపిల్లవానిఁ దెచ్చుకొనవలెన్. ౧౨౦

తే. అతఁడు పెరిగినదాఁక నే నధికభక్తి! రాజ్యతంత్రంబు నడిపెద రమణి యిందు

కించుకైనను శంకింప కెచటనైనఁ బిల్లవానినిఁ గొనితేండు వేగమునను, ౧౨౧

క. అని గంగాధరశాస్త్రియే! యనుమాటల విని యహల్య యాతనిమోమున్

గని యిట్లు తెలుపఁదొడఁగెను! దనమదిలో నున్నయట్టితలఁపు నతనికిన్. ౧౨౨

తే. అయ్య గుర్భరం బైనదుఃఖాగ్నిలోనఁ బొరలుచుండియు నెపుడు మీబోఁటివా

కఱపుదుఃఖోపశమనవాక్యములను విని! చింతఁ దొలఁగించుచుంటి నాచిత్తమంద

క. జరగినకార్యంబునకున్! మరి మరి దుఃఖింప నేల మనమెల్లగమున్

ధర శాశ్వతులమె యని నాకరయఁగ నొకధైర్య మబ్బెనయ్య మహాత్మా. ౧౨౩

తే. సిరియు సంపద ధరణి నస్థిరములంచు! దృఢముగా నన్ని మదిలోన దుఃఖరహిత

నగుచు ధర్తమార్గంబున నవని నేలఁ దలఁచియున్నదానను నేనోధన్యచరిత. ౧౨౪

క. ఇతరులనూనునిఁ గైకొన! నతఁ డతిదుర్మార్గుఁ డగుచు ననవరతంబున్

క్షీతిని నధర్మము నడపినఁ! గుతుకము చెడి దుఃఖమునను గుండవలసెడున్. ౧౨౫

ఆ. ఏను రాజ్యమేలు పెఱుఁగకుండినయెడఁ! దప్పకుండు నొరులతనుజుఁ దెచ్చు

కొనుట యిప్పు డట్టిపనియే! నేనె యీ! రాజ్య మేలఁగలను రాణి నగుచు. ౧౨౬

క. అని చతురోపాయంబునఁ! దనమంత్రికిఁ దెలియఁజెప్పి తరుణీమణి యా

తనిఁ బంపిన నతఁ డప్పుడు! చనె మనమునఁ గినుకఁబూని సతిపై మిగులన్. ౧౨౭

క. గంగాధరయశవం తీ! సంగతి విని తనదుకోర్కి సమకూడమిచే

నంగనస్వాతంత్ర్యమునకు! భంగము కలిగింప నెంచె భావములోనన్. ౧౨౮

తే. తెఱవ యొకపిల్లవానినిఁ దెచ్చుకొనిన! నామె నొకచోట నుంచి యాయుర్భక్త

సాయ మొనరించునట్లుండి సంతతంబు! ధనము కైంకర్య మొనరింపఁదలఁచెను.

తే. తాను జెప్పినమాటలఁ దరుణి వినని! కారణంబున మదిలోనఁ గ్రూర్య మూని

యామె నపమానపటుపఁ దా నాత్మ నెంచి! వడి రహోబాకు నొకలేఖ వ్రాసె నిట్లు

తే. హో! కరువారాజ్యము యుక్తి మీఱఁ! బాలనముచేయువార లెవ్వారు లేమి.

దా మనాయాసముగ వచ్చి తత్త ణంబ! కైకొనఁగవచ్చు నీరాజ్యగరిమ నెల్ల. ౧౨౯

ఆ. కొమ్మ మామగారు కుగ్రామమగు హోళ! యందుఁ బుట్టి పెరిగినందువలన

నతనితరమువారి కందఱికిని హోళ! కరు లటన్న పేరు కలిగెఁ జూండి. ౧౩౦

తే. అనుచు వ్రాసినయా లేఖ నతఁడు చదివి! పరమసంతోషమునఁ బొంగి పరుకెత్తి

తలఁపనితలంపుగా నబ్బె! దనకటంచు! యుద్ధ మొనరింప రాహోబ యుద్ధమున.

- తే. అతఁడు మర్నావర్తనం డగుటవలన నాసనొందుచుఁ బరరాజ్య మపహరింప
వేగఁ బయనమై వెడలఁ దా వెలఁదితోడఁ బోరి రాజ్యంబు నైకొని పోదమనుచు.
- క. సేనలఁ గూర్చుకొని యతఁడు మనినితోఁ బోవచ్చుమాట నెవరొ తా
మీనాతికిఁ దెలిపిన విని తా నిలిచె సతీలలామ ధైర్యముతోడన్. ౧౭౬.
- ఆ. ధైర్యమునను జేడె తలఁగక సుంతైన నన్నిటికిని దేవు సాత్త నమ్మి
తెలిపె భోసలాదిదేశాధిపతులకు సకలప్రశ్న మపుడె సవినయమున. ౧౭౭.
- క. తనరాజ్య మొరులచేఁ గై కొనఁబడ నున్నదని వ్రాసి గొప్పన సతి వా
రిని వేఁడుకొనియె దీనతఁ జనుదెంచి సహాయపడుఁడి సరగున ననుచున్. ౧౭౮.
- ఆ. కలికిపైనిఁ గల్లుగౌరవాధికతచేరాజవర్యు లెల్ల రమణి కపుడు
సాయపడుదు మనుచు సానునయంబుగఁ జెప్పిపంప సంతసించె పనిత. ౧౭౯.
- న. అంతట నొక్కనాఁ డింతి తా సభచేసి భాషించె నిటు రోషభాషణములఁ
బ్రభువులొపేష్వాలు బ్రమసి ధనాశచే నరుదెంచి యీరాజ్య మపహరింప
వచ్చెద రని వింటి వారి కీయన్యాయవర్తనం బరయంగఁబాడియానె
యబల గదా యోమే నవలీల ననిలొన గెలిచెద మని వారు తలఁతురేమొ
వట్టి దామాట తమబోటివారిసెల్ల నిగ్రహింపంగఁ గలను నానేర్చుకొలఁది
సేనయును జాలఁగలదు నాచెంతఁగూడఁగాన నిండుకై వారికే కలుగుఁగడు. ౧౮౦.
- తే. అహహ యేమని చెప్ప నయ్యవసరమున పీరరసపూరితములైనవెలఁదిపల్కు
లందఱును విని విస్తయం బంది మదినిఁజూడ మింతధైర్యముగలసుదతి ననిరి. ౧౮౧.
- తే. అతిపపల్కినధీరవాక్యంబు లెవరొ చెప్పఁగా వినికూడఁ దా జెనఁటియగుచు
నన్న కీవార్త తెలుపక యతివపైకి వెడలె రాహోబ యనిచేయ వేగమునను. ౧౮౨.
- తే. అదిగొ యేఁబదివేలసైన్యములతోడవచ్చె రాహోబ యని చెప్ప పనిత వించు
ధైర్యకవచంబు ధరియించి తలఁతులేక | యనిపె నొకవార్త యిట్లని యతనికపుడు.
- క. అయ్యా నాతో యుద్ధంబియ్యెడఁ గావింప మీర లేతెంచితి రీ
కయ్య మొనరించుటకు నే నియ్యకొనియె యున్నదాన నేపు దలిర్పన్. ౧౮౩.
- ఆ. ఏనుఁగూడ సేన లెన్నియో కూరిచియున్నదానఁ జూండు యుద్ధమునకు
గెలిచి మిమ్ము నాకుఁ గలసాత్తు దక్కించుకొందు లవము లేదు సందియంబు. ౧౮౪.
- ఆ. అట్లు నేను గెలువ నవనీశు లెల్లరుఁ బరిహసింపఁగలరు కరము మిమ్ము
దాన మీకు మిగులఁ దలవంపు లగుఁజూండు నాదుపల్కు నిజము మేదినీశ. ౧౮౫.
- క. అటుగాక మీరు నన్నే యటమటమున గెల్పిరేని యదియును మీ కె
న్నటికిని గీర్తి నొసంగదు పటుతరమగు నిందయొకటి ప్రాపించుఁ జూడీ. ౧౮౬.
- తే. వెలఁవలతోఁ బోరుట యీయిలలో ధర్మంబె యరయ నేరికినైనన్
తెలుచుల నొప్పించినయెడఁగలుగ దె యపకీరియెట్టిభునులకునైనన్. ౧౮౭.

- ఆ, ఆడువార లేడ యని చేయు లేడనితలఁతురేమొ మున్ను తరుణిఁగైన
సత్యభామతోడ సమరంబు గావించియోడిపోయెఁ గాదె యొక్కయసుర. ౧౮౯,
- ఉ, కావున నింతులందుఁ బొడగానఁగవచ్చెడు శౌర్యధైర్యముల్
కేవల మల్పురాండ్రనుచుఁ గీర్తికి నర్హత లేదటంచు స
ద్భావము వీడి పూరుషులు భామలఁ జుల్కన చేయఁ జూతు రీ
భూవలయంబునం దధికబుద్ధినిఁ గల్గినవార లుండరే. ౧౯౦,
- ఆ, కానఁ జెలువలందుఁ గలనిరసనభావమునను నన్ను గెలిచి మోదమునను
బోదమనుచు మీరు బుద్ధి నెంచితిరేమొ! కాని జయము మీకుఁ గలుగఁబోదు. ౧౯౧,
- క, అని వీరాలపంబుల! పనితామణి చెప్పి పంప భయకంపితుడై
జననాయకుండు సిగ్గునఁ దనతలను ధరాతలంబుఁ దాఁకఁగ వంచెన్. ౧౯౨,
- ఆ, లజ్జ నొంది మదిని లలనశౌర్యము నీతిధర్మవర్తనంబు దయయు మొదలు
సర్వసుగుణములకు సంతోషమందుచుఁ బ్రభువు సతికిఁ జెప్పి పంపె నిట్లు. ౧౯౩,
- క, అమ్మా మీ కెన్నియొ కష్టములు గలుగుట నెఱింగి సరగున వ్యాపా
రహ్మల నటు విడిచి యిటులు! మిమ్ములఁ గనవచ్చినాడ మిగుల వగచుచున్. ౧౯౪,
- తే, కానఁ దమరాజ్యమెల్ల సేఁ గైకొనుటకు | వచ్చుచున్నాడ నని తమభావమందుఁ
దలఁపవల దని తరుణికిఁ దెలిపి పంపె | నపజయము గల్గుఁ దనకని యవనివిభుఁడు.
- ఆ, తరుణి కిట్లు దెలిపి తనదుసైన్యము నెల్ల వెనుక కనిపి తాను వేగమునను
గొస్తుయున్నయెడకుఁ గూరిమితో వచ్చియాదరమునఁ బల్కె నామె కిట్లు. ౧౯౫,
- క, తల్లీ మీ రిహసుఖములు! కల్ల లటం చెఱిఁగి ముక్తికరమైన మది రం
జిల్లఁగఁజేసెడుపరసుఖ! ముల్లంబునఁ గోరుకొనుట యుచితము నుండీ. ౧౯౬,
- క, ఎక్కడిపుత్రీపుత్రకు! లెక్కడిబంధువులు మిత్రు లెక్కడివారె
దొక్కరు శాశ్వతులగుదురె | మక్కువపడి చెడుటెకాక మనవారనుచున్. ౧౯౭,
- క, ధర్మంబె ప్రాణబంధువు! ధర్మమే ధైర్యశ్రవ్యకరము ధర్మమే సుఖమున్
ధర్మమే ముక్తికి మార్గము! ధర్మమునకు సాటి కలదె ధరనొకటైనన్. ౧౯౮,
- తే, ధర్మపరతయొ ముక్తికి దారి యనుచు! నిర్మలాత్మకులై చాల నీతిగల్గి
యీశ్వరుని నమ్మువారెపో శాశ్వతంపుఁ బదవి నొందెడువార లీపసుధలోన. ౧౯౯,
- చ, చదువుచు భర్త శాస్త్రములు సాదరలీలను నెల్లవారికిన్
విదితముగాఁగఁ దెల్పుచు వివేకముగల్గి చరించుమార్గమున్
సదయత బీదసాదలను సత్కృపతోడుతఁ గాంచుచెప్పుడున్
ముదమున రాజ్య మేలినను మోదయుతం బగు విశ్వమంతయున్. ౨౦౦,

౧. కావున జరగినదానికి నేవిధ మగుచింత మాని యీశ్వరు నెపుడు
భావమున నిలిపి యాతని నేవించుచు ధర్మ మెపుడు జేయుము తల్లీ. ౨౦౨.

౨. ఈరాజ్యమెల్ల మీ రిక్క ధీరతతో నేలుకొనుచు దీనుల దయతో
నారసి సంసారం బనుపారావారంబు నీడి పారముగనుడి. ౨౦౩.

౩. అనుచు వైరాగ్య ముదయింప నతివ కతఁడు ధర్మముల నెల్ల బోధించి తత్తుణంబు
తరలె నింమారుపురినుండి తనదుపురికి నంత రాజ్యంబు గైకొనె నింతి తాను. ౨౦౪.

౪. ధర్మకార్యానిగుణములఁ దనరి యుండి తరుణి తనరాజ్య మొరులకు దక్క నీక
నేర్పుతో శత్రుపైన్యంబు నిగ్రహించెఁ జూడఁ బోదుమె యటువంటిసుదతినిలను.

౫. పట్టాభిషిక్తులై సతి పట్టణ మేలుటకు రాగఁ బ్రజ లెల్లరు నిం
కెట్టియిడుమలును మనలకుఁ బట్ట వనుచు సంతసమునఁ బొంగిరి కరమున్. ౨౦౫.

౬. పదియేడుచూర్లపై నటుపదియైదవవత్సరమున వనితామణి తా
ముదమునఁ బీతం బెక్కిను సదమలులై జనము లెల్ల జయఘోష మిడన్. ౨౦౬.

౭. ఇల దుర్బలులకు రాజులె బల మనుశ్రుతివాక్యసంఘిఁ బ్రజ లెదలోనన్
దలఁతురు రాజులు కరుణాకలితులు గావలయు ననుచుఁ గర మనురక్తిన్. ౨౦౭.

౮. కాన నీయహల్య కరుణాబ్ధి యాట నన్యాయ మడఁచి మిగుల న్యాయముగను
దమ్ముఁ జూచు ననుచుఁ దమలోన సంతోషభరితు లైరి యచటిపౌరవరులు.

౯. తనబంధుఁ డగుతుకోజీ యను సద్గుణవంతు నొకని నంగన తా గై
కొని మంత్రి పథ మొసంగెను దనకుఁ దగిన మంత్రి యనుచుఁ దలఁచి మనమునన్.

౧౦. మగవ తా నతని నమాత్యునిఁ గాఁ గొని కఱపె వానికి రాజకార్యసరణి
భామ నాతఁడు మాతృభావంబుతోఁ జూచి యామె చెప్పినమాట కడుగుదాట

కుండి నమ్రతతోడ నువిదశశ్రుల పైకి దండెత్తి వారల దర్ప మడఁచి
పరరాజులను గెల్చి పడఁతిరాజ్యమునందుఁ జోరభయాదులొ క్రూర మయిన

భయములను బాపి యుద్ధసంబంధ మైనపనుల నెఱవేర్చుచుండె నాఘనుఁడు తాను
దమ్ముఁ గలకార్యముల నెల్ల దరుణి తా నె నిర్వహించుచు నుండెను నేర్పుతోడ.

౧౧. ప్రాణనాథునిఁ బుత్రునిఁ బనిచి దివికిఁ దగుదు నని పీత మెక్కితి ధరణి నేల
కట నావంటిక్రూరురా లవనిఁ గలదె యనుముతోఁ జేసె నాగుండె నీశ్వరుండు.

౧౨. కనుచు నీమె వగవ నాసమయంబున సతికి లోన నెవరొ సదయు లగుచుఁ
క్కొనట్లు తోఁచె బరమ సుజ్ఞానంపుఁ బల్కు లిట్లు వినుండి ప్రమదమునను.

౧౩. తీర వింతిల మగువా కాటికిఁ బోనట్టివారు గలరె ధర్మతీ
నాటి నరముగ మానవతోటికిఁ దప్పనిది కాదె మాలుట ధరణిన్. ౨౦౮.

- క. కావున నైసర్గిక మగు చావున కెదలోనఁ గుండి సంతతమును నీ
వీవిధమున నుండిన నినుఁ గేవల మవివేకిని యని కృతమతు లనరే. ౨౧౫.
- ఉ. చచ్చినవారి కేడువక చాలవివేకము గల్గి మానవుల్
నిచ్చలు ధర్తమార్గమున నేర్పగులై తగ సంచరించి తా
మెచ్చట నెట్టు లుండినను నీశ్వరు నమ్మి భజింప వారినిన్
మెచ్చుదు రెల్లవారలును మే లొనఁగూర్చును దేవదేవుఁడున్. ౨౧౬.
- క. చచ్చినసుతుఁ డొక్కఁడె నీకెచ్చోటను గన్న నూను లెందఱొ కల రీ
పిచ్చిని విడి వడి సమతను గ్రచ్చుట నిలజనులఁ జూడఁ గాఁ దగు మగువా. ౨౧౭.
- క. అని పల్కినపల్కులఁ దా విని విస్తయ మంది మది వివేచించి తుదన్
దనయంతర్వాణి యిటులు వినిపించెఁ గదా యటందు వెలఁది యెఱింగెన్. ౨౧౮.
- ఆ. తెలిసి యంతరాత్త తెలిసినవిధ మెల్ల సత్య మనుచు నమ్మి సామి నెపుడుఁ
జిత్తమందు నిల్పి చెలువ స్వకృత్యముల్ నిర్వహింపఁ దొడఁగ నీతిరతిని. ౨౧౯.
- నీ. పొలఁతి నూర్యోదయంబునకుఁ బూర్వమే లేచి మును కాల్యకరణీయములను జర
యంత స్నానము చేసి యధికభక్తిని దేవతార్చనం బొనరించి యా త్తయందు
సకలలోకాధారు సర్వజ్ఞ సర్వేశు భక్తమందారు విపద్విదారుఁ
బాయకుండఁగ నిల్పి భక్తితో బహువిధసాధనంబులచేత జపము చేసి
షడ్రసోపేత మైనభోజనము చేసి పిదపఁ బండితోత్తములను బిలువనంపి
భక్తిరసపూరితము లైనపద్యములను వివిధధర్తముల్ వారిచే వినును బ్రీతి. ౨౨౦.
- ఆ. ప్రాలుమాల కెపుడుఁ బడఁతి తాఁ దలఁచిన దెట్టికార్య మైనఁ బట్టుదలను
జేసి కాని నిద్రఁ జెంద కుండును జుండి నీతి సోమరులకు నేర్పు ననఁగ. ౨౨౧.
- క. తనజాతి మాంసభక్షణమున కెడ మిచ్చునది యైన ముద్దియ తిన ద
య్యెను మాంసం బెన్నఁడుఁ దా భునవిప్రాంగనను బోలి కడు కుచిత మెయిన్
- క. తనవిభుఁడు చన్న వెనుకను దనయాభరణంబు లెపుడు ధరియింపక తె
ల్లనివస్త్రమును ధరించుచు వనితామణి జరుపుచుండె వైధవ్యవశన్. ౨౨౨.
- నీ. కలికి నిత్యము రెండుగంటలవేళను రాజకార్యము దీర్చ రాజసభకు
నరుదెంచి యందు నన్యాయంబు లేకుండఁ బ్రజలకలహముల బాపి దయను
స్వయముగా రాజ్యసంబంధమా పను లెల్ల నెఱవేర్చుకొని వచ్చి నిలయుమునకు
మగుడ సాయంకాల మగుడు నీశ్వరుఁ గొల్పి యతనిప్రసాదంబు నంది పిదప
దుది ఫలాహార మొనరించి నిదురఁ బోవు రెండుజాతులరాత్రికి విందుమదిని
గాల మీరితిని వృధాగఁ గడప కెపుడు సార్థక మొనర్చి మానవజన్మ మహా

తే. రమణి బ్రాహ్మణస్త్రీపతే రాశ్రులందు! నన్నము భుజించుటను మాని యెన్నరాని
వ్రతము లొనరించుచుండె సద్భక్తితోడ! విప్రవర్యుల రక్షించె విపులముగను.

సీ. అమలమా సద్బుధు లన్నిటి కన్నను దానశీలతయును దయయు సతికి
నధిక మైనందున నంగ నామణి యెన్నదానంబులును వస్త్రదానములును
సకలదానంబులు సత్పాశ్రులను జూచి చేయుచు సత్కీర్తి జేంచుచుండె
బలుత్తే తములు గల భరతఖండమునందుఁ గావించె దేవతాకార్యములను
బ్రాతదేనాలయములను బాగుపఱిచి! దేవతాక్షేత్రములయందు దీప్య మైన
తనదునామంబు జను లెల్లఁ దలఁచునట్లు! లేదయో యొకతనచిహ్న మేరుపఱిచె.

చ. చదువుల కున్నిప ట్టనుచుఁ జాల నుతిం గను వారణాసిలో
సుదయుఁడు విశ్వనాథుఁ డనుసామి వసించెడియాలయంబు నీ
ముదితయె కట్టి యిచ్చె నని ముద్దియసచ్చరితంబులన్ జగ
ద్విదితము గాఁగ వ్రాసిరి కవీశ్వరు లీమె నుతించు చెంతయున్. ౨౨౨.

క. అన్నా తురులకు నీయమ! యన్నముఁ బెట్టింపఁ దలఁచి యాదరమునఁ దా
నన్నము నిడుసత్రంబుల! నెన్నియొ కట్టించి మించె హెచ్చినకీర్తిన్. ౨౨౩.

అ. తరుణి దీనజనుల దయఁ జూచుటే కాక! పశువు పక్షి మొదలు బహువిధంపు
జంతుకొట్ల కెల్ల సంతతంబు ననంత! పైనమే ల్పొనర్చె నధికదయను. ౨౨౪.

తే. పక్షు లరుచెంచి పొలములపైని వ్రాలఁ గాంచి కఠినాత్తు వైనట్టికాఁపువాండ్రు
రాశ్మితోఁ గొట్టుటను జూచి రమణి మిగులఁ దల్లడం బొంది మదిలోనఁ దలఁచె నిట్లు.

ఉ. ఎంతదయావిహీను లని యెన్నఁగ వచ్చును వీరి నయ్యయో
సుంతయు జాలి లేక తమకూరతఁ బక్షులపైనిఁ జూపి నొ
ప్పింతురు జీవజంతువులఁ బ్రీతిని జూడక మూఢచిత్తులై
యింతట నైన వీనిశ్రమ లెల్ల నివారణ మేను జేసెదన్. ౨౨౫.

క. అని తలఁచి పంటచేలను! గొని పులుఁగులకొఱకు విడిచెఁ గోమలి దయ యీ
వనితామణియై పుట్టెనొ! యని సంశయ మంది లోకు లద్భుత మందన్. ౨౨౬.

క. నో రెఱుఁగనిపక్షులఁ గని! నారీమణి జాలి నొందినదియై వానిన్
గూరిమి నరసె నహా సతి! నేరీతి నుతింపఁ దగునొ యే నెఱుఁగఁ జూడీ. ౨౨౭.

క. కనిచును వినియు నెఱుంగఁము! మును పక్షులకొఱకు ధాన్యము నొసఁగి దయ వా
నిని బ్రోచినవార్త నిజే! వినఁ గలిగినవార మీమెవిమలచరిత్రన్. ౨౨౮.

క. పక్షు లెఱుఁగ కెపుడుఁ గడు నేర్పు గల్గి తద్ధనముపలనఁ బుణ్యధనముఁ జెంచె
గొప్ప మెఱుఁగ కెపుడుఁ గడు నేర్పు గల్గి తద్ధనముపలనఁ బుణ్యధనముఁ జెంచె.

- క. సతి యెయ్యది నిజమని తన! మతి నమ్మెనొ దాని నెల్ల మానక యెపు డు
న్నతకృత్యముల నొనర్చుచు! సతతము సన్తోషి గల్గి సన్నతి కెక్కెన్. ౨౩౩
- క. వనితామణి దయ నిరతము! దనదుశిరోభూషణముగఁ దాల్చినదై తా
ఘనకార్యము లొనరించెను! దనవర్తన మొరులు సేర్వఁ దగియుండునటుల్. ౨౩౪
- సీ. దయ కున్కిపట్టుగాఁ దాఁ గానిపించియు నుగ్రశాసన యయ్యె నువిద మిగులఁ
దనసేవకావళి తనయాజ్ఞ మిఱుచుఁ దప్ప చేసినయెడ దయఁ దలఁపక
ఘోరశిక్ష విధించి వార లెప్పుడుఁ దప్పుదారిఁ బోవక యుండఁ దండనంబుఁ
జేసి వారికి మేలు చేయఁ దలంచుచు భయభక్తులను జూపి బాగు పఱిచి
బందిపోటు లొనర్చెడువారిఁ జూచి! మీకు నన్నపానాదులు లేక యున్న
నిచ్చెదను బీళ్ళఁ గొన్నిటి నిపుడు మీకుఁ గైకొనుండని పల్కును గలికి దయను.
- ఆ. మఱియు వారి కిట్లు మగువ యాజ్ఞాపించె! బ్రజల మోసపుచ్చి బందిపోట్లు
చేయకుండి మఱియుఁ జేయువారలలోన! జేర మనుచు బాస చేయుఁ డీరు.
- క. వేయేల రాజ్యమందున! నీయచు పాలించునప్పు డేవిధమగు న
న్యాయము జరుగమి జను లా!ప్రాయము గని యుండి రెదలఁ బ్రమదం బొప్పున్.
- క. అంతటఁ గొన్ని దినంబుల! కింతికిఁ గలనుగుణజాల మెల్లడఁ దెలియన్
సంతస మందుచు నొకకవి! కాంతామణిఁ గూర్చి యొక్క కావ్యము చేసెన్.
- తే. కావ్యమును దీసికొని వచ్చి కవివసుండు! చేడ కర్పించి లాభంబుఁ జెందఁ దలఁ
నెలతకడ వచ్చి నిలిచి వినీతితోడ! గరయుగంబులు మోడ్చి తాఁ బరమభక్తి.
- ఉ. అమ్మ మిము న్నుతించుటకు నర్హతఁ జాలనివాడ నయ్య లో
కమ్మన మీప్రవర్తనము గణ్యత నొందుటఁ గాంచి నాదుచి
త్తమ్మన మీగుణావళినిఁ దప్పక సం స్మరణంబుఁ జేయఁ బా
పములు నాశమా వనుచు వ్రాసితిఁ జొండి భవచ్ఛరిత్రమున్. ౨౪౩
- క. అని పల్కి కావ్య మొసఁగిన! వనితామణి స్తుతులఁ జదివి బహుకోపముతో
ననుఁ బొగడఁ దగదు నీ వాఘనుఁ డగుపరమాత్ముఁ బొగడు కడుభక్తిమెయిన్.
- కా. అయ్యా నీ విటు సన్నతింపఁ దగ దే నల్పజ్ఞురాలం జుమీ
నెయ్యం బొప్పగ సర్వకారుణికునిన్ నీచిత్తమం దుంచి నీ
వెయ్యోరీతుల నాతనిం దలఁప నీయిష్టంబు చేకూఱునో
యయ్యోరీతుల నాతనిన్ బొగడి నిత్యానందముం బొందుమీ. ౨౪౪
- క. సకలాధారుండై భువి! సకలముఁ బుట్టించి పెంచి సమయించెడు న
య్యకలంకు నొకనిమాత్రమే! యకుటిలమతి సన్నతింప నగు నెల్లరకున్. ౨౪౫

తే. కాన సుజ్ఞాని వగుచు నోకవివరేణ్య! సకలసద్గుణజాలండు సర్వసాక్షి
యమలవిజ్ఞానమూర్తి యాద్యంతశూన్య! డైనసామి సుతింపుమా యధికభక్తి.

క. ఆతనిఁ గొనియాడిన నీ! పాతకములు తొలఁగు జన్మపావన మగు వి
ఖ్యాతి లభించును సుగుణ వ్రాతము నినుఁ బాయకుండు భయము నశించున్.

క. ధర నవివేమ లెఱుంగరు! పరమాత్ము నుతింపఁ గల్గుపరమానందం
బరయఁ బరార్థపరుల్ సుస్థిరమతులై వెలయుధర్మశీలురు దక్కన్. ౨౪౯.

క. అని పల్కి యాతఁ డొసఁగిన! తనపైని రచింపఁబడినతత్కావ్యంబున్
గొని నదిలొఁ బడవై చెను! వనినామణి యీమె పరమపావని కాదే. ౨౫౦.

క. స్తుతిపాతంబుల కెన్నఁడు! మతి నుప్పొంగెడుగుణంబు మానినియొద్దన్
వెతకినఁ గనఁబడనందున! సతిధన ముపయోగపడియె సత్పాత్రములన్. ౨౫౧.

క. తనరాజ్యమందు నిర్వురు! వనితలు తమనందనులును బ్రాణేశ్వరులున్
జనిపోవుకతనఁ దమధనమును దన కియ్యంగఁ జూచి ముద్దియ పల్కెన్. ౨౫౨.

తే. ఏల నా కొసంగితి రిప్పు డీధనంబుఁ! గారణము దెల్పుఁ డన విని వారు భక్తి
నతివకడ నిల్చి ముకుళితహస్తలగుచు! విన్నవింపంగఁ దొడఁగిరి వెలఁది కిట్లు. ౨౫౩.

తే. అప్పు మాయొద్దఁగల ధన మనుభవింప! నెవ్వరును లేరు కావున నీధనంబు
మీరు కైకొండు వేగంబ మేముపోయి! వారణాసిని నివసించువార మీకను.

తే. పుత్రులను పల్లభులను గోల్పోయి యిచట! నొంటరిగ నుండఁజాలమోయువిదవేగ
కాశికాపురిఁజేరి నిష్కలుషమూర్తి! యైనవిశ్వేశ్వరునిఁ గొల్తు మచటనుండి. ౨౫౪.

తే. అప్పు యీధనం బెల్ల మీయనుపమాన! మైన కరుణాతిశయముచే నల్పే మాకుఁ
గాన మీసొగ్గు మీరలే కరుణతోడ! గైకొనుండు పోయెదము మేము కాశి కిపుడు.

ఆ. ఆనుచు వారు పల్కు నంగ నామణి వారి! బరమకరుణఁ జూచి పలికె నిట్లు
సంతసంబు గల్గె సతులార మీ రిప్పుడాదిదేవుఁ గొల్తు మనుట నాకు. ౨౫౫.

క. కాని పరమాత్ము మీరలు! ధ్యానించుటకొఱకు దూర మగుపురమునకున్
బో నేల జగము నిండిన! వానిని వెదకుచును గ్రుడ్డివారలభంగిన్. ౨౫౬.

క. సర్వవ్యాపకుడై భువి సర్వంబున నిండియుండు సర్వేశుండు తా
సర్వము శాశ్వతమనియెడు! గర్వమువిడి కొలువ నలేడు గరుజించుఁజూడే. ౨౫౭.
మును ప్రహ్లాదునిఁ బ్రోవను! ఘనుఁ డనుభవవంతుఁ డుక్కుకంబమునందున్
జననంతై నరసింహుం! డనుపేరిటఁ ద్రుంపలేదె యాతనితండ్రేన్. ౨౫౮.

క. ఈయితిహాసము చాలదె! పాయనికృపతోడ స్వామి భక్తుల కెపుడున్
సాయ మొనర్చుచు నెల్లెడ! బాయక నివసించియుండువాఁ డని చాటన్. ౨౫౯.

- తే. పరమమూర్తులకొఱునై ధరణి మున్ను। తీర్థయాత్ర లేగ్పఱచిరి ధీరవరులు
గాని సుజ్ఞాన మెఱుంగనికపటచిన్తు। లెటకుఁబోయిన సర్వేశు నెఱుంగలేరు. ౨౬౨
- క. తమలోనిశత్రుగణముల। విమలమతిం ద్రుంచి సర్వవిధధర్మములన్
గ్రమముగ జరిపేడు మనుజులు। దమలోఁ గనఁగలరు మోక్షదాయకు నెపుడున్.
- తే. కాన మీ రిప్పు డలకాశికాపురికిని। నేగ నావశ్యకంబు లే దీశ్వరుండు
సర్వగతుడై సునూత్తుడై సర్వసాక్షి। యగుచు వెలుఁగొందుఁగానమీయాత్ర యందు.
- తే. మీపతులు సంగ్రహించినమీధనంబు। నేను గైకొన నేర్తునే నీతి మాలి
వట్టియన్యాయ మిది నాకు వలదు ధనము। గైకొనుఁడు పొందు మీయిండ్లకడకు వేగ
- ఆ. ధనముతోడ మీకుఁ బనిలేకయున్నను। బ్రాణనాథు లైనవారిపేరు
ధరణి నిచ్చునట్లు ధర్మకార్యంబులఁ। జేసి కీర్తి గనుఁడి శ్రీఘ్రముగను. ౨౬౩
- ఆ. అనుచుఁ జెప్పి వారి నంపివైచె నహల్య। పరులసొత్తు గడ్డిపఱకపలెను
జూడవలయు ననెడునూజ్ఞాన మెఱిగిన। వెలఁది యాటఁజేసి వేగమునను. ౨౬౪
- సీ. ఈరీతిని నహల్య యెల్లసద్గుణముల కాటపట్టగుచుఁ దా ననవరతముఁ
దనరాజ్యమం దుండుజనుల కేబాధలు లేకుండఁ జూచు చ నేక మైన
పుణ్యకార్యంబులఁ బడమిపై నొనరించి నిఖిలాపదబ్ధుల నిస్తరించి
సర్వేశ్వరుని సదా సంస్మరించుచునుండి యఖిలంబు నాతనియ్యాజ్ఞ యనుచుఁ
బరమధార్మికురాలయి పరఁగుతఱిని। బడఁతియల్లుండు పరలోక హాసుఁ డుద్యోగ
నట్టిదుర్వార్తరించుఁ దానాక్షణంబు కూతుఁ గనఁబోయె దుఃఖాగ్నిఁ గుమిలి మది.
- తే. పోయి పుత్రికామణిఁ జూచి పాలఁతి తాను। జింతచే నోట మాట వచింప లేక
కొంతపడి నేదదేఱి తాఁ గూతుఁ గాంచి। పలికె దుఃఖోపశమనమాపలుకు లిట్లు.
- శ్రీ. తల్లి దుఃఖింప నేల యీధరణియందుఁ। బుట్టి సర్వంబుఁ బదపడి గిట్టుటయును
భగవదాజ్ఞ యటం చని భావమందుఁ। దలఁచి ధైర్యంబునొందుట దగును మనకు.
- క. ఎన్నిదినంబులు వగచిన। నెన్నఁడు తాఁబోరు దివికి నేగినవారల్
చిన్నికుమారి ప్రపంచం। బెన్నఁగ నాటక మటంచు నెఱుంగుము తెలివిన్. ౨౬౫
- క. అని జవని యాదరించిన। విని మూక్తాబాయి మిగుల వినయమునోడన్
జననిని గనుఁగొని యిట్లనెఁ। గనుదోయిని జలము నింపి కడుదుఃఖిల్లెను. ౨౬౬
- క. ప్రాణసమానుడగు నిజప్రాణేశునిఁ బాసి యిలను బ్రతుకుటకన్నన్
ప్రాణేశునితో నేగుటయేణాక్షికి ధర్మ మనుట నెఱుంగవె తల్లీ. ౨౬౭
- తే. అనుడు గుండె జల్లనియె నహల్యకపుడు। కంప ముం దెను బేహంబు గార్చువచ్చి
మనసు వికలత నొందఁగ మగవ మరలఁ। దనయ నీక్షించి పల్కెను దైవమునఁ

చ. తనను భవన్వయోగశిఖి తప్పక నాహృదయంబుఁ జేరి నా
మనసు చూపించజేయు నీక మానుము నీవిభుతోడ నేగటన్
జనని యభీష్టము నిగల సన్నతీ దీర్చుటయు న్నహీస్థలిన్
ఘనమగుగ్గమే యగును గావున న న్గరుణింపు మిత్రతీన్.

౨౭౫.

క. నినుఁ జూచి దుఃఖమెల్లను దునుమాడెతి నీవు గూడఁ దొలఁగెన నన్నన్
మనసు నిలుపఁగ వశంబేతనయా నను విడిచిపోవఁ దగు నే నీకున్.

౨౭౬.

ఆ. అనుచుఁ దల్లి పల్క నాత్తజ యిట్ల నె వినుము మాత నాదువిన్నపంబు
మును జనకుఁడు భ్రాతయునుబోయి రిప్పుడుపతియొఁగూడఁబోయెఁ బరమునకును.

తే. ఒకతనూజుఁడు గల్గియు నకట యాతఁ డరిగె లోకాంతరంబున కమ్మ వినుమి
యిందలిని గోలుపోయినే నిలను బ్రతికి సాధకత యేమి చెప్పమా సత్యముగను.

ఆ. తల్లి నిన్నుఁ జూచి భరణి నుండెవనన్న నటువదేండ్లప్రాయ మరిగె నీకు
నీవు చన్నవెనుక నెయ్యంబుతో నన్ను నరయువార లెవ్వ రవనిలోన.

౨౭౭.

తే. కరుణఁ జూచెడువార లెవ్వరును లేమి గౌరవముతోడ బ్రతుకుట కష్టతరము
గౌరవము చెడ్డవెనుక నిక్కము జనులకు నాత్తహత్యయే మేలుపో యరసిచూడ.

క. కావున నే సహగమనము గావింపఁ దలంచుచుంటిఁ గరుణను నీ వో
పావని ననుఁ గృపఁ గని యాదేవుఁడు రక్షించునట్లు దీవింపు తగన్.

౨౭౮.

క. అని చెప్పి తనదుజననికిఁ జని ముక్తాబాయి ప్రాణసముఁ డగుపతితో
నొనరిచి సహగమనముఁ దా జననిని దుఃఖాన్ధిలోన సరగున ముంచెన్.

౨౭౯.

క. ముద్దులసుత చనె నని యే స్రాద్ధను జీతించి లోనఁ బొగులుచునుండన్
ముద్దియు బేహంబున రుజులెద్దయు బాధించె నట్టితటి నయ్యయయో.

౨౮౦.

క. ఎన్నఁగఁ జాలని కూపదలెన్నియొ గుమిగూడి వచ్చి యాయమధృతినిన్
గ్రన్నన హరియింపఁగఁ దా నన్నియొఁ బరిమార్చె ధైర్య మనుఖిడ్డమునన్.

౨౮౧.

సీ. ఇట్టింగి ముప్పదియేఁడు లీయమ రాజ్యపరిపాలనముఁ జేసి ప్రజలవలన
నతివ విఘ్నపుణ్యశ్లోక యనియెడుగౌరవాధిక్యంబు గాంచుచుండి
వసుధలో నన్యాయ్య వర్తను లగురాజు లందఱుఁ గని సిగ్గు నొందునట్లు
లిల నేలి యన్యాయ మెట్టివో యెఱుఁగక సత్కీర్తి గాంచుచు సంతతంబు
నిండు లెల్లరుఁ దమలోన నిట్టివనిత వెలసి తమజాతివారిఁ బవిత్రపటిచె
ననుచు గర్వంబు నొందునట్లనవరతము మెలఁగుచుండంగఁ జావు సమీపమయ్యో.

ఆ. పదియు నేడునూర్లపైఁ దొంబడెనవయబ్దమున నహల్య నకట మృత్యు
దపహరించె భోతు లందఱుఁ దమపెన్ని ధాన మరిగినట్లు తల్లడీల్ల.

౨౮౨.

౨. దేవగుణంబు ల నేకము। లీవనితకుఁ గల్గియుండు తెల్లరు గని యా
పావని జగదంబయె తా। నీవిధమున నవతరించె నిల నని రెండుకా.

౨౫౩

౩. అంబ లోకమాత యవతారమై భువి। నేడు మనల విడిచి నిర్దల మగు
తనదులోకమునకుఁ దరలె నం చని రంత। చెలువక్తిగి వేట చెప్ప నేల ?

౨౫౪

౪. అంతట నొకయాలయమున। సంతసమున నీమెక్రతిమ స్థాపించి తగకా
సంతతము మహారాష్ట్రు ల। దంతయు భక్తిని భజించి రేమని చెప్పుదుకా.

౨౫౫

౫. ఎందటో రాజులు గల రా। యిందూరుపురంబు దొల్లి యేలినవారలో
సుందరివలె సత్కీర్తినిఁ బొందినవా రొకరు లేరు బుద్ధిఁ దలంపకా.

౨౫౬

౬. అబలయై పుట్టి యాయమ యవని యెల్లనింత ధర్మంబునో నేలి యిన్ని సుగుణ
జాలములఁ గల్గియుండుట సత్యమగునె। యతిశయోక్తులు గా కని యందులేమి

౭. అట్లు దలంపఁ గూడ దణుమాత్రమైనను। గతి సుఖీల యగుట సత్యమగును
దరుణియర్హతకును దగురీతి వర్ణింప। లేమిఁ జింత గల్గె నామనమున.

౨౫౭

౮. వనిత యయి పుట్టి యీసతి। ఘనత వహించినది కానఁ గాంతలపైనికా
మనగ్రంథము లారోపించిననింద లసత్య మని వచింపం దగుఁగా.

౨౫౮

ఉత్సాహము. కొమ్మ యాపె కాక గొల్లకులమునందుఁ బుట్టియుకా
నెమ్మనమున దేవదేవు నిల్చి భక్తిఁ గొల్చి దో
షము లంట కుండఁ గాంచె సర్వసగ్గుణావళికా
సమ్మదమునఁ జదువుఁ డీమెసచ్చరిత్రఁ జేడియల్.

౨౫౯

చుత్తకోకిల. కూర్చి తోడుతఁ జదివి మీరలు కొమ్మరీతిని సర్వదు
ష్కర్తముల్ దెగటార్చి యెప్పుడు సత్యవాక్యము లాడుచుకా
ధర్మమార్గమునం జరించుచు దైవము న్నది నిల్పుఁ డీ
నిర్దలుం డగుస్వామి మీ కిల నిత్యపౌఖ్య మొసంగెడుకా.

౨౬౦

సా ధు ర త్న క శ త క ము.

ఇది

శ్రీమతి, కొటికలపూడి - సీతమ్మచే

రచియింపబడినది.

మొదటి కూర్పు.

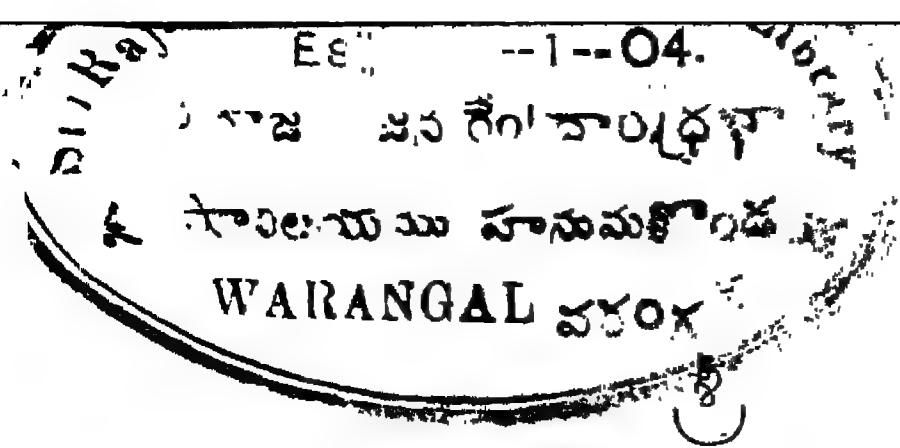
చెన్న పురి:

శ్రీ చింతామణి ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడినది.

1903.

సాధురక్షకశతకము.

ఉ. శ్రీ విలసిల్లఁగా జగముఁ జిత్రముగాఁగ సృజించి పెంచుచున్
జీవదయాపరుం డని సుశీలురచే నుతిగన్నయట్టియో
దేవర నీదుశాసనము దివ్యతరంబుగఁ జెల్లుఁ గాక యీ
భూవలయంబులొపలఁ బ్రభూ శరణాగతసాధురక్షకా.

ఉ. హాయిగ నీగుణావళి నహర్నిశమున్ దలపోసి లోన నా
ప్రాయము నొందఁ గోరి యిటు లల్లితిఁ బద్యశతంబు దీని లో
బాయనిప్రేమతోడ నొకపచ్చలహారముగాఁగఁ గొంచు నన్
వేయివిధాలఁ బ్రోవఁ గదవే శరణాగతసాధురక్షకా.

ఉ. పిల్లలు పల్కుపల్కులను బ్రీతిని బ్రాజ్ఞులు తప్పుపట్టిన
జైలెడ నున్నతప్పులను నేవను జూడక పండితోత్తముల్
చిల్లనిచూపుతోడ నిది చక్కఁగ దిద్ది త్నమింతు రంచు నా
యుల్లములోన నమ్మితి నహో శరణాగతసాధురక్షకా.

ఉ. చక్కనికావ్యకన్యకను జాల నలంకృతి చేయ లేమిచే
నక్కవితాలాతాంగిఁ గని యెల్లకవీశ్వరు లెంతయేనియున్
బుక్కున నవ్వి పోదు రనుపాయనిభీతిని బొంది యుండియున్
జిక్కితిఁ జాపలంబునకు శ్రీశరణాగత.

ఉ. భావములోన ని న్నెపుడు భక్తిని గొల్పుచు నుండునట్టిని
నేవకు లార్తి నొంది మము శీఘ్రమె ప్రోవు మటంచు వేడ నం
భావనతోడ వారల నపారకృపామతిఁ బ్రోచునట్టిని
వే వెర వంచు నమ్మితి మహిన్ శరణాగత.

ఉ. భూమిని గల్గమానవు లపూర్వము లైనటువంటికార్యముల్
వేమఱుఁ జేసి చూపుచు వివేకము గల్గి చరింపఁ గల్గుటన్
స్వామి భవత్కృపామహిమ బాగుగఁ దెల్పెడుఁ గాన సర్వదా
యీమహి నిన్నె నమ్మితి గదే శరణాగత.

ఉ. వింతగఁ దోఁదు నెంతయు నభీష్టఫలప్రద నీగుసృష్టి యా
వంతయు మార్పు నొందక యనంతసుఖాపహ మై జనాని కే
వంతయుఁ గల్గ నీక నిరపాయకరంబుగ నుంటఁ జూడఁగా
నెంతటిదాన ని న్బొగడ నే శరణాగత.

ఉ. బాపురె పాపజాలములపాల్పడి కష్టపడంగ నోప నీ
చాపునఁ జేర్చికొ మ్మని సదా నిను భక్తిని గొల్చునన్ను నే
యాపద నంట నీయక హృదంతరమందు వసింపుమయ్య యో
పాపహరుండ వేగమె కృపక శరణాగత.

ఉ. చాలఁగ నెల్లవేళల నశాశ్వతసౌఖ్యము లాస చేసి నేఁ
గాలము వ్యర్థపుచ్చితిని గా యిఁక నైనఁ బరంబుఁ గోరి స
చ్చీలతఁ బ్రబ్ధు పుచ్చి నిను కీక్రుమె చేరువీధంబుఁ జాపుమా
చాలఁ గృపారసంబిడి వెనక శరణాగత.

ఉ. ఆయ్యయి లోకసౌఖ్యముల నన్నిటి నాదటఁ గోరి వాని నే
నెయ్యెడఁ బాసి యుండట సహింపక నిన్నుఁ దలంపకుంటి నో
యయ్య యశాశ్వతంబు లగునట్టిసుఖంబుల కానుఁ జెందు నా
కియ్యెడ జ్ఞానదాన మిడవే శరణాగత.

ఉ. దేవర నే సువిద్యులను దేటి పవిత్రత నొంది వేగమే
యేవిధి నైన సత్క్రియల నెంతయు భక్తిని నాచరించి నీ
సేవకురాలనై నిను గుణిలతఁ జేరి శుభంబు నొందున
ట్టి విరక న న్నొనర్పఁ గదవే శరణాగత.

ఉ. తల్లియుఁ దండ్రయు న్మరమృదవము సర్వము నీవె యంచు నా
యుల్లముతోన నమితిని నోపరమేశ్వర భక్తవత్సలా
కల్లులు కాపు నానుడులు కాదన కెంతయు నాదరింపుని
చ్చనిచూపుతో నను వెనక శరణాగత.

ఉ. భూమిని గల్గుసర్వము నభోమణియుక శశితారకాయుక్
స్వామి భవగుణామృతము బాగుగఁ ద్రావఁగ నిచ్చు నాకు నిం
కేమి కొఱంత నిన్నె మది నెప్పుడు నమి భజింతు నయ్యయో
ధీమహితా కృపాజలవిధి శరణాగత.

ఉ. ఎల్లెడ నిండి యుండి పరికింపఁగ రూపము లేక సర్వదా
చ్చనిచ్చుప్తితో గుజనసంతతి వర్ధిలఁ జేయు దీవు ని

సాధురక్షక శతకము.

1. న్నెల్లపుడు నల్లలు మది నెంతయుఁ బాయనిభక్తితోడ నా
యుల్లము శుద్ధి చేయఁ గడఁపొశరణాగత.

ఉ. భూతదయార్ద్రభావమును భూరివివేకము ధర్మచింతయున్
నీతియు సత్యసంధతయు నిత్యము నామదిఁ బాయకుండ నం
ప్రీతి నొనర్చి కావవె పవిత్రుండ వైనమహానుభావ సా
నేత వటంచు నన్నితిని నే శరణాగత.

ఉ. ఓపరమేశ ! యోవరద ! యోసుగుణాకర ! దీనరక్షకా !
పాపి నటంచు నాయెడ నపారపుఁగిన్న వహించుకుండ నీ
దాపునఁ జేర్చికొందు వని తప్పక నామదిలోన నన్నితిన్
బ్రా పయి నిల్చి కావవె కృపన్ శరణాగత.

ఉ. స్వామి మదీయమానస మసారపుసౌఖ్యములందుఁ జిక్కి నా
కేమికోటంత భోగము లవేకము గల్గె సుఖింశు నంచు ముం.
దేమయి పోదునో యనుచు నించుక యొంచదు తెల్వి లేమిచే
నోమహనీయ జ్ఞాన మిడు మోశరణాగత.

ఉ. కాయ మశాశ్వతం బనుచు గట్టిగ నన్ని నినుం భజించి యా
ప్యాయన మొందఁ గల్గెడునుపాయము దెల్పు మటంచు నిన్ను నే
వేయివిధాల వేడితిని వేగమె నామొట నాలకింపునీ
ధీయుతమూర్తి సగుణనిధి శరణాగత.

ఉ. నీల మహాత్మ జాల మిటు లీగతిగాననిదీక్షురాలివై
జాలి యొకింత గల్గినను సాదరలీలను బ్రోచుచుం గృహ
లోల మదీయమానసములోన వివేకము గల్గఁ జేయుమీ
చాలఁగఁ గొల్తుఁ బుణ్యపురుషా శరణాగత.

ఉ. కావవె నన్ను నోపరమకారుణికోత్తమ నిన్నె నన్నితిన్
గేవల మాత్మరూపి వగుక్తిరివిభూషణ నిదుభక్తులన్
బావనచిత్తులై వెలయు బాగుగ దిద్దుచు వంచు నిన్ను న
ద్యావము చేసి కొల్తును సదా శరణాగత.

ఉ. చాల వివేకవంతు లగుసజ్జను లెల్లరు భూరిసద్గుణా
చాలుండ వైనని న్నెల్లపుడు భక్తిని గొల్పుచు సత్యహర్షమం.
దోలిని సంచరించుటయె యొప్పగుమానుషధర్మ మందు కో
దాతభక్త కావవె కృపన్ శరణాగత.

సాధురక్షక శతకము.

ఉ. పావన మైనసత్యమును బాయక నీకు నపారభక్తితో
 నేవ యొనర్చుచు న్నకలజీవులఁ బ్రీతిని జూచు చెప్పుకొ
 దేవగుణంబు తెల్లను మదికొ గలిగించుకొనంగఁ జేయుచుకొ
 గావవె నన్ను సత్కృప నికకొ శరణాగత.

౨౨.

ఉ. నేను నవజ్ఞతకొ మునిగి నిర్మల మైనభవత్స్వరూపముకొ
 ధ్యానము చేయ నేరక సదా స్థిరసౌఖ్య మెఱుంగ కుండిను
 జ్ఞాన మొసంగవే యని ఘనంబుగ వేడితిఁ గాన నన్ను స
 న్నానముతోడ నేలుకొనుమా శరణాగత సాధురక్షకా.

౨౩.

ఉ. పుట్టిన దాది వ్యాధులకుఁ బుట్టినయిల్లని చెప్ప నొప్పి నే
 దిట్టతనంబు దూలి భవదీయవిచిత్రచరిత్ర నామదికొ
 బట్టు పడంగఁ జేయఁ గలబాటను బోవఁగఁ జాల నైతి న
 న్నెట్టు తరింపఁ జేసెదొ గదే శరణాగత.

౨౪.

ఉ. ఆయ్యయ్య నీకుటుంబ మగునందఱు నేకసమానదృష్టితో
 నెయ్యెడఁ జూచి సఖ్య మెనయింపుచు నిన్ను భజించు చెప్పుడొకొ
 జయ్యన వృద్ధి నొంగుటకుఁ జాలినబుద్ధి కొఱంత గల్గునా
 కెయ్యెడ దిక్కు నీవె కదవే శరణాగత.

౨౫.

ఉ. ఎన్నిమతంబు లారసిన నెయ్యది చూచిన నెందు విన్న నీ
 కన్న మతోక్కకారణము కానఁగ రా నిల సృష్టి కదృతం
 బెన్నఁడు నీస్వరూప మది యెట్టిదొ చూడనియట్టిమాకు నీ
 వన్నిటఁ దోచుచుందు వహహ శరణాగత.

౨౬.

ఉ. నీదయఁ దెల్పు వృక్షములు నిన్ను నెఱుంగఁగఁ జాటుఁ దారకలొ
 మోదముఁ గూర్పు వాహినులు భూరి వివేకముఁ దెల్పు సర్వముకొ
 వేదముఁ బోలె సృష్టిని వివేకనిధి సృజియించి మాకు జ్ఞా
 నోదయకారి వైతి విటు లోశరణాగత.

౨౭.

ఉ. చల్లనిగాలి చూచినను జక్కనిపువ్వులతీరు చూచినకొ
 గొల్లగఁ గాయుపండ్లు గనుఁగొన్నను దియ్యనినీరు చూచినకొ
 సల్లలితప్రభావ గుణసాగర దేవ భవద్విలాసముల్
 తెల్లముగాఁగఁ దోచెడి మదికొ శరణాగత.

౨౮.

ఉ. బాలలు చూచి యాడుకొన్న వన్నెలపాదరసంపుబుడ్లనుకొ
 వ్రేలుగఁ గట్టుతల్లిగతిఁ బ్రేమను జక్కనితారకావళికొ

సాధురక్షక శతకము.

జాలఁగ నంబరంబున నిశాసమయంబునఁ జూపి మాకు నీ
లీలలు చాటుచుందువు బలీ శరణాగత.

ఉ. సృష్టిని నెందుఁ జూచిన విశేషమహత్త్వము గల్గునస్తువుల్
కష్టము గల్గ నీయక నుఖం బొనఁగూర్చునె మానవాళి కో
స్రష్ట దయార్ద్రభావమునఁ జాల నమర్చితి వీ పటంచు నా
దృష్టికిఁ గానవచ్చెడుఁ గదే శరణాగత.

ఉ. ఇట్టిభవద్విలాసముల నించుక యైన గ్రహింప లేక నే
నిట్టిల మైనసూధత వినిర్మలభావము నొంద నైతి న
న్నెట్టయినం దయం గనఁ గదే కరుణాకర దీనపోష నీ
పట్టిని గానె నేను దలఁపన్ శరణాగత.

ఉ. తోపము మెండు నా కెపుడు కుచ్చితబుద్ధి యఖండవృత్తితోఁ
గాపుర ముండు నామదిని గల్తష మింక నశింప దయ్యె నా
పాపపుఁజి త్తవృత్తులను భన్తము చేయఁ గదయ్య వేగ సం
తాపహరుండ భక్తవరదా శరణాగత.

ఉ. క్రోధుఁడు లోభుఁడుం గలిసి క్రూరత నేర్పుచు రయ్య నాకు సం
కోధన చేసి మోహుఁడు విశుద్ధతఁ దాను హరింపఁ జూచు నే
సాధనశక్తి నైనను విచారణ చేయుచు వీనిఁ ద్రుంప న
దోష యొసంగి కావవె ప్రభూ శరణాగత.

ఉ. తక్కిన మత్సరాదు లగుతస్కరు లెల్లరుఁ గూడి తాము పే
తక్కినజ్ఞానరత్నము హరింపఁగఁ జూచెద రయ్య యింక నే
నక్కట యేమి చేయుదును హంతకు లైనటువంటివీరి నే
గ్రక్కున నొంప సాయపడ రా శరణాగత.

ఉ. నీకరుణాకటాక్ష మనునిర్మల మైనధనుస్సుఁ బూని నే
భీకరవైరివర్గముల బిట్టలుకం దెగటార్చి నేర్పుతోఁ
జీకటిఁ బోలునజ్ఞతను ఛీయని రోసి భవత్పదాబ్జముల్
వీక్షఁ గనంగఁ జేయఁ గదవే శరణాగత.

ఉ. ఈగతి ధైర్యవృత్తిని నహీనతఁ బొందుచు నైహికంబు తా
భోగము లెన్ని యుండినను బొంగక యవ్వలఁ గ్రుంగ కెప్పుడన్
వేగమె యాత్మతత్త్వము వివేకముతోడ గ్రహింపఁ జేసి నన్
బాగుపడంగఁ జేయవె కృపన్ శరణాగత.

సాధురక్షక శతకము.

ఉ. నీదయ కల్గెనేని యిటు నేర్పున శత్రుల నుక్కడంచి వే
బీదల సామలక మిగులఁ బ్రీతిని జూచుచు వాత్తయందు స
మ్రావము గల్గి యుందు నిక మోక్షసుఖప్రద యొందుకోర్కి నా
కేదియు లేదు నిక్కము నుమీ శరణాగత.

30.

ఉ. నీవొకరుండు దక్క భువి నెయ్యయునం గనువార లెవ్వర
య్యా విమలాత్త భక్తులహృదింతరమందు వసించి వారిదు
ర్భావము లన్ని ద్రుంచుచుఁ దిరం బగుబుద్ధి నొసంగువాడ వం
చే విని నిన్ను నమ్మితి మహిళా శరణాగత.

31.

ఉ. భక్తులపాలిభాగ్య మని ప్రస్తుతి చేయుచు నిన్ను సజ్జనుల్
భక్తియు ముక్తి యిచ్చి దయఁ బ్రోచి కృతార్థత నొందఁ జేయునీ
శక్తుల వాత్తయందె కని చాలఁ బ్రమోదము నొంది రయ్య నీ
రక్తి నిఁ కేమి చెప్పుదు దొరా శరణాగత.

32.

ఉ. భూమిని నాకసంబునను బూన్లుడ వై కన రూపు లేకయే
సామి యొకండు లోకములఁ జక్కఁగఁ బ్రోచుచు నుండువాడ డటం
చీమహి నెల్లరుం దెలియ హృత్ఫలకంబుల వ్రాసినాడ వా
హ మహిమాన్వితా నిరుపమా శరణాగత.

33.

ఉ. ధీర ! పరాత్పరా ! గుణనిధీ ! జగదీశ్వర ! నీవు లేక యీ
భారుణి నొక్క టుందునె సదా భవదాజ్ఞయే కాక యెల్లెడలా
గూరిమిఁ బైని లోపలను గూడ వసించితి వాత్తరూపితై
యీ నీను న్నుతింతు వరదా శరణాగత.

34.

ఉ. ఎరిత తపంబు చేసినను నెట్టి మహాత్ములఁ జేరి కొల్పినక
వంతలఁ దెచ్చుగ్రంథముల వేలకొలంది పఠించి యుండినక
గుంతయు ని న్నెఱుంగరు విశుద్ధచరిత్రులు కానివారు, నీ
వెంతటివ్యాసుమూర్తివో కదే శరణాగత.

35.

ఉ. పూవునఁ దావి యుండుగతి భూస్థలి వర్షిట నిండి యుండునీ
భావ మెఱుంగ లేరు మదిఁ బాపకలంకము గల్గువార లో
పావనమూర్తి, యంధులు ప్రభాకరులేజముఁ గాంచ నేర్తులే
భూపలయంబులలోపలఁ బ్రభూ ! శరణాగత.

36.

ఉ. అరయ నల్పబుద్ధు లగునట్టిమనుష్యులు ని న్నెఱుంగఁ గా
నేర రటంచు నెంచి మది నిర్మలరూపుని నంత దాతునిక

సాధురక్షక శతకము.

గూరిమి వారిలోపలను గోప్యతరంబుగ నుంచినా వహా
ధీర ! మహేశ్వరా ! గుణనిధి ! శరణాగత.

ఉ. మానవధర్మముల్ దెలిసి మాన్యత నొందువిధంబు లెన్నియో
కానఁగ వచ్చునుండినను గానక యజ్ఞశాసించరించి నే
జ్ఞానవిహీన నైతి నీక సద్గతి నొందఁగ జేయు మహ్య నీ
దాన నటంచు వేడెద సదా శరణాగత.

ఉ. మానవజాతి నంతను సమానదయం గనుఁగొంచు భేద మిం
త్రైనను లేకయే సమత నారసి సశ్యము తప్ప కుండుటే
జ్ఞాన మటన్న పల్కులను జ్ఞప్తిని నిల్పుకొనంగ జేపి నా
కానిపనుల్ దొలపవె యికక శరణాగత.

ఉ. ఈమహిఁ గల్గువంతల సహించుచు నెంతయు ధీరవృత్తితోఁ
శామితసిద్ధి నొందఁ దగుకాలము సద్వినియోగ పుచ్చునక
సేమము గల్గి యుండునటు చేయుము నన్ను దయాంతరంగ వా
పామరతక దొలంచుచు గృహక శరణాగత.

ఉ. లోకములోనిబంధువులలో నిహఁ బోలినబంధు వుండునే !
యోకరుణాసముద్ర ! నిను నొక్కని నమ్మినయిట్లు సజ్జనా
నీకము బంధులోక మగు నీన్న భజించుచు నుండువార లే
పోకలఁ బోక యుందురు ప్రభూ ! శరణాగత.

ఉ. నీవయి భక్తి గల్గి కడు నీచగుణంబుల కాలవాలమై
యేపున నుండుకోపమున కెన్నఁడు స్వేచ్ఛ కొసంగ కుండె, సం
తాపము లేక యుండెడువిధంబున వర్తిల జేసి నన్ను నీ
దాపునఁ జేర్చుకోఁ గదె పదా శరణాగత.

ఉ. నిర్మలచిత్తవృత్తి నిను నిచ్చుట నమ్మి భజించు చెప్పుడక
ధర్మపథంబు దప్పక యథావిధి సత్క్రియ లాచరించి దు
ష్కర్తము లెల్లఁ గ్రుంచుటయెగా పరమాగ్ధము చూడగొంటు దు
ష్కర్తచిమార ! దేవ ! యనఘా ! శరణాగత.

ఉ. ఆపద కల్గనీ యితరు లందఱు న న్నొకవేళ దూరనీ
చూపఱ కెంపుసాంపులను జూపెడువిత్తము లేక పోవనీ
యోపికతోడ లెక్క గొనకుండెద వీని నొకింత యేని హృ
ద్వాసము లేక యుండిన సదా శరణాగత.

ఉ. ఉర్వర భోగభాగ్యముల నొంది సుఖించుట కాస చేసి యీ
వర్వము నాది నే నెప్పుడు శాశ్వత మంచుఁ దలంచి లోన దు
ర్గర్వము మొంది మూఢత సుఖం బన నెట్టిదో కాన నైతి నో
పర్వసమాన పుణ్యపురుషా శరణాగత.

౫౨.

ఉ. ఎప్పుడో యేక్షణంబుననో యీమెయి వీడి మదాత్త యేగు ; నీ
తప్పుడుబొందిలో నెప్పుడుఁ దా నివసించునె భ్రాంతి కాక ని
న్నెప్పుడు నన్ని కొల్తు నను నేమర కుండుమి తోడునీడ నై
యొప్పులకుప్ప దోషహర యోశరణాగత.

౫౩.

ఉ. నీతియె కంతహారము వినిర్తలభక్తి శిరంబునందు సం
ప్రీతిని దాల్చుభూషణము ప్రేమయు సత్కరుణాగు లెప్పుడు
జేతులకంకణంబులు నుశీలుర కియ్యవియే సుభూష లై
పూతయశఃప్రకాశ మిడుఁ బో శరణాగత.

౫౪.

ఉ. హా ! యవివేక మేఘము హృదంతరమందునఁ గ్రమ్మె దీని నీ
పాయనిశ్రేమమారుతమె పాఱఁగఁ జిమ్ముచు జ్ఞాననూర్యునిన్
వేయివిధంబులన్ హృదిని వెల్లఁగఁ జేయు నటంచు నన్నినా
నోయమలాత్త ప్రోవవె యహో శరణాగత.

౫౫.

ఉ. నీమహిమంబు లెన్నియొ వినిర్తలరూపుఁడు సచ్చిదాత్తకుం
డీమహిమ నేలు నంచు వచ్చియించుచు నుండఁగఁ గొంద టుర్విలో
సామి యొకండు లేఁ డనుట చంద్రుఁడు లేకయె సాంద్రచంద్రికా
స్తోమము గల్గు నంచనుట నూ శరణాగత.

౫౬.

ఉ. ఎన్నిదినంబులో చదివి యెన్నికుయుక్తులూ పన్ను నాస్తికుల్
సన్నతపాత్ర నీమహిమఁ జాటున నుంచఁగఁ జాల రెప్పుడున్
దిన్నఁగ వెల్గుదీపమును ద్రిప్పి యధోగతి చేయఁ దచ్చిఖల్
క్రన్ననఁ బైకి లేచెడునుగా శరణాగత.

౫౭.

ఉ. కాయము తాను జీవమును గల్గినయప్పుడె పూజనీయ మై
యాయవికారరూప మగు నాత్మ తొలంగినఁ గట్టె బోలు న
ట్లే యరయంగ నాత్మకును నెంతయు నాత్మను బోలునట్టిని
న్నే యెడఁబాయునాత్మ శవమే శరణాగత.

౫౮.

ఉ. అగ్నినిఁ జేరి నిల్చినపు డందఱకుం జలి తీటునట్లు నీన్
దగ్గఁ జేరువారలును దప్పక పాపభయంబుఁ బొసి యే

యెగ్గును బొంద కొక్కట నహీనత నావట కున్నపాపముల్
తగ్గగఁ జేసికొందురు గదా శరణాగత.

౧౯.

ఉ. పాపి పురందగుండు తనభార్యసుశీలతఁ గాంచి వేగ సం
తాపము లెల్లఁ బాయ ననుతాపము నొంది పవిత్రుఁ డయ్యె నీ
పాపల కెల్లపాపములఁ బాపుకొనం గలశక్తి నిచ్చి హృ
త్తాపహరుండ వైతివి కదా శరణాగత.

౨౦.

ఉ. పిల్లలు తండ్రి దొనుగుణబృందముఁ దప్పక యభ్యసించి యే
కల్ల లెఱుంగకున్నపుడు కాదె నుకీర్తి గడింతు రట్టులే
చల్లనితండ్రి నీసుగుణజాతము నెప్పుడు నభ్యసించువా
రెల్లరుఁ బుణ్యమూర్తులు గదే శరణాగత.

౨౧.

ఉ. దేహము రక్తమాంసములతెప్ప యటంచును దాని రోసి వే
సాహసచక్రవర్తులనఁ జాలుమహాత్ములు కొందఱుర్విలో
నూహలు చేసి కారడవు లొక్కట దూఱుచు నీమహత్త్వ మో
హూహూ గ్రహింపఁగాఁ జని రహో శరణాగత.

౨౨.

ఉ. మానవమాత్రుఁ డైనయొకమాన్యుఁడే కా ఖగ మట్లు మింటిపైఁ
బో నుపయుక్తసాధనము బుద్ధిబలంబునఁ జేసి దానిచే
జ్ఞానము వృద్ధి చేసికొని శాశ్వతకీర్తిని బొంద నీకృపక
బూని నుతింప శక్యమే ప్రభూ శరణాగత.

౨౩.

ఉ. ముద్దులు గుల్కువస్తువుల మోదముతోడుతఁ బిల్లవాండ్రకున్
దద్దయు నిచ్చి యాడెడువిధం బెఱిగించుచుఁ బెద్ద లాట లే
ప్రొద్దును జూచుచుండుగతి భూమిని నన్నిట స్వేచ్ఛ నిచ్చి మా
ముద్దులు చూచుచుండువు ప్రభూ శరణాగతసాధురక్షకా.

౨౪.

ఉ. ఒక్కొక్కయింగ్రియంబునకు నొక్కొక్కవస్తువు విందు చేయున
ట్లక్కజ మాపదార్థముల నన్నిటి సృష్టి నమర్చి తీవు నీ
మక్కువ యేమి చెప్పుదును మాన్యచరిత్ర నినుం దలంప నా
కెక్కుడు సంతసం బగుఁ గదే శరణాగత.

౨౫.

ఉ. ఎన్నఁడో నీతిమార్గమున నేగుద మంచు నసడ్డ చేయుచున్
నిన్నుఁ దలంపకుండు రవినీతులు కొందఱు భూమిలోపలన్
గన్నును గాలు మూలఁ బడి కాయము వ్యాధులఁ జిక్కి కుండఁగా
నిన్ను నెఱుంగ శక్య మగునే శరణాగత.

౨౬.

ఉ. చాల విచిత్ర మయ్యెడిని స్వప్న పుజర్యలు చూడ నంతలో
వేలకొలందికార్యములు వేడుకలుం బాడకట్టి మాయ మా
నేల భ్రమింతు రీజగము నిట్టిద పొంగకుండుండుం దెల్పు నీ
లీలలు పన్నియుండువు బలీ శరణాగత.

౨౬

ఉ. దాపున లేకయే రవిసుధాకరబింబసుతారకావళుల్
ప్రాపయి నిల్చి మాకు బహుభంగుల నార్పంగ రానిదివ్వెల్లై
చూపుచు సర్వము న్నటి విశుద్ధచరిత్ర భవగుణాలిఁ దా
మేపు దలర్పఁ జాపెడుం గదే శరణాగత.

౨౭

ఉ. తండ్రి భవత్కుమారిని ముదంబునఁ బ్రోవక యూరకున్న నా
నిండినచింత లెల్ల నిక నెమ్మిని బాపెడువారు లేరు నిక
చండిగ నమ్మియుంటి మది దాసహృదబ్జనివాస నన్ను నీ
యండను జేర్చికోఁ గదె దయన్ శరణాగత.

౨౮

ఉ. ప్రేమకు నాటపట్టు లగుపెద్దలు పిన్నలమేలు కోరియే
కోమలదేహు లైనతమకుఱ్ఱుల శిశు యొనర్చునట్లగు
స్తోమముఁ బాప నొక్కతటి దుఃఖము పెట్టుచు మమ్ముఁ బిచ్చుటన్
గామిత మిచ్చి ప్రోతు వనసూ శరణాగత.

౨౯

ఉ. అశ్శయె మందబుద్ధి గిటు లంటిని గుఱి మొనర్తు వందు నో
యశ్య దయానుయా యెపుడు నాడంగ రా దిటు లీవు మోచిమే
యెయ్యెడఁ గూర్చుచుండువు గదే భవదాజ్ఞల మీటువారికే
యియ్యల బాధ గల్గును జుమి శరణాగత.

౩౦

ఉ. నేనె సుఖంబు నొందవలె నిచ్చలు నంచుఁ దలంచి యశ్యు లే
మైనను జింత నొంద నని యాత్మఁ దలంప కహీనవృత్తితో
దీనుల నాదరించుచు సుధీవరులన్ నుతయించునట్లు సు
జ్ఞానము నా కొసంగ వె వెనక శరణాగత.

౩౧

ఉ. నిన్ను భజించువేళలను నిశ్చలచిత్తము గల్గునట్లు లో
యన్న యనుగ్రహింపఁ గదె యైహికవృత్తులు నన్నుఁ బట్టి తా
మెన్నివిధాలనో కలఁతయే కలిగించెడునట్లు వాని నా
సన్నిధినుండి పాపుము వెనక శరణాగత.

ఉ. మానవు లెల్లఁ గూడి నను మన్నన చేసినఁ జేయకుండినన్
నే నిల నత్య మందు మది నెమ్మిని నమ్మినకార్య మెప్పుడున్

బూనికఁ జేయఁ గల్గెడునుబుద్ధి నొసంగవే దేవ నిన్ను నే
ధ్యానము చేయుచుందును సదా శరణాగత.

౨౪.

ఉ. సోదరు లైనమానవు లనూయను న న్నెటు లన్న దాని కే
వేదన నొంది టందక వివేకము గల్గువిధంబు లన్నియున్
మోదముతోడ వారలకు ముఖ్యముగా నెఱిగించి వారిపై
నాదర ముంచఁ జేయవే దయన్ శరణాగత.

౨౫.

ఉ. మాటికిఁ జూడ నీ కట సమానులు లేరు గదయ్యె యోజగ
న్నాటకనూత్రధార నిను నమ్మి భజింపక యున్నజన్త మిం
కేటికిఁ గాటిపా లగుటకే యని చెప్పఁగ నొప్పునయ్యె ము
న్నాటికి నిన్నె నమ్మితిఁ జూమా శరణాగత.

౨౬.

ఉ. నా కొక వేశఁ గష్టము లనంతముగాఁ గనుపట్టుచుండినన్
జేకొని ధీరవృత్తిఁ గడుశీఘ్రమై కష్టసుఖంబులందు నే
నేకసమాన-చిత్తము వహించి సుఖింపఁగఁ జేయవే దయన్
నీకు నమస్కరింతు నిదా నే శరణాగత.

౨౭.

ఉ. పెద్దలు తెల్పునీతులను బ్రీతిని నే శరసావహించు చే
ప్రొద్దును సత్యమార్గమై తపోవన మంచుఁ దలంచి యందు నే
నొద్దిక సంచరించుచు గుణోత్తము నిన్ను నెఱుంగఁ జేయుమీ
యెద్దియుఁ గోర కుండెద మహిన్ శరణాగత.

౨౮.

ఉ. జీవదయాపరత్వమునఁ జెన్నలరారునినుం భజించుచుఁడువా
లేవిధ మైనమస్కియల నెన్నఁ డొనర్పక యేకఃస్వతో
నీవిమలస్వభావములనే తలపోసి యవారతంబు నీ
సేవకులై చెలంగుదురు శ్రీశరణాగత.

౨౯.

ఉ. నిక్కపుమార్గమందె తగ నిచ్చలు నీవు చరింపు మఱచు నీ
వక్కుటతోడ నాహృదయమందు లిఖించినయక్షరంబులన్
జక్కనిజ్ఞానతేజ మనుసాంద్రపువెల్లనఁ జూచి యిప్పు నీ
మక్కువ నే నెఱింగితిఁ జూమా శరణాగత.

౩౦.

ఉ. మానవు లెల్ల సోదరసమాను లటంచు నెఱుంగుఁ డంచు ను
జ్ఞానులు పల్కువాక్యములసారము నే రుచి చూచి కొంత నా
మానసమందుఁ దృప్తిఁ గొని మానక నీ వెఱిగించుధర్మముల్
పూనికఁ జేయ నెంచితిఁ బ్రభూ శరణాగత.

౩౧.

ఉ. సత్యమే నీస్వరూప మని సాధులు పల్కిడునీతివాక్యముల్
నిత్యము నామనంబునను నిక్క మటంచును నమ్మి పూనిక్కి నే
సత్యము నుద్ధరింపఁ గలచక్కనిబుద్ధి నొసంగి వేగ నా
కృత్యము నాకుఁ దెల్పఁ గదవే శరణాగత.

౧౨౨

ఉ. భర్తమే ప్రాణబంధు వని తప్పక నామదిలోన నమ్మి ను
ష్కర్తము లాచరింపక సుఖంబుగ సద్గతి నొందుమార్గమే
నిర్మలవృత్తి నారయుచు నిన్నుఁ గనుంగొనఁ జేయు మంచు నేఁ
గూర్చిని వేడుదుంటి నిదిగో శరణాగత.

౧౨౩

ఉ. ఓవిమలాంతరంగ సుగుణోత్తమ దేవ మహానుభావ నా
భావనుసీమ నీతి యనుపాదప మెంతయు సొంపు మీఱఁగాఁ
దా విలసిల్లి సత్ఫలముఁ దప్పక నియ్య నొనర్పు మయ్య రో
పావనరూప వేగమే కృపక శరణాగత.

౧౨౪

ఉ. నే నెట నున్న నావెనుక నే చను దెంచి భయంబుఁ బాపి స
న్తానము నొందుమార్గమును మన్ననతో నెఱిగించునట్టిను
జ్ఞానపుడివ్వె నా కిడుము సజ్జనవంద్య మచొక్క హంభ నా
మానసమందుఁ గల్గుదు సుమా శరణాగత.

౧౨౫

ఉ. ఒక్క టనంగ నేల సుగుణోత్తమ నిన్ను నెఱుంగుమార్గమున్
గ్రమ్మనఁ జూపుచుం బరసుఖంబుల కాసపడంగఁ జేసి నిన్
ది క్కని నమ్మియుండఁ గలదివ్యగుణంబుల నిచ్చి నన్ను నీ
ప్రక్కను జేర్చికోఁ గదె కృపక శరణాగత.

౧౨౬

ఉ. బాములు వచ్చి చుట్టుకొని బాధల నొందఁగఁ జేయువేళ నో
సామి దయామయా నను వెనక్ గృహఁ జూడఁ గదయ్య యంచు నే
నీమముతోడ వేడుకొన నిక్కపుఁజుట్టుమనై కడంక నా
బాములఁ బాపుచుండుము కృపక శరణాగత.

౧౨౭

ఉ. కానఁగ లేరు దుర్జను లఖండకృపానిధి నీమతంబు ను
జ్ఞానము లేమిచే నకట సజ్జను లెల్లరు నిన్ను నమ్మి లోఁ
బూనికఁ గార్యము ల్పలిపి పూర్తిగ సత్ఫల మొందుచు న్నినున్
గానఁగ నేర్తు రెప్పు డనఘా శరణాగత.

౧౨౮

ఉ. అయ్య దయాంబురాశివి గదయ్య ననుం గృహఁ జూడ వేగ రా
వయ్య నినుం దలంపఁగను హాయి జనించుఁ గదయ్య లోన నే

సాధురక్షక శతకము.

నెయ్యెడ సత్యదీక్షను వహించి చరింపఁగఁ జేయు మయ్య నా
కియ్యిల నీవ దిక్కు- గదవే శరణాగత.

ఉ. నీదయచేత నే నుమి వినిర్తలయాప భవత్పదాబ్జముల్
మోదముతోడఁ గొల్త మనుబుద్ధి జనించెఁ దిరంబుగాఁగ నా
వేదన లెల్లఁ బాపఁగలవేలుప వంచును నమ్మి యుంటచేఁ
గా దె భయంబు తీఱె ననఘా శరణాగత.

ఉ. ఇంతకుఁ బూర్వ మెట్లు చరియించినఁ గాని మహాత్త యిప్పు డీ
వంతట నిండి భక్తవరు లార్తిని బొందుట చూచి వారి కే
వంతయుఁ గల్గ నీయ వనువార్త నెఱింగితిఁ గాన నేను ర
వ్వంతయు జంక కుందు ననఘా శరణాగత.

ఉ. పాప మటన్న భీతి నినుఁ బాయనిభక్తి భజించువారికిఁ
స్థాపితమై వసింపక విసాదము వేగఁ దొలఁగుచుండు నో
హో పరమేశ యెంతటిదయో నీ కిటు భక్త రక్షణం
బే పనియై చెలంగెడుఁ గదే శరణాగత.

ఉ. ఎంతయొ హాయి కల్గెడు మహేశ నినుం దలపోయువేళ నే
చింతలు నుద్భవింపక ; శశిం గనుఁగొన్న చకోరమట్లు నా
స్వాంతము నిండుమోదమున సామ్యము లేనిసుఖంబు నొందు ; ని
న్నెంతని సన్నుతింతును మహిఁ శరణాగత.

ఉ. నీయకళంకవర్తనము నీకె తగ్గు మఱి యేరి కబ్బు నో
హో యమలాత్త నీమహిమ లుర్విఁ గనుంగొన నామనంబులోఁ
బాయనిభక్తి గల్గి నిరపాయకరం బయి వెల్లునట్టియా
ప్రాయన మబ్బు నెంతయు నహా శరణాగత.

ఉ. నే నొకవేళ సత్క్రియలనే యొనరింపఁగఁ గల్గినప్పుడు
మానసమందు గర్వమణుమాత్రము నొండక యుండి నమ్రత
బూని సమస్తమందు నయపూరితబుద్ధిని గాంచునట్టిసు
జ్ఞానము నా కొసంగవె వెసఁ శరణాగత.

ఉ. మానవజన్మ మెత్తి పలుమాటు నినుం దలపోయె కున్న నా
జ్ఞాన మొకింత యేనియును సార్థకతం గనఁ జాల దిమ్మహిఁ
గాన ననారతం బిహసుఖంబుల నే మదిఁ గోరకుండును
జ్ఞానము నా కొసంగవె వెసఁ శరణాగత.

ఉ. మంచితనంబుగల్గి యసమానయశంబు గడింపఁ జూచువా
రంచితవృత్తి వెల్లెడుమహాశ్వుడ ని న్నొకయూత కొలగా
నెంచి చరింప కున్నఁ దమ రెన్నఁడు వృద్ధిని బొంద రంచు నే
నెంచెద నయ్య యెప్పుడు మహిళా శరణాగత.

ఉ. ఏవిధ మైనకష్టముల కెన్నఁడు నేను జలింపకుండి నా
భావము శుద్ధి చేసికొని పావననై వెలుఁగొంది వేగ నీ
సేవ యొనర్చి పాపము నశింపఁగఁ జేయుదుఁ గాక యోజగ
త్పావన ! దేవ ! భక్తవరదా ! శరణాగత.

ఉ. నాపతి, బాంధవుల్, మఱియు నాచెలు లెల్లరు, నిర్తలాత్తులై
నీపయి భక్తి గల్గి నిను నిండుమనంబునఁ గొల్చుచుండి యే
పాపము నొందకుండునటు పాయనిప్రీతి ననుగ్రహింపుమీ
పాపవిమూర ! నిన్తులకృపణ శరణాగత.

ఉ. ఓయవికారరూప నిను నొక్కని మాత్రమే నమ్మి, యుర్విభా
నేయి నమ్మి కొల్వక, యహీనత మానుషకృత్యముల్ నదా
ధీయుతలై యొనర్చుచు, సతీమణు లెల్లరుఁ బూరుషాల్ గా
ప్రాయ మొసంగఁ జేయవె దయకా శరణాగత సాధురక్షకా.

స మా స్త ము.

శ్రీ
లేడీ జేన్ గ్రే.

ఇది

శ్రీమతి

కొటికలపూడి - సీతమ్మచే

రచియింపబడినది.

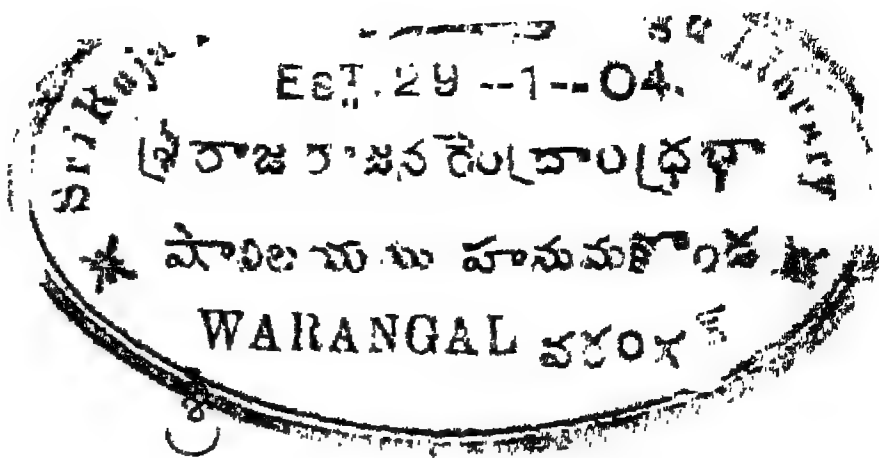

రెండవకూర్పు.

చెన్నపురి:

శ్రీ చింతామణి ముద్రాక్షరశాలయం, ను
ముద్రింపబడినది.

1904.

లేడీ జేక్ గ్రే.

1. శ్రీకరుఁ డైనయీశ్వరుఁడు చిత్తయమూర్తి మహానుభావుఁ డీ
లోకమునందు సర్వమున లోపల వెల్పుల నిండి సర్వదా
యేకసమానవత్సలత నెల్లజనావళిఁ బ్రోచుత్రాత నా
వాకున నిల్చి నాకృషిని వర్ధిలఁ జేయునుగాక యెప్పుడున్.
2. మానవతీలలానులను మన్ననతోఁ జదివింప వారికిన్
జ్ఞానము గల్గునకలఁపు జ్ఞానవిహీను లెఱుంగలేక స
త్సాధనంబు దొంగిలిరి మానినివిద్య నశింపఁ జేసి వే
రూనినదుర్గుణావళుల నొక్కట విద్యయే రూఢ మవుఁగా.
3. ఇట్టివిద్య మరల నీకాలమందును! జెలువలకును గల్గఁ జేసినట్టి
మనుజులకు లే నమస్కృతిఁ జేసెదఁ గరయుగంబు మోడ్చి పరమభక్తి.
స్త్రీవిద్య వభివృద్ధిఁ జేయఁ బూనినవారిపాదపద్మములకుఁ బ్రణతి చేసి
పుణ్యాత్ము లగువారిపూర్ణార్హతనుగూర్చి పొగడఁజాలమి లోన మిగులఁ గుండి
మానినీతిలకమా మగువ హూణాంగన 'లేడీజేక్ గ్రే' యనులేమచరిత
విద్యావిహీనరై వివిధదురాచారపాశావళులచేత బద్ధ అగుచు
జ్ఞాన మెఱుంగని మనదేశమానినులకుఁ! దెలియఁబడిచిన లాభంబు కలుగు నపెడు
తలఁపు గల్గుటచేఁ జెప్పఁదలఁచి వినయఃపూర్వకముగాఁగ నుడువంగఁబూనితి నిట.
5. తప్పు లనేకముల్ గలవు తప్పక నన్ను క్షమింపరయ్య ము
న్నెప్పుడు వ్రాసి నే నెఱుంగ నేవిధ మైనకథాదికంబులక
జెప్పఁగ నేల ఖోవిడులు చేడియలం గృపఁ జూడకుందురే
తప్పుల నెల్ల నొప్పులుగఁ దా మొనరింతురుగాక పండితుల్.
6. తప్పుల నెల్ల క్షమింపను! దప్పని భారంబు పండితసమితిపై నే
నిప్పు డిద మాపి చరితము! చెప్పుటకు నుపక్రమింతుఁ జేడియలాదా.
పూర్వ మింఁగాందునం దున్న పొలఁతులందు! మిక్కిలి ప్రసిద్ధిఁగాంచినమీనశ్రీత
చరిత పెంచి చెప్పఁగ నాకు శక్తి లేమి! సంగ్రహముగాఁగఁ దెలిపెదనతులవినుఁడి.

- అ. పదియునైదునూర్లపై ముప్ప డేదైన! యబ్బమున జనించి యతివ మిగుల
గారవమునఁ బెరుగఁగాఁ జూచి జను లెల్ల! మంచిబాల యనుచు నెంచు చుండ్రు
- క. మున్ను తేఁడులక్రిందట! సన్నతగుణశీల యగుచు సద్వంశమునం
దెన్నికగ జనించిన యాకన్నియకథ చెప్పుదానఁ గరుణ న్వినుఁడీ. 9
- క. ఘనుఁ డగు 'హెక్టర్ శేక్స్' యను! ననఘాత్తున కీమె పుట్టి యతిబాల్యమునం
దెన్నతేని సర్వనుగుణములను గాంచెను నీమెఁబోలు లలనలు గలరే? 10
- తే. ఎనిమిదవ హెన్రీ యనురాజుననుఁగుఁజెలియ! లగఁ పొలఁతిఁగూఁగుఁగూఁగురైనట్టియతి
'లేడీ ఫాక్ సెసుబ్రాండ'నక లేమ యీమె! జననియై తనరారను జనులు మెచ్చు. 11
- తే. కాన రాజవంశమున కీకంబుకంతి! మిక్కిలి సమీపబంధువై యొక్కడైన
కీర్తి గాంచియుఁ దుద కయో యార్తితోడ! మరణదండనమును గాంచె మగువలార
- క. కారణ మీబాంధవమై! వారీమణి వనిపె నకట నాకంబునకుక
గూరిమి వినఁదగు నీకథ! సారసదళ సేతలార సాంతముగాఁగక.
- ఉ. ఈయమ చిన్నిప్రాయమున నింపు జనింపఁగ విద్య నేర్చి యా
పాఠ్యమును నొందఁ గోరుటను బాగుగఁ దండ్రి యెఱింగి వేగమే
పాయని ప్రేమతో గురునిపాలికిఁ దోడ్పొని పోయి బాలికక
న్యాయ మెఱింగి వర్తిలఁగ నొనయవిద్య నొసంగుఁ డం చనెక.
- క. అని యిట్లు ప్రభుఁడు పల్కఁగ! విని సగ్గురువర్యుఁ డాత్త వినులానందం
బునఁ బొంగి తనదునేర్పున! వనితను జదివించు ననుచుఁ బల్కెను వేడ్కక.
- క. పలికిన సగ్గురువర్యుని! పలుకులు కర్ణముల సోకఁ బరమానందం
బొలయుఁగ నొజ్జలకును నా! కలికిని దా నప్పగించి ఘనుఁ డతఁ డేగక.
- క. గూరిమి గలగురుసన్నిధి! నారమణి ప్రమోద మంది యతిభయభక్తిక
ధీరమతి యగుచు విద్యను! గారవమున జనులు పొగడఁ గలుచుచు నుండెక.
- అ. తల్లిదండ్రు లచటఁ బిల్లల నెప్పుడు! తమదుబోధమీటి తప్పుశ్రోత
నడవకుండునట్లు నయభయంబులు చూపి! మంచిమార్గమున నె యుంచు చుండ్రు.
- తే. వాని లందఱికన్న నీవజ సేత్ర! జనని జనకుండు శాతినన్యజనిత మైన
శ్లోపమును జూపు చెప్పు డీకొమ్మ నధిక! దండన మొనిర్చుచుందురు తరుణులార
- అ. అట్లు తల్లిదండ్రు లధికదండనఁ జేయ! బాలికాలలము భావమందఁ
జింత యనెడుమాట నుంతైనఁ జొరనీక! విద్య నేర్చుచుండె వేడ్కతోడ.
- ఉ. చూచితేరే కులాంగనలు నుందరి కుండినయోర్పు శక్తినిక
యోచన చేసి మీర లింక నొప్పుగ విద్యనుమాత్స్య మెట్టిదో

చూచి సమస్తసౌఖ్యములఁ జూఱఁ గొనుం డిద పేడెదఁ మిమున్
నీచగుణంబు లన్నిటిని నీరస మొండఁగఁ జేయు విద్యయే. 21.

తల్లిదండ్రు లెంత దండించువారైన! విద్య చెప్పుగురువు విదితదయఁడు
గాన నీమె కట్టికష్టంబు లేకుండ! బోధఁ జేయు నతఁడు బుద్ధు లెల్ల. 22.

అమహానీయునికృపచే! గోమలి సదసద్వివేకగుణనిధి యగుచున్
భామలసద్వర్తనకు! స్నేమయె మార్గప్రదర్శిని యనన్ వెలసెన్. 23.

ఒజ్జలసన్నిధిఁ బాసిన! నజ్జలరుహపత్ర నేత్ర యతిదుఃఖిత యా
సజ్జనులఁ బోలుబంధువు! లిజ్జగమునఁ గానరారు హెచ్చినప్రీతిన్. 24.

జననీజనకులు తనకుం! జన వియ్యక పెంచుకతనఁ జదువుటయందే
యనయముఁ గాలముఁ గడపుచు! వనజేక్షణ వృద్ధి నొందఁ బ్రతిదివసంబున్. 25.

తెలివితేటలందుఁ జెలువంబునందును! నామె కీడు లోకమందుఁ జేడ
లెందుఁ గాన రా రటందు రచ్చటిజను! లేమి చెప్పుదాన భామకీర్తి. 26.

వనిత ప్రేమించి లాటిన్ గ్రీకుభాషతన! మూడువిద్యలయందాను ముఖ్యముగను
మిక్కిలి ప్రవీణతను బొంది మెలఁగుచుండి! గానవిద్యనుగూడఁదాఁగాంచె నహహ!

క్రోమాకుట్టును శేర్చును! భాషజ్ఞానంబునందు బహునుతి కక్కన్
దోషవతి నెడఁ బాసెను! భాషపతి పొగడఁ గలఁడ భామిని నేర్పున్. 28.

పలునయవిద్యలం దెలిసె బాగుగఁ దాఁ బడునాటగెండ్లకే
కులగురు వైనయాఘనునికూర్చి జనించెడుబోధచేత నీ

కలికి సమస్తసౌఖ్యశుభకారణ మాఁ జడు వంచు పెంచుచున్
వెలుపలి కెన్నఁడున్ జనరు వేటకుఁ బోయెడివారితోడుతన్. 29.

‘రాజర్ ఆస్కా’ మనునొక! భూజననుతపండితుండు బుధవర్యుం డే
రాజీవాక్షితెలివిఁ గని! పూజితమతి యానటంచు బుద్ధిని దుఁచెన్. 30.

సకలవిద్యలయందు సామర్థ్యమును గల్గి గర్వవిరహితయై గానిపించె
గ్రీకుభాషను దాఁ దడేకాదరముతోడఁ జరుపుచు సంతృప్తహృదయ యయ్యెఁ

దనయీదుబాలికాతతిలోన నెంతయు జను లెన్నఁదగు మహాసాధ్వి యయ్యె
‘మార్క్విస్టాఫ్టార్నెట్టు’మహిపతి కెంతయు సత్పుత్ర యవుటచే సంతతంబు

మోద మొనరించుచుండు నామోహనాంగి! జన్తమే జన్త మాఁ గాక చదువు లేక
సార్థకము గానిజన్తంబు సత్యముగను! త్సౌతలమునఁ గేవలపశుజన్త మగును. 31.

మగవతండ్రి యైన ‘మార్క్విస్టాఫ్టార్నెట్టు’! అవనివిభునియొక్కయన్న లిర్వు
లేకకాలముం ద నేకు లార్చిని బొందఁ! గాలవశత నొందుకారణమున. 32.

- లే. పడఁజినకుందు 'సఫ్ఫోకు' ప్రభుతఁ బడసె। గౌరవాధిక్యమును బొంది ధీరమతిని
గొంతకాల మిరీతిని గొడవ లేక। రాజ్య మేలెను జనలోకపూజ్యాఁ డగుచు. 33.
- క. 'మ్యూకాఫ్ నార్తంబర్లం'। డాకాలమునందు బాలుఁ డొరాజునకుఁ
బ్రాకటగతిఁ బ్రజ నేలెడు। నాకరణి యెఱుంగ సాయ మనయముఁ జేసెన్. 34.
- క. రాజగు 'నెడ్వ' రైప్పుడు। తేజము చెడి యుందు నొక్కతెవు టుండుటచే
నాజాడఁ దెలిసినంతనె। భూజను లింక బ్రతుకఁ డనుచుఁ బొగిలిరి క్షరమున్.
- నీ. వ్యాధిచే మిక్కిలి బాధితుం డైనట్టి యెడ్వర్డు మృతి నొంద నెట్లు రైనఁ
దనసుత రాణిగా నొనఁగూర్చుగా నెంచి 'సఫ్ఫోకు' ప్రభువు దా నంతసమునఁ
దగివసద్వరున కీతరుణి నీయఁ దలంచి మిత్రబృందముతోడఁ బుత్రి పెండ్లి
వార్తఁ జెప్పిన వారు వనజాక్షి పెండిలి పీక్షింపఁ గోరుచు వేడ్కతోడఁ
బ్రభునిఁ గన్గొని పల్కి రీపద్మముఖిని। మంచిగుణవంతులకు నిచ్చి యంచితముగ
వేగఁ గల్గ్యాణ మొసరించు వేడు కలర। ననుడు నాప్రభుగ్రామణి యాత్మయందు
- క. 'నార్తంబర్లండుప్రభువు' । కీర్తివిభూవణుఁడు నఖుఁడు కృతమతి సమ్య
గ్వర్తనుఁడు కోర్కి దీరిచి। యార్తిహరుఁ డగు నని యేగి యాతని కనియెన్.
- అ. మిత్రవర్య నాదుపుత్రిని నీనూను । నకు నొసంగఁ దలఁచినాను గుమ్ము
దీని కియ్యకొమ్ము తిరముగా నింక వారు। రాజ్య మేలఁగలరు పూజ్యా లగుచు. 35.
- అ. నీకుమారునకును నాకూతు నర్పించి। పెండ్లిచేయువాడఁ బదప రాజు
కాలవశత నొందఁగా నెట్లు రైనను। రాణి యానుజామ్మ రమణి ముందు. 36.
- క. రాజునహోదరి యగునా। రాజీవదళాక్షి 'మేరి' రాజ్యంబునకున్
చాఁ జనకుండఁగ యత్నము। భూజనసుత మనము చేయఁ బూనఁగ వలయున్. 4.
1. బాలుఁ డైనరాజు బహువిధమాయలఁ । జిక్కఁ గలఁడు వేఱుచింత మాని
మరణకాసనమున మనఁలేడీజేక్ గ్రేకు'। రాజ్య మిచ్చునట్లు వ్రాయు మనుచు. 41.
- క. భూపతి నొడఁబఱచిన మన । కాపద యింతయును లేక యన్నిట గుఱముల్
దాపయి యుండుట నిక్కము । నాపలుకులు విశ్వసింపు నరసుతచరితా. 42.
- క. అని ప్రభువు పట్కుపట్కులు । విని యాతం డిట్లు లనియె వినయముతో కొ
యనఘాత తమనుబోధను। విని యూరకయుండ నేను వెట్టి నె వినుమా. 43.
- అ. నాదుశ క్తికొలఁది నర నాథునకుఁ జెప్పి । యిష్టసిద్ధికొఱుకుఁ గవ్వపడుదుఁ
గానఁ దాము కోరుకరణి నాసుతునకుఁ । దమకుమారి నిందు ధవ్యచరిత. 44.
- క. అని పల్కి తనదుడెందంబున వానందమునఁ బొంగి భూమిశునిఁ గ
న్గొన నేగఁ జెడుగుణంబుల। కవయము సంసర్గదోష మను పొనుగదా. 45.

కపటబుద్ధి నేగి కన్యోని యెడ్వర్డు' భూమిపాలు నతఁడు బుద్ధియందుఁ
దలఁచినచ్చినట్టి తత్కార్యలాభంబు | కోరి వేఁడె నపుడు కూర్చితోడ. 46.

బాలుఁ డౌటె కాక పటుకోగి యౌటచే | మాయమాట లనుచు మది నెఱుంగ
లేక వ్రాసి యిచ్చె 'లేడిజేక్రే' పేరఁ | దనదురాజ్య మెల్లఁ దత్తు గంబ. 47.

తనకోర్కి సఫల మాటను | మనమున సంహోష మంది మందిరమున కే
గెను శుభలగ్నంబునఁ దన | తనయునకును బెండ్లిఁ జేయఁ దలఁచినవాఁడై. 48.

'గిల్లుఫోర్డుడడ్డికిని' 'లేడిజేక్రే'కుఁ | బెండ్లి యయ్యె జనులు ప్రీతితోడఁ
జూచి సంతసించి జూనునెలను జూల | వైభవమున బంధువగ్గ మలర. 49.

పదియునైగునూర్లపైని నేఁబదిమాడ | వబ్బమునను బెండ్లి యంచితముగఁ
జరగు సమయమందు జననాథుఁ డెడ్వర్డు' | కట్న మంపెఁ దాను ఘనత మీఁ. 50.

నుగుణములందు దివ్య మగునుందరూపమునందు భేద మే
మగ వడకుండుదంపతుల నందలివారలు ప్రీతిఁ జూచుచుం
తగు బలి యందు రందఱును ధన్యులు వారలెపో ధరిత్రయం

దగణితభాగ్యసంపదల కన్నిటికంటె నుక్తి మే లగున్. 51.

సతి పతి యిద్ద యీగతిని సామ్యము లేనిదయాంతరంగులై
ఁజూలితభోగభాగ్యముల కన్నిటి కంటెను జ్ఞానవిత్త మే

గతిఁ బరికించి చూచినను గన్నులపండువఁ జేయు నంచు స
న్తతిఁ దలపోయు చిర్వరును మానక విద్య పఠించు రెప్పుడున్. 52.

కొలఁదికాల మీరీతిని గోర్కు లలరఁ | బడఁతెయును బ్రాణనాథుండుబహువిధముల
సంతసంబున నుండ నాసకియయత్తు | యామె కింఁగొందురాణి వొదనుచుఁ దెలిపె.

అమాట వినినవెంటనె | కోమలి దుఃఖంబుచేతఁ గుములుచు మదిలో
స్వామీ యదియే మని తనమామకు నత్తకునును మాటు పలుకక యుండెన్. 54.

'మేరీ'చాక్కగురాజ్యపు | భారము నా కేల యనుచు బహువిధముల నా
నారీరత్నము మదిలో | సారెకు వగఁ బొంద వ్యాధి సంభవ మయ్యెన్. 55.

కాన నామె నపుడు గాలిమాపునకునై | వేరునగరమునకు వేగమునను
బొమ్మటంచు వెళ్లు సమ్మతంబుగఁ జెప్ప | నేగలండ నప్పు డిందువదన. 56.

పయనమైపోవుతఱిని నాపద్దగంధి | భర్తయును మామ తండ్రీయుఁ బడవ యెక్కి
కూడ నేతెంచి దుఃఖించుకొమ్మ నప్పు | దూరడించుచు లండను కేరి రపుడు. 57.

లండను కేతెంచి దండియా నొకకోటలో మందిరంబందు లేమ మనిది
యూర్ నొంధఁగ నీక యామెతండ్రీయు మామ బహువిధప్రియములు పలుకుచుండు

రన్యాయముగ రాజ్య మపహరించుట రోసి కోమలిదుఃఖంబు ఘోర మయ్యె
గావున రోగంబు కడుశీఘ్రమున హెచ్చి యంత కంతకు బాధ యధిక మైన
సౌఖ్య మెడఁబాసి పొగిలెడునమయమందు. మరణమొందె 'నెడ్వర్డ్'నుమాట తెలిసి
రాజ్య మేలంగ రమ్మని రమణితోడఁ దండ్రు చెప్పంగ భీతిచే దల్లికిలె. 58.

ఆ. ఒడ లెఱుంగకుండఁ బడి నేలపైఁ గొంత. వడికి లేచి మిగుల వంత నొందఁ
గన్ను లెఱ్ఱ నయ్యెఁ గమలాక్షి కప్పుడు. తెల్ల నయ్యె మోము తెలివి చెడెను. 59.

క. ఆసమయమంగు దేవుని నాసరసిజనేత్ర వేడె నతిభక్తిని సిం
హాసన మెక్కిన నా కే! గానియు రాకుండఁ గరుణఁ గావుమి యనుచున్. 60.

ఆ. ఏను రాజ్య మేలులే న్యాయ మగు నేని. నీతిమార్గమందు నిలిచి ప్రజల
నేకరీతిఁ జూచి యేలునట్లొనరింపు. దేవ యనుచు వేడెఁ దెలువ మఱియు. 61.

ఆ. పరమపురుషుఁడైనరమేశుఁ బ్రార్థించి. ధైర్యమూని మదిని దరుణి తాను
దండ్రుగారియాజ్ఞఁ దప్ప నేరక కాణి. యువుట కొప్పుకొనియె నట్టితఱిని. 62.

సీ. రాజ్యంబునకు నీమె తాణిగా వచ్చుటఁ బురఃపుణ్య విని తమబుద్ధియందు
'మే' 'హ' క్కగునట్టియీరాజ్య మిప్పుడు పరులయెట్బడికిఁ బాల్పడియె నయయ్యె
యిటువంటియన్యాయ మెటులైనఁ దొలఁగింప కూరకుండుట ననకుచిత మగునె
కావున మన మెల్లఁ గలిసి 'మేరీ' వచ్చి పీత మెక్కుటకునై ప్రీతిఁగోరి
రాజ్యఁగా నామె జాటించి రాజ్యమునకు. 'లేడీ జేన్ గ్రే' ను దొలఁగింపలేకయున్న
చారుషము లేదు మన కని పొరవరులు. చింతఁ జేయును నుండి 'రానీ'మయందు.

ఆ. ఇట్లు జనుల కెల్ల నిష్టంబు లేకుండు. లేల యందు రేమొ యెల్లయెడల
నీమెనూమ యేరి కిష్టండు గాకుండు. కారణమునఁజేసి కలిగె గీడు. 63.

క. ఇదియుఁ గాక యీమె యింట్లాండునకు రాణి. యగుచుఁ బీత మెక్క నద్దురాలు
కాకయుండుకతన లోకు లెల్లరుఁ గూడి. రాజుసోదరిఁ దగ రాణిఁ జేసి. 64.

క. ఇల నేలు 'మేరీ' యనుచును. బలుకుచు జయఘోష మిడిరి ప్రజ లొకమొగి నా
పలుకులు వినినంతటనే కలికికి నిట్లనియెఁ దండ్రు కడుదుఃఖముతో. 65.

క. అత్తా నీ విఁక నీరాజ్యమును విడువంగ వలయు మార్గము తొలఁగె
జాత్తా దైవంబునకున్. నమ్మతి లేకుండ నేది సమకూడదుగా. 66.

క. అని జనకుఁ డానతిచ్చిన. విని కోమలి యిట్లు లనియె వినయముతోడన్
నను రాజ్య మేలు మని మీ. రనుమాటను వినుటవలన నాపద కలిగెన్. 67.

క. కానిండు జరిగిపోయినదానికి మన మేమి చేయఁ దగము గదా'న
ప్రానార్థుఁడైనదేవుని. మానక భజియించు తొక టె మనవని నుండి. 68.

అని ధైర్యమునను జేడియ! మనమున నున్నట్టిచింత మగిడిచి యుండక
వనితామణి యగుఁ మేరీ! చనుజంచెను రాజ్యమునకు సంతోషమునక. 70.

పోయినట్టిపాక్కుఁ జొందఁ గల్గితే నని! సంతసంబు నొంది సకియ తనదు
రాజ్య ముపొంది రొణి కాఁ దలఁచిన! పడఁతి నపుడు బాధపఱుప నెంచి. 71.

ఇపుడు చేసె రాజప్రోహ మీమె యనుదుఁ బనిచెఁగా రాగృహమునందుఁబడఁతిఁ బెట్ట
రాజ్య యంతఁ దదాక్షచే రాజభటులు! వేగఁ గొనిపోవ 'జేక్ గే'యు నేగ వెంట.

పాప మయ్యె యామెభర్తయు నంతటఁ బట్టుకొనఁగఁబడఁచు భటులచేత
నతివ యుండుచోటి కావలఁ జేజసాల! నుంచఁబడియె నతఁడు నొక్కచోట. 72.

నతియును బతియు నీగతిఁ జేజసాలలో శిక్షార్థులుగ నుండి చిన్నవోయి
తమపైని మోపినశిప్పిదంబును దమ రొప్పుకొందు మటంచుఁ జెప్పు చొకట
నారాణి తమ కెన్నియాపదల్ గలిగింప నుంతైన మదిలోనఁ జింతఁ బడక
బరమాణు నెప్పుడు భక్తితోఁ గొల్చుచు నొందొరుల్ దూర మై యుండఁగాను
మీ కిర్వరికినిఁ గూడ 'మేరీ'వలన నుర్రదండన గల్గు ననమాట తెలిసి
పడఁతి బంధువు లందఱు సహువిధముల! నార్తి నొందుచు నుండి రాయవసరమన.

'మేరీ' రాణి యపు డి! నారీరత్నమున కామె నాథునకును చా
నేకపునఁ జెప్పి పంపెను! చేరుఁడి నామతమునందుఁ జెటుప నటంచుక. 73.

వార్త పంపి మరలఁ బండినోత్తములతో! నాతి తనదుమతము నమ్ముటల
బోధ చేసి వేగఁ బోయి రండని చెప్పి! నేగి వార లిట్టు లింతి కనిరి. 74.

అమ్మ రోమన్ మతమును! సన్నతితో నమ్మి తేని సతతంబును నీ
కిచ్చుచో సౌఖ్యము లబ్బును! బిచ్చట మోక్షంబు గల్గుఁ బ్రీతిని వినుమా. 75.

అని గూపండితసత్తము! లనుమాటల నాలకించి యతినమ్రత మా
నిని వారితోడఁ బల్కెను! వినుఁడి మన్నతము నేను విడువ నటంచుక. 76.

ప్రాప్తెస్తాంటుమతం బిపు! డేటికి నే విడువ వలయు నీమతమునకుక
నాటియె గోమకొమత మని! మాటికి వాదించి పంపె మానిని వారికే
అతివవాదము విని యాను గా దన లేక! పండితు లటచుండి బిరులు చేటి
చిన్నవోయి మిగులఁ జింతాన్తులై వచ్చి! 'మేరీ' కిట్టు లనిరి మెల్లఁగాను. 77.

త్తకోకిల! అమ్మ మీ రనుపంగ వేగమె యామె యున్నెడ కేగి యా
కోమ్మనమ్ముము మామతం బని కూర్చితోడుతఁ జెప్పఁగా
నమ్మఁ బొల్లను మీమతం బని నాతి యొన్నియొ నీకులక
మమ్ము మన్నన చేసి చెప్పెను మంజుభాషలతోడుతక. 78.

క. అని వారు చెప్పగా విని తనమతము నిరాకరించె దరుణి యటంచుక
ఘనరోపంబున మేరీ! పనితకు నాథునకు నొక్కవార్తను బంపెక.

సీ. మరణదండన మీకు మాన్పింపవలెనని బహువిధంబులఁ బాటుపడితిఁ గాని
మీకు చేసినతప్పు మిక్కుటం బగుటచే దప్పదయ్యెను మీకు ముప్పు నేడు
చెలునుండి గొనిపోయి శిరసులు చేదంప శిక్ష యిప్పుడు విధించితిని మీకు
ననుచును సందేశహరులచేతను జెప్పి పంచిన నట్టిగుర్వార్త వించుఁ
బడఁతియును బ్రాణనాథుండుఁ బరితపించి మరల ధైర్యంబుఁ గైకొని మనమునొక
భక్తవరదునిఁ దలఁచుచు భక్తితోడఁ జోకవిరహితులై యుండి రేకమతిని.

సీ. ఆసమయంబున నంగనామణి తనజనకుని కొకలేఖ వినయమునను
వ్రాసె నోతండ్రి మీవలన నే సౌఖ్యముల్ గాంచుటకును మాటు కప్ప మొదలఁ
గాని మీరందుకై గాని నొందెద రేమొ వలదునుండి చింత వదల వలయు
నెప్పు డైనను జావు తప్పనిదే కదా దానికై చింతింపఁ దగు నె మనకుఁ
గాన శోకంబు నొందక మానసమున! సర్వకారుణ్యఁ జైనయాస్వామి నెపుడు
భక్తఁ గొల్పుచు నుండుండి పరముగల్గునిహమునను దుఃఖములు నశియించు ననుచు

సీ. రాజిపేరను గూడ వ్రాసి పంపెను లేఖ నధికనమ్రతతోడ నతని యపుడు
పెరిదిరో నా కేపు విధియించినట్టియామరణదండన నాయమయగు నాగు
బంధువర్గం బెల్ల బహువిధంబులఁ జెప్పినందుచే రాణిగా నుండు ననుచు
సమ్మతించితిఁ గాని వెచ్చనంబున రాజ్య మపహరింపఁగ లేక మైనఁ దలఁపు
లేదు గావున ననుఁ బట్టి యాదిదేవుఁ డధికశిక్షను గావింపఁ డని తలంచి
పాపభీతిని విడిచి యాపాపహరుని! గొల్పుచుండుదు మోక్షంబుఁ గోరి యనుచు

ఆయమభర్త పంపె నొకయాగ్రికరం బగువార్త నతటికై
బ్రేయసిఁ నిన్నుఁ జూచుటకుఁ బ్రీతి జనించె మనంబులోన నా
కాయము వీడులోఫలను గన్గొనఁగా వలె నీదురూపముక
వేయివిధాల నిన్నిపుడు వేడెదఁ జమ్మి యటంచు దీనతక.

సీ. తన్నుఁ జూడఁగఁ గోరి తనప్రాణనాథుండు పంపినయావార్త పడఁతి వినుచు
బ్రాణేశ మనల రేపటిదినంబందు మరణము నొందింపంగ రాణి తనదు
భటుల కాజ్ఞాపించెనట యిట్టిసమయంబునందుఁ జూచితి మేని డెందమందు
దుఃఖ మత్యధికమై దుగ్ధరంబుగఁ దోచుచుగావున ననుఁ జూడ భావమందుఁ
గోరి చింతింప కనయంబుఁ గోర్కు లొనఁగు! దీనబాంధవుఁ డైనయా తనదేవు
నమ్మి కొలిచిన దుఃఖముల్ నాశ మొందు ననుచు లేఖకు వ్రాసె నాయతిక

88. అంత మాయదినంబుందు నాయతివకాంతు! నకు శిరశ్చేద మొనరించుటకును భటులు వెంటఁ గొనిపోవుటను నోరగంటఁ జూచె | బాలకజ్జులగుండ నాసకియ తాను. 88.
89. చూచి తనదుచేయి యూచి యోప్రియనాథ! చింత వలదు మనము శీఘ్రమునను. బరమునందుఁ గూడి తిరమగుసుఖమును! బొందఁగల మటంచఁ బాలతిపల్కె. 89.
90. పలికి పలియొద్ద నెలవొంది పడఁతి గుఱి! మోర్చుకొనలేకపరితాప మొందెనపుడు చిన్నిప్రాయంబులోన నే యెన్నరాని | కష్ట మొదవెను బాప మీకాంత కకట. 90.
91. అంత నొక్కగంట కింతినిగూడను! బ్రాణహాని చేయ భటులు వేగఁ దోడుకొనుచుఁ బోవుత్రోవలోఁ దననాథు! శవముఁ గనులఁజూచె సకియయపుడు. 91.
92. భర్తశవముఁ జూచి బహుదుఃఖమును బొందఁగాని యతఁడు ధైర్య మూని చింత మాని మేను విడుచుమాట నెవ్వరొ చెప్పఁ | గొంతక్షణత విడిచెఁ గొమ్మ తాను. 92.
93. ఆసమయంబునం దధికభక్తిని దేవదేవుని బ్రార్థించెఁ జూచ తాను బ్రాణనాథుం డిట్లు ప్రజలచే శిక్షింపఁబడి కష్టమునకుఁ బాల్పడినఁ గాని పరలోకమునను నీవరకృపాధికతచే రక్షింపవే సర్వోత్త యతిని లోకానుభవ మేను లేక బంధువు లాడుమాట వింటిని గాని మాయ లెటుఁగఁ గాన నాశోప్పులు క్షమించి కావు మయ్య! పరమపావన సర్వేశ భక్తవరద సత్యసంకల్ప నిరుపమసాధుపోష! ఎందనం బిది సచ్చిదానంద యనుచు. 93.
94. తనమదిఁ దోచినతలఁపుల నెల్లను ముగ్ధ తా నేర్చినమూడుభాష లను వ్రాసి పల్కపయిని భద్రముగ నుంచి దండింపఁబడుటకై తరలతఱిసి. గారాగృహమునకుఁ గావలివాడైన 'చిట్ జానుగే' జనుసాధుఁ డొక్కఁ డిప్పు మీజ్ఞాపకార్థముగా నేదైన దయచేయుఁ డని వేడఁ దాను వ్రాసి భద్రముగ నుంచినట్టియాపలక నతని! కిచ్చి యోయన్న నాయొద్ద నింతకన్న నీ కొనఁగఁ దగినది లేదు నీదుమదిని! నన్ను మఱియంగ వల దని నాతి పల్కె. 94.
95. అంతఁ దల త్రుంచుచోటి కాయతివ యేగి! జనుల నీక్షించి పల్కె నోయనఘులార యరయ నేఁబొందునీశిక్ష న్యాయ మగును! గాని యెఱిఁగిచేసినతప్పు కానుసుండ. 95.
96. తల్లిదండ్రులయాజ్ఞను దప్ప లేక! పరులచా క్కగురాజ్యంబుఁ బడయ వలసె వారినమ్రతతో వేడి వలదు రాజ్య! మనుచుఁ జెప్పయి యొకటి న్నాదైనతప్పు. 96.
97. అచటివారితోడ నతివ యిట్లని పల్కి! తప్పు నొప్పుకొనుచుఁ దనదుమదిని భవవి నాశుఁ డైనపరమాత్ముఁ జింతించి! ధ్యాన మపుడు చేసె దీన యగుచు. 97.
98. ఎటుఁగక చేసితి నేరము! పరమాత్మా నన్నుఁ జూచుపరమకృపకొ ను పిగముగ నన్నిటి నిన్నే! యఱిమఱి లేకుండఁ గావు మఖిఁగుహారా. 98.

నీ అని పరంధామని వివచయంబునో జేడునో నుచు భీరత్వంబు గొడవ నొంద
 నీః తా నన్నిననిజమతంబందలిను గంబు నీ పతియదా లతాంగి
 తల శ్రుంచుటకు వధ్యశిల్పిని దూ మిపి నిశ్చలంబుగ మది నిలిపి యాండ
 శిరసు ఛేదించంగఁ జేరు గాడగ భీమాం డాత్తి నొలవంగఁ జూచి యోమి పల్కి
 సంశయం బేల యోయాన్న జరగఁడిగినా తాగ్య మిది కట్టి నిలబ నీఖడ్గమునను
 నాదుతల శ్రుంచి యిప్పు డామూ గిడేభూపన్ని ధని బిల్చి పేదగఁ జనుము నీవు
 తినుదు వానినోడ నామె యిట్లని పల్కి. మిగల నా తిహారుని మదిని దూచి
 నున్న నానికొనంగ భిక్షంబునోడను శిరసు శ్రుంచె వాడను చిటిక లోని
 కిది నీ మేలి నొంగునఁ గనినా పొనునిగుణధారలు నొంగి ప్రబల బెల్లకు న
 న్న నుము నీ ~~యొక్క~~ నుముతోఁ బోయె ననుచుఁ బరికిరి యంగు
 డున్న నొన్నింటిని ~~నొన్ని~~ నొన్ని నీనిది యాయ్యునుకొ
 గర్వ మేమిడ తక వర్తితఁ గాముకొ ~~తక~~
 నుర్వీకాఁ బదు నెన్ని బేరి డ్లియ లులడి గా
 నిర్వసద్గుణరాశిసక్తి భం జాన లెల్లనుఁ బన్ను కి.
 జిత్రాంబు చదివి యా మేరీతి సర్వపన్నావలిగ నదా
 మదిని మీరు విశువ కుండి మంచివ్యాపకము నీ
 ముదముతో మెలంపు ముంసి మోక్ష గాని ద్వివేదనా
 పదయుఁ గొలచి పునునె మీకు సర్వకుశము లబ్ధుడ కు.

శ్రీ
భక్తి మార్గము.

ఇది

శ్రీమతి కొటికలపూడి - సీతమ్మచే

రచి బయలుపడినది.

మొదటి పూర్వము.

దేవునికి :

శ్రీ 'చింత'మణి ముద్రాక్షరశాలమందు
ముద్రించబడినది.

భక్తి మార్గము.

- క. శ్రీకృష్ణుడై భువనంబు లా నేకముల ముట్టించి మించి నేర్పునఁ బుణ్య
స్థానంబై యుల్లభనుల! నేకప్రేమమునఁ బ్రోచునీచుఁ దలంతున్. ౧.
- క. నిందుగఁ బోవల వలెఁ దా నుండ నిరాసగుఁడ నెవఁగ నొప్పవచ్చు బ్ర
హ్మాండము లేలదొచ్చెను! నిరహమునంబునను దలఁచు నిశ్చలభక్తిన్. ౨.
- క. సకలాలంకారాల్లయు భువి నగల ముఖవరులవేత సన్నుతులను గొం
దకలంకసితి వల్లడు! సకలమునఁ గొల్లు నపుడు సచ్చక్తి మయిన్. ౩.
- క. యాపము లేకయు త్రిభువన! దీపంబై నెలుఁగుచుండి దీనుల గల్గెన్
బ్రాహ్మణుని లెప్పుడులేవుఁడు! నానాదాను గాత నన్నుఁ గడ్గపీఠి మయిన్. ౪.
- క. భక్తవరచుం డటంచును! భక్తాగ్రసరులవేతఁ బ్రస్తుతిఁ గను నా
ముక్తిప్రభుఁడగువరుఁడనురజని నన్నుపుడుఁ గాచి రక్షించుత వేన్. ౫.
- క. వ్రాసఁ గడంగితి నే నాప్యజునము నొసంగనట్టిభక్తివిషయమై
ధీయుతగుణు లగు పండితు! లేయడఁ గరుణించి తప్పు లేన్నకుఁ డందున్. ౬.
- క. నానోడిచెయ్యె లెల్లరు! భేదోపాదంబుతోడఁ జీకొని యెప్పుడున్
ప్రీతినిఁ బడుపుచుఁ దమచేడు! చేతల విడిచెద రనుచు రచించితి దీనిన్. ౭.
- క. లోకమగ్గురాల నంచును! బసిస్రాయమున నున్నపడఁగుక నం చే
నినుమల ప్రేమను బంకక! యసర్పకమగు రోగ్యమునకు నడుగిడితిఁ జూడీ. ౮.
- క. ఇందలితప్పులు కోవిడు! లంపఁబును ది మార్చివృక్షయు లై త్నమియింపన్
పండితములు సలిపెద దయ! జెలకుపుఁడు మదిని భ్రాతృభేదయాం! ౯.
- క. ననుఁ బండితులు త్నమింపెద! రని మది నిశ్చేతి నొంది యమలం బగుభ
క్తినిగూర్చి నుడియఁ దోడఁ గల! పనితాను మూర వినుఁడి ప్రమదముతోడన్. ౧౦.
- క. పొందు ముందరు లగు నా పొందెను నెట్టియులు వినుఁడి పురుషోత్తమునిన్
దేవతముల నెరిసి కోరిచి యాపదదానంబులకుఁ బొందుమాన్యము చేపుదున్. ౧౧.
- క. అనుభవ మోగ్ధులై వ్రావను పలుకుక తలసివెంట నాచలులరు నే
బనిపెండ్లకుఁ దెచ్చి యని! మనమునఁ దలపోసి భక్తిమార్గముఁ దెపుదున్. ౧౨.
- క. భక్తియు భువిలో నగులడు! ముక్తికి మార్గం బటంచు మును కృష్ణుం డా
సక్తి గల విషయమగుఁ గల! యెట్టి భోధిం ద భక్తియొగం బెల్లన్. ౧౩.

- క. కావున భక్తికి మించినది లేదెడలను నేను గాన నీశ్వరునందును
భావము నిలుపుటకై మనః గూఢస్థుఁడైయును బాహు స్థుఁడును ముందే. ౧౪.
- క. దినమున కొకగంధైనను బనులన్నియు విడిచి పరమసాధనమందును స
జ్జనవినుతుఁడు నగుసామిని మనమునఁ దలచి నమలఁగి మన మెల్లఁగమున్. ౧౫.
- క. ఘనుఁడగు పరమేశ్వరునినఁ బునఁగి నదియెంతఁ జేసి మన్నిననో నా
తని నారాధించినయెడ ననునను మనమదే గల్గు నదని నమలఁగి. ౧౬.
- క. ముందు మనవర్తనంబునఁ జెందఁ నుఁ జేడు గంధ నీకఁ గల్గునమది కిం
పొందఁగ వర్తించిన మనః మందును మెల్లప్పుడు బాహు మన గాఢస్థుఁడమున్. ౧౭.
- క. మనశక్యమే చెడు గొక వర్తనము నందఁగఁ జూడఁడు లోకమునందు మందున్
మనమునఁ జొరదొడుగఁ ప్రతిదినమును మనమెల్లఁ జెల్లఁ దిద్దుననవలెన్. ౧౮.
- క. అతీవృదువగు జలనిందుఁడు ప్రతిదినమును బడఁగఁ బడఁగఁ రోలునను కరఁగఁజొ
నతఁడము బోధించిన మనఃమతి కరఁగఁడు గల్గునని మనఁ జింతించు. ౧౯.
- క. మనశక్తికొలఁది వర్తనమును బక్తింబులందుకొనును మారుమునో సా
మిని నారాధించుచు మనః మనుదినమును పృథ్వీంధు నను నీతినతి. ౨౦.
- క. ఇటు సత్ప్రవర్తనంబునఁ జేయువంటిగొలఁది గలుగ నీ లోక సత్ముని
గుటిలత్వకారని చేపుని బటుతరమగేభి క్తతఁడు భరియింపఁదలన్. ౨౧.
- క. భక్తిని జేపుని గొల్పుచు గుణవర్తనముల నెఱిగి ముగియించి న
భక్తివరులచరితము లాసక్తిని బతియింపవలయు సంతస ములగన్. ౨౨.
- క. మును పాతీవ్రత్యంబునఁ భువనుగుప్రభావ్యుని గన్నకాంతలచరితన్
మనమునఁ దలచుచు మన మౌచనితలచిత సంపరిపాదిత నెల్లప్పుడున్. ౨౩.
- క. దమయంతి చంద్రమతి సీతమ మొనలగుచేడియలగు జ్వలహోయ
త్వము గల్గుటచేతను వా రమలంబగుకీర్తి నొంది గవనీశ్వరులొన్. ౨౪.
- క. పరమాత్మనిపై నెప్పుడు బరితూర్చి యెవభక్తి ప్రబలకఁ దొన్నెన్
ధర నొకధర్మం దైనను బదునట నుగ్ధభియు గాఢ బవతితెల్లన్. ౨౫.
- క. అరివర్తంబుల గలిచినఁ బరమాత్మ నెలుంగుటగును బహుములధిం బొ
దిరముగ నిల్పును జిత్రము చిరసౌఖ్యం దిద్దుపదవిఁ దిందును మెప్పుడున్. ౨౬.
- క. ఈషణములపై నెప్పుడు విశేషంబగునాస విడిచి శీఘ్రము మనడు
గోషముల నడచివైచిన భూషింపంబడును నిలను బుధుదర్శులచేన్. ౨౭.
- క. సత్యమే వ్రతముగఁ గైకొని నిత్యము సద్వర్తనమున నేర్వరు లగుచున్
సత్యవ్రత లగుననులను బ్రత్యక్షం బగును గాఢ పరమేశ్వరుఁడలన్. ౨౮.

౧. శ్రమ యంచున్ వెనుదీయకఁ బ్రమముగఁ నెచ్చెట్ల నెలుగఁ గలమాన్యున్
విమలమతి నన్యసించుచుఁ నమలం బగుపదవి నొందెనగు నెల్లరమున్. ౪౪.
౨. ఘన మైనభక్తి కుదిరిచిఁకొనుటకు మనచిత్తస్య త్తి సుఖరేఖ యున్న
వినయమునఁ బరిపూర్ణునిని ననయము విమలించి పొలు మదిగఁ గల నెలయున్. ౪౫.
౩. భావము కరుణించిన మనఁ బాపంతఁ గూడఁ జిలకఁ లేకఁ గరుణలీలపఱిసో
భావింపుదు లోకేనుని నెదిరించె వచ్చి పుష్పము స్థిర మనుభిష్ట . ౪౬.
౪. ఆత్మనిసానుము గలిగినఁ బాపకములు తోలఁగి ముదిరి భక్తి జనించె
భూతతనులన్తె నెక్కుడుఁ బ్రీతియు మనఁ గలదు నీలిసముద్ర తీరము . ౪౭.
౫. సకలౌంతర్యానిని మనఁ ముగించిమిక్కుల క్షణ మొనరి జరిగెనెన్ యెప్పుడొస
నకలమున నిండఁ యుండెనఁ బాకలంగుడై ముక్కు భ్రోవు మని నేడెడలెన్ . ౪౮.
౬. ఇతరప్రతములయందును సంతోషము గూర్చును నెడనునొక నగి న్నన్
బ్రతిదినమును నర్చెనుని మతి నిర్వహి ప్రభులు నల్లు మనసెల లెల్ల . ౪౯.
౭. పాపాత్ములమై భువిలోఁ నేరొట్టుల బుడమి నీలఁ బల్లవ మొప్పు
భావమునకు పశుపతిపకఁ బొసఁగి మోక్షము నేడె గా పోలె నెదిరిన . ౫౦.
౮. స్వాభావరత్నము విడిచి పరార్థపరత్నమును ముదిరి కృష్ణరేఖ ముఖము
వర్ణ మని తిలఁచి జన్మము పొందె ముఖము ముగ్ధ పాదలఁదలెన్ . ౫౧.
౯. స్వామి నీకిన్నను మాఁ గేమియును గలి లేదు గాన నేరభక్తి కరము
మామనముల నిలుపు ముఖం బాపములను నొనరు ప్రేమకృ మను నెల్లరమున్. ౫౨.
౧౦. భావము మలినం బగుటకు భావింపఁగల జాలకు బద్ధభిషిక్కుల
కోవిదనుత మామది గుఁ ర్భావము లెడఁ గలది మును ను బరహులమున్. ౫౩.
౧౧. లెక్కను నెక్కుప యగు మే మగ్ని ఈ యుపరిగినినల్ల బద్ధులము మా
చెక్కనితండ్రి భవత్కృప నగ్ని యుపము లహింపు మదిని పోలెన్ ప్రాదేశ . ౫౪.
౧౨. సర మిట్టిని యనుచును కేర మరయునఁ యాహుదకుం నల్ల పుష్పకృష్ణములే
తిర మని చెడిపోతి నుచున్ పరమాత్మ యనుచు నేడె ప్రాణములెల్ల . ౫౫.
౧౩. బల మగునదివర్ణము తనపలఁగఁ బడ్డవేచి ముక్కు భాగలఁ జూచు
పీలపిండుచు దగ్ధితిని బిలిచితి మని స్వామిగడ్డ నివోదయలేన్ . ౫౬.
౧౪. సరనిండును నాత్మస్థులి బదుపుదు బ్రతిదినమునందు బద్ధిలఁ గలదెన్
వెర వెలుంగ ముము యేదో నదుగింపు మదిలది నేడె గా పోలె బలనిన్. ౫౭.
౧౫. పదుల కొకమేలు గలిగినఁ బరిపూర్ణనంద మందినలే నమరొకపు
భోరపు సుమి మామని భవహరి ముము బరిహరములు మని నేడెడలెన్. ౫౮.

- క. జను తెల్లగు పోరుగు లలగని మహ నిశ్చయముఁ జేసి యచ్యుత నిన్నుఁ
జనకునిగతి భావింపఁజేసి యుప మగునగు మి మ్మందఁచుఁ గడు వేడువలెన్. ౫౯.
- క. అపహ్లాంధుల మే మే! పాపములలోఁ బడి నునింగి బాధలఁ బడఁ గా
నోపము నుమి మముఁ బ్రోచుట! నీవని యని వేడువలయు నిర్భయం బరునిన్. ౬౦.
- క. నాలుగు గడ్డ దినకొలఁదని! మూలలో భవభీతి కల్గ నుపసాహయఁడ నీ
పేలుగున ప్పనను మముఁ బాఠంపు మందఁచుఁ బరునిఁ బ్రార్థింపవలెన్. ౬౧.
- క. మానవజన్మంబున కిచ్చ మాపము గలిగెదెనున్న మగువల మయ్యోధి
జ్ఞాన మనునది కలుగఁదలము! మౌనక నుముఁ బ్రోవు మనుచు మది వేడువలెన్. ౬౨.
- క. ఒకటఁ బరమగు లోకము! పరమానందయు లోండుచూసల మము నీ
పకలంక ప్పొనర్చునశో! ననుకరింపఁతులఁగ నొనర్చు నుని వేడువలెన్. ౬౩.
- క. సృష్టిమహిమలఁ గనుగొన! న్నన్మం బగు నీకుశ క్తిసామర్థ్యము లో
ప్రభు మముఁ దలచుఁ గని మౌనకన్మము పడఁచొవు మనుచుఁ గడు వేడువలెన్. ౬౪.
- క. సామర కొర్యంబులనుం! జేసేదెలు పరమ మందఱి మిశ్వర నిన్నున్
వేమముఁ బరమ మనునది! మామహఁ బరలందుఁ జీమము యన వలయున్. ౬౫.
- క. సతితలలు నీకు నామామృతరససా వం బొనఁగు మృతి ప్పనను న
పతిమాఁ గాక! మునుంబులు! కతి పరమ తొలఁగునాగ మనవలె నెఱుఁగన్. ౬౬.
- క. ఈశ్వరు ననుగ్రహము గని! ఈశ్వర మగునదెమ నొందఁ జాలెన మన మీ
విశ్వమునఁ గలుగునుభువులు! ఈశ్వర మనునిచ్చ నుంపఁజాలము నుండీ. ౬౭.
- క. పెరియ తనవార లనిచుండ! కొలఁగానటువంటి భద్రగురుతు లెల్లన్
నలది పయమిఁగ నొనర్చుమి! యతిముఖి నోపర మేళ యనుచు నర్చింపవలెన్. ౬౮.
- క. ఎందఱు బంధువు లున్న మాఁదందఱు నభు లున్నఁ గాని యాభిప్రసలి నా
నందఱు లేగు భవభీతిచే! బొందినగతి శేష యనుచుఁ బొగడఁగ వలయున్. ౬౯.
- క. చొచ్చుములమొలకృతు లొక! పట్టునఁ జెగఁకొచ్చి సర్వవిధముల నిన్నే
యట్లెఱుఁ తినినియిచ్చని! గట్టిగ మనియందగు నిల్పఁ గల మనవలయున్. ౭౦.
- క. యునుఁడవభక్తు పరమని! ననఁజుం మీగతిని వేడి యాతనికరుణన్
గనినఁ దనలతి సె న్నెను! పినఁజువెగ్గియితలు మఱి వివేకాదు లిలన్. ౭౧.
- క. అపరమేశునికృప యనుగ్రహము మనహృదయమందె దీప్తిగ వెలుంగన్
బాపపుడలఁపులు భీతిని! పాపోపుచుఁ దొలఁగఁ జోరపగ్గముపగిదిన్. ౭౨.
- క. పాపపుడలఁపులు తొలఁగిఁ! దాపున నివసించి సర్వభర్తాగ్రంబుల్
చుంపి హితం బొనఁగూర్చెద! ప్రాపనఁ దగనంతరాత్మ ప్రార్థన మగున్. ౭౩.

- క. మోక్షప్రదానుని మోక్ష వీక్షింపంగల నీ మోక్షార్థములన్నియును
స్వాక్షియునరు మహిమంబునఁ బ్రేరంపించుచును మోక్షమునిచ్చెను. 28.
- క. ఘనుఁ డంతరాత్మునున్నినిఁ గనుఁగొను లేదు పల్లెఁ జరించుఁ గలిగితీయెను
బని యేటికిఁ గామాదులఁ గని ముది యె ముది గుంపిం గా నల్లభుడను. 29.
- క. మనయంతరాత్మ చెప్పినఁ ఘనమగుభక్తియందులను గడు సప్రమాదము
వినఁ గలిగినపు డె యరిగఁ బామనలముఁ బ్రేరంపించు గా నా యతిభీతి మునుట. 30.
- క. కామాదిచరశ్రమల నామంబు పొరింపఁజేసి సప్రమాదము
సామినిఁ గనఁగల్గిన మనఁ జేమిట పతి లేని భక్తి మోక్షముఁ బుచ్చె. 31.
- క. అంతర్వాణిహితంబులఁ నెంతయుఁ జెరిపఁబడియెను భక్తిలేని మన ము
శ్రాంతము భగవద్దహిమలఁ స్వాంతమునఁ జరించుఁ గనుట సర్వము నుండీ. 32.
- క. సుగుణాలవాలుఁ డగునా భగవంతునిమహిమంబులఁ బ్రతిపదించుకొను
జగమునఁ బరకించిన మనఁ కిగ నడచుఁ గలతలముల నీ యామలక ముటలు. 33.
- క. ప్రత్యక్షమగుననుహిమలఁ నిర్భయముఁ బ్రతిమన నిర్భయ మెవనింభి
సర్వనిరసనకు మన మిలఁ సర్వభక్తి ముఁ జరించుకొని భక్తి యలఁ గలముట. 34.
- క. స్వాదయకమలమున బేర్చునిఁ బరిలంబున నిర్భయ సర్వభక్తియలఁ గల
సదయత నొనఁగొం జాలెను సమ కాక్ష్యనిఁ గలమమలము ను సమభిభిక్షు. 35.
- క. ఎన్ని యుపాసాభ్యయును మనఁగున్నను పరి పోయె గలమమలమునఁ బాడ నిల
కెన్నఁడుఁ గలుగఁగల భక్తి పలు సన్నుతఁ గనువల్లభులై భక్తియల ముఁ గుఱముట. 36.
- క. ఇటువంటి మాత్ర శాంతికిఁ బలులెరిపెననున్న ముని ప్రబోధియెను
గుటిలత యెఱుంగ నిమన యను పటపత్ర మునలఁ బరఁడొ పుటలియఁజూడీ. 37.
- క. మనమదియం దీపిధమునఁ ఘనమగునని పేరఁడొలయు ఘనమిదియెను
గనుఁగొని వినయంబున మాత్రనికల పరిచార్యుఁ జిలుఁ దగు సర్వభక్తియలు. 38.
- క. మనమునకు ననతి మారంబున పరియం దినమహిమంబులఁ బ్రతిపదించు
వినుతించి యతినిముంగిటు మనస్థిగితు శక్తి పట్టి మనవిలఁ జూడీ. 39.
- క. అయ్య భవదీయకృపచే నియ్యలభు ముఁగొన్న భక్తియల నిను చేసి
మెయ్యడఁ దలఁచుట నెఱుంగ నియ్యవ్యభిచర మదిగ భక్తి మునునభి యగుదు. 40.
- క. ఇటు బాల్యదశ తొలంగిన నట్లున్న నిమఃసుఖము లలవి సభి కానె క్షి
గుటిలపుఁదలఁపులు దలఁచుచుఁ గలుగుట నిను మాని నియండుఁగా మోలెన. 41.
- క. జ్ఞాన మనునెవ్వెడొలఁగునఁ మానస మనుమంబియున మహానీతియల
తా నెలకొని ప్రభాతినిఁ బూనిన యయ్యంభరాత్రి పొడగ న్నెలఁ గుట. 42.

- క. మామది నెలకొని ననునో! నామహానీయమందు సర్వమగభగ్గంబుల్
దా మామది నెలకొని ననునో! యేమని భవవీయక రుణ సన్నుతమయ్యా. ౮౯.
- క. ఓదొర నీమూలమునల గానిగునవశ్యంతరాల్ కడద్రీతిని మా
జేదన బడలెను కై తో! నోదాగ్ధుడు మాకు నిట్లు లుపదేశించెన్. ౯౦.
- క. మానవలీనగునాం! మానవలీనని బనియి మహిల! మీ గ
జ్ఞానమునలబడుట యున్న నా నేనానలబడెన పితంబు నెమ్మది జొరనో? ౯౧.
- క. తాలము గడచినకొలదిని! గానిపిరియోని మిమ్ము గ్రహింప న్మింగన్
జాలఁ ద్వరపడి నున్నవ్యభు! యే లగు నే నరము మహిల! మెలగుట ధాత్రిన్. ౯౨.
- క. ఎన్నిదినంబులు మీ రొనెన్నుతిగ బడిలు నెలకొని జాలక భవిల
నున్న సుఖములకు లోకము నన్నులు గవ్వకొని తిరుగఁగలనో చెప్పుడి. ౯౩.
- క. అనరథనమును పరిచిన! నేపునఁ జరుగదనట్టియంద్రయవాంఛల్
పాపపుదారక నీ దృఢు! న్నాన నిక మోరు వేయనది లేదు ముడి. ౯౪.
- క. పతిసుఖ బాధన్ మీమామోహము గని ముగియ నొంది యాశ్వరు నెపుడున్
మతిఁ దలచిన యుహాసుఖములు! శ్రీశివాశ్వతి మనులంపు వేద జడితి రయ. ౯౫.
- క. బంధువుల నన్ని యాశాబంధంబుల వృద్ధి వేసి బహుమాయలలో
నంధత్వంబునఁ బడి భిష! బంధముఁ దగఁగార్వలేనిబ్రతుకని బ్రతుకే. ౯౬.
- క. ఒకపంగి తిన్ననను మోరకటా నిట్లు పటవృద్ధి నన్యలతోఁ జె
ప్పకఁగూర్చు నమానుషుల నే! నె కదా నిము బంధపటిచి నెగఁదెడువాండన్. ౯౭.
- క. పనిలేనియన్న జేదను! పనిలేనియన్నార మీరు వాగనిధిత్తిన్
వినుతిరిచితిరే యాశ్వరు! నననుము నే నంతచెప్పినప్పటికైనన్. ౯౮.
- క. వల దోమానినులారా! యులఁ గలసౌఖ్యముల నన్ని యాశునిమహిమల్
గల నైనఁ దలచునందుల! తెలివని గనుడంచు మీకుఁ జలిపితిని గదా! ౯౯.
- క. నైరు లగునాగ్ధుడును వియు! నేరుపునో మాయయందు నిలిపినఁ గని నే
పారకు నన్యగోపిని! గురిమి బోధింప లేక కోమలులారా! ౧౦౦.
- క. నే నెంత చెప్పినను పిన! గానీచులు చెప్పినట్టియవృత్తులుకుల్
భూనిక విని చెడిపోతి రాయా నిక్కపుదారఁ గాన కుండుట దగు నే. ౧౦౧.
- క. నిత్యము మీ గొనరించు నాకృత్యంబులఁ జూచి నేను గినుకను మీమీ
కృత్యములఁ దెలుపుచుండఁగ! నిత్యము గనుఁగొనకయుండఁ జను నే మీకున్. ౧౦౨.
- క. జీవేశ్వరు లిర్వరునుం! భావింపఁగ బహుమనెడిపంజరమందున్
గీపలము నిరాకారులు! గా నలయును రందుఁ బరుడు ఘనుడై నెగడున్. ౧౦౩.

- క. అట్టి పరేకుని హృదయము నల్లిన శరణావహించి నడు వ్రడుచుకొని
నట్టియై బేదరనిబుద్ధినిఁ బట్టినపతి శేషుఁ డెల్లపనిపింపించుచు. ౧౦౪.
- క. జీవుఁడు పృథ్వుం డీకుఁడు! జీవాత్మకు నల్ల పృథ్వు వే వడుమో నీ
భావము గనుఁగొని జీవుని జీవికయలఁ జూడఁ రెల్లవిహ్వలంబు లొన. ౧౦౫.
- క. ఎల్లచరాచరములఁ దా నెల్లూనంబునను బ్రోచుచు నుండునామి
గల్గఁకుం గపటము నెల్లూనని! నెల్లూనంబున గనుచు నుండు నుదయము కుండ్ల. ౧౦౬.
- క. ఊహించు నిరుగఁ బనిలే! దారయఁ బరమాత్మఁ జెల్లఁ బని పని శిష్యుడై
కూరిమి గన్పల్కుదు నాధీననిఁ గనుఁగొన్న నానిజే నల్ల మోహ. ౧౦౭.
- క. అని యంతరాత్త చెప్పిన! విని భర్తృభక్తములను బోలెఁగది నడు
గొని నినుఁ గొలువఁ గడంగితి! మని పరమేశ్వరుఁ డెల్లఁ బని నెల్లఁ ముఖ. ౧౦౮.
- క. అని భక్తిమార్గపద్ధతి! వినిపించితి నాదుఁ డొక దోషమున నుండు
వనితామణులారా చయ! ననుఁ గని యిది చిగునపల నుం గడుగ్రీతి మొలుక. ౧౦౯.
- క. లలనల మగునూయభిమత! మిలరా! సర్వోదయగఁ ఫలియొందుకై మీ
కులఘమలికా బేడద మిది! సలలితముగఁ బ్రోవు ను న్యై బని నాకొన! ౧౧౦.

